

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZELCEHİSAR (BARTIN İLİ) KIYI YERLEŞİMİNDE GÖRSEL PEYZAJ
DEĞERLENDİRMESİ

HAZIRLAYAN
OĞUZ ERDİ YAKAN

DANIŞMAN
DOÇ. DR. BÜLENT CENGİZ

BARTIN-2018

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

**GÜZELCEHİSAR (BARTIN İLİ) KIYI YERLEŞİMİNDE GÖRSEL PEYZAJ
DEĞERLENDİRMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Oğuz Erdi YAKAN

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman	: Doç. Dr. Bülent CENGİZ	- Bartın Üniversitesi
Üye	: Doç. Dr. Canan CENGİZ	- Bartın Üniversitesi
Üye	: Prof. Dr. Öner DEMİREL	- Kırıkkale Üniversitesi

BARTIN-2018

KABUL VE ONAY

Oğuz Erdi YAKAN tarafından hazırlanan “GÜZELCEHİSAR (BARTIN İLİ) KIYI YERLEŞİMİNDE GÖRSEL PEYZAJ DEĞERLENDİRMESİ” başlıklı bu çalışma, 13.09.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Bülent CENGİZ (Danışman) .....

Üye : Doç. Dr. Canan CENGİZ .....

Üye : Prof. Dr. Öner DEMİREL .....

Bu tezin kabulü Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. H. Selma ÇELİKAY
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Bülent CENGİZ danışmanlığında hazırlamış olduğum “GÜZELCEHİSAR (BARTIN İLİ) KIYI YERLEŞİMİNDE GÖRSEL PEYZAJ DEĞERLENDİRMESİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

13.09.2018
Oğuz Erdi YAKAN

ÖNSÖZ

Çalışmamda her türlü anlayış ve desteği sağlayarak her daim yanımda olan, araştırmaların yönlendirilmesinde yardımlarını esirgemeyen, lisans ve yüksek lisans öğrencisi olmaktan büyük gurur duyduğum tez danışmanım ve çok değerli hocam Sayın Doç. Dr. Bülent CENGİZ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışması süresince değerli fikirlerinden ve görüşlerinden yararlandığım, hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen, çalışmamda büyük emek harcayan sevgili hocam Sayın Doç. Dr. Canan CENGİZ'e teşekkürlerimi sunarım. Bu tezde jüri üyesi olarak tezimin olgunlaşmasında emeği geçen Sayın Prof. Dr. Öner DEMİREL'e teşekkür ederim.

Tez çalışmam sürecinde değerli katkılarından dolayı Prof. Dr. Halil Barış ÖZEL'e, Arş. Gör. Pelin Keçecioglu DAĞLI'ya ve Arş. Gör. Erol İMREN'e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım süresince her konuda yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Naşide KARATAŞ'a, D. Ali TEKAMAR'a, Bayram KAYA'ya, Ömer Alper ZOR'a ve Kübra ÖZTÜRK'e sonsuz teşekkür ederim.

Eğitim yıllarım boyunca her zaman sevgilerini ve desteklerini esirgemeyen canım anneme, çok sevgili babam ve abime, çalışmam süresince gösterdikleri yakın ilgi ve destek için teşekkürlerimi bir borç bilir, minnetlerimi sunarım.

Bu tez çalışması 2018-FEN-CY-009 kodlu "Kırsal Peyzajların Sürdürülebilir Gelişimi Bağlamında Kıyusal Alanlarda Görsel Peyzaj Değerlendirmesi: Güzelcehisar Köyü Örneği" başlıklı çalışma BAP tarafından desteklenmiş olup, üniversitemize teşekkür ederim.

Oğuz Erdi YAKAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

GÜZELCEHİSAR (BARTIN İLİ) KIYI YERLEŞİMİNDE GÖRSEL PEYZAJ DEĞERLENDİRMESİ

Oğuz Erdi YAKAN

Bartın Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bülent CENGİZ

Bartın- 2018, sayfa: 131

Kıyı alanları, kültürel değerleri ile kendilerine özgü ekolojik özellikleri nedeniyle hassas peyzajlardır. Bu tez çalışmasında Bartın ili merkez ilçeye bağlı Karadeniz kıyısında kırsal yerleşim karakterindeki Güzelcehisar Köyü araştırma alanı olarak seçilmiştir. Güzelcehisar, kıyı kesiminde bulunan 80 milyon yıllık lav sütunları adı verilen ve uluslararası bağlamda ender bulunan özel jeomorfolojik oluşumlarına sahiptir. Ayrıca, arkeolojik değerlerinin yanı sıra mikroklimatik özelliği nedeniyle Bartın İli'nde peyzaj potansiyeli yüksek kırsal karakterli yerleşim alanlarından.

Tez çalışmasının amacı Güzelcehisar Köyü kıyı şeridinin çeşitli değişkenler doğrultusunda irdelenerek görsel peyzaj değerlendirmesi açısından çekicilik gösteren alanlarının tanımlanmasıdır. Bu bağlamda tez çalışmasında Güzelcehisar Köyü'ne yönelik peyzaj özellikleri değerlendirilerek belirlenen peyzaj alanlarına ilişkin analizler yapılmıştır. Güzelcehisar'ın görsel peyzaj değerlendirmesi bağlamında kıyı, arkeolojik, orman, tarımsal, kırsal ve lav kayalıkları olmak üzere 6 farklı görsel peyzaj alanı tanımlanmıştır. Görsel peyzaj kalite parametresi olarak doğallık, uyum, bakım, açıklık, manzara özelliği (görsellik), çeşitlilik, karmaşıklık, arazi şekli, güvenlik olmak üzere toplam 9 parametre seçilmiştir. Görsel peyzaj değerlendirmesi ile; 35 uzmana anket uygulanmıştır. Ankette Güzelcehisar Köyü'nde her bir görsel peyzaj alanına yönelik 8 adet olmak üzere, 6 görsel

peyzaj alanını temsil eden toplam 48 adet fotoğraf kullanılmıştır. Uzmanlar her bir görsel peyzaj alanına ait görsel kalite parametrelerine göre değerlendirmeleri yapmıştır. Anketler değerlendirilmesinde SPSS 16.0 programı kullanılmıştır. Görsel peyzaj alanının değerlendirilmesinde kullanılan parametreler arasındaki ilişki Spearman korelasyon analizi ile ortaya konmuştur. Sonuçta, Güzelcehisar kıyı yerleşiminde kırsal peyzajların sürdürülebilir gelişimine katkı sağlayacak öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler

Güzelcehisar; Bartın; Görsel Peyzaj; Kıyı Peyzajı; Kırsal Peyzaj.

Bilim Kodu

502.13.01

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

VISUAL LANDSCAPE EVALUATION AT GÜZELCEHİSAR (CITY OF BARTIN) COASTAL SETTLEMENT

Oğuz Erdi YAKAN

**Bartın University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Landscape Architecture**

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Bülent CENGİZ

Bartın- 2018, pp: 131

Coastal areas are sensitive landscapes due to their cultural values and unique ecologic characteristics. Güzelcehisar Village with rural settlement characteristics in the central district of the province of Bartın along the Black Sea coast was selected as the study area in this thesis. Güzelcehisar has geomorphological formations known as lava columns dating back 80 million years which are unique at an international scale. In addition, it is among the settlement areas in Bartın with rural characteristics and high landscape potential due to its microclimatic properties in addition to its archeological value.

The purpose of the thesis study was to examine the Güzelcehisar Village coastline with regard to certain variables and to determine the areas which are attractive for visual landscape evaluation. In this regard, landscape characteristics for the Güzelcehisar Village were evaluated and analyses were carried out for selected landscape areas. A total of 6 different visual landscape areas were determined as coastal, archaeological, forest, agricultural, rural and lava columns as a result of visual landscape evaluation. A total of 9 parameters including naturalness, coherence, upkeep, clarity, vista characteristic, diversity, complexity, landform and safety were determined as visual landscape quality parameters. A total of 35 experts took part in the survey during visual landscape evaluation. A total of photographs including 8 for each of the 6 visual landscape areas in Güzelcehisar were

included in the survey. The experts carried out evaluations according to the visual quality parameters of each visual landscape area. SPSS 16.0 software was used for survey evaluation. Spearman correlation analysis was used for putting forth the relationship between the parameters used for evaluating the visual landscape area. As a result, suggestions were developed for contributing to the sustainable development of the rural landscapes along the Güzelcehisar coastal settlement.

Keywords

Güzelcehisar; Bartın; Visual Landscape; Coastal Landscape; Rural Landscape.

Science Code

502.13.01

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BEYANNAME.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
EKLER DİZİNİ.....	xvi
KISALTMALAR DİZİNİ	xvii
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Önemi.....	2
1.2 Literatür Özeti.....	5
1.2.2 Alana İlişkin Literatür Özetleri	5
1.2.1 Konuya İlişkin Literatür Özeti	8
1.2.3 Yönteme İlişkin Literatür Özetleri	20
BÖLÜM 2 KURAMSALLAR TEMELLER	23
2.1 Kırsal Peyzaj	23
2.2 Kıyı Peyzajı.....	26
2.2.1 Kıyı Tanım ve Kavramları	26
2.2.2 Kıyı Alanlarının Önemi.....	29
2.2.3 Kıyı Alanlarındaki Kullanımları	31
2.2.4 Kıyı Alanlarındaki Sorunlar	33
2.3 Görsel Peyzaj Değerlendirmesi	35
2.3.1 Görsel Değerlendirme	35
2.3.2 Görsel Algı.....	36
2.3.3 Görsel Kalite	37
2.3.4 Görsel Kalite Değerlendirme Yöntemleri	42

2.4 Köy Tasarım Rehberi.....	44
2.5 Koruma İle İlgili Yasal Çerçeve	46
BÖLÜM 3 MATERYAL VE YÖNTEM	49
3.1 Materyal	49
3.2 Yöntem.....	52
3.2.1 Güzelcehisar Kıyı Yerleşimine İlişkin Arazi Çalışması	54
3.2.2 Doğal ve Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Saptanması.....	54
3.2.3 Araştırma Alanına Yönelik SWOT Analizi	54
3.2.4 Araştırma Alanına Yönelik Sorun ve Öneriler.....	54
3.2.5 Görsel Kalite Parametrelerinin ve Görsel Peyzaj Alanlarının Tanımlanması ..	54
3.2.6 Uzman Görüşü Değerlendirmesi.....	62
BÖLÜM 4 ARAŞTIRMA ALANININ PEYZAJ ÖZELLİKLERİ	64
4.1 Araştırma Alanının Doğal Peyzaj Özellikleri.....	64
4.1.1 Topografik Yapı.....	64
4.1.2 Jeolojik Yapı	70
4.1.3 Jeomorfolojik Yapı.....	70
4.1.4 Toprak	71
4.1.5 Hidroloji	72
4.1.6 İklim	73
4.1.7 Bitki Örtüsü.....	73
4.2 Araştırma Alanının Kültürel Peyzaj Özellikleri	74
4.2.1 Yerleşimler.....	74
4.2.1.1 Köy Meydanı	75
4.2.1.2 Harman Yeri	76
4.2.2 Koruma Statüsündeki Alanlar	76
4.2.3 Ulaşım	78
4.2.4 Mevcut Arazi Kullanımı	81
4.2.5 Sosyo-Demografik yapı	83
4.3 Ekolojik Plan Önerisi.....	84
4.4 Araştırma Alanına İlişkin SWOT Analizi	86

4.5 Araştırma Alanına Yönelik Sorun ve Öneriler	88
BÖLÜM 5 GÜZELCEHİSAR KIYI YERLEŞİMİNDE GÖRSEL PEYZAJ	
DEĞERLENDİRMELERİNE İLİŞKİN UZMAN GÖRÜŞÜ	92
5.1 Kıyı Peyzajına İlişkin Uzman Değerlendirmeleri.....	93
5.2 Arkeolojik Peyzaja İlişkin Uzman Değerlendirmeleri.....	96
5.3 Orman Peyzajına İlişkin Uzman Değerlendirmeleri.....	98
5.4 Tarımsal Peyzaja İlişkin Uzman Değerlendirmeleri.....	101
5.5 Kırsal Peyzaja İlişkin Uzman Değerlendirmeleri	104
5.6 Lav Kayalıkları Peyzajına İlişkin Uzman Değerlendirmeleri.....	106
BÖLÜM 6 SONUÇ VE ÖNERİLER	
	110
KAYNAKLAR.....	121
EKLER	128
ÖZGEÇMİŞ.....	131

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Sayfa No
2.1: Kıyılara ilişkin tanımlar	29
3.1: Araştırma alanının coğrafi konumu	49
3.2: Güzelcehisar Hisar Mahallesi'nin görünümü (a), Sıra dağlar boyunca uzanan lav kayalıkları (b), Güzelcehisar Sahili ve lav kayalıklarının görünümü (c)	50
3.3: Güzelcehisar mahalleleri, kalesi, sahili ve lav kayalıklarının konumu	51
3.4: Yöntem Akış Şeması.....	53
3.5: Kıyı peyzajına ilişkin fotoğraf paftası	56
3.6: Arkeolojik peyzaja ilişkin fotoğraf paftası.....	57
3.7: Orman peyzajına ilişkin fotoğraf paftası	58
3.8: Tarımsal peyzaja ilişkin fotoğraf paftası	59
3.9: Kırsal peyzaja ilişkin fotoğraf paftası	60
3.10: Lav kayalıkları peyzajına ilişkin fotoğraf paftası.....	61
4.1: Araştırma alanının yükseklik grupları haritası	65
4.2: Para Kayası'ndan çalışma alanının topografyasının görünümü	66
4.3: Güzelcehisar Kalesi'nden çalışma alanının topografyasının görünümü	66
4.4: Araştırma alanının eğim grupları haritası	67
4.5: Hisar Mahallesi'nden çalışma alanının eğimi.	68
4.6: Güzelcehisar Kalesi ve Hisar Mahallesi'nden görünüm.	68
4.7: Araştırma alanının bakı grupları haritası.....	69
4.8: Araştırma alanına ilişkin büyük toprak grupları haritası.....	71
4.9: Araştırma alanına ilişkin hidrolojik yapı haritası.....	72
4.10: Araştırma alanındaki yerleşimler (a), (b)	75
4.11: Araştırma alanındaki köy meydanı	75
4.12: Araştırma alanında evlere ait harman yerleri (a), (b).	76
4.13: Araştırma alanının yerleşim sınırları ve sit alanları haritası	77
4.14: Araştırma alanının ulaşım haritası (Cengiz vd., 2015).....	78
4.15: Araştırma alanına ait ana yol fotoğrafları (a), (b)	79
4.16: Araştırma alanına ait köy içi yol fotoğrafları (a), (b).....	80
4.17: Araştırma alanına ait patika fotoğrafı.....	80
4.18: Araştırma alanına ilişkin mevcut arazi kullanımlarının görünümü.....	81
4.19: Araştırma alanının mevcut arazi kullanım haritası	82

ŞEKİLLER DİZİNİ (devam ediyor)

Şekil No	Sayfa No
4.20: Ekolojik plan önerisi	85
5.1: Kıyı peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.....	95
5.2: Arkeolojik peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.	97
5.3: Orman peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.....	100
5.4: Tarımsal peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.....	102
5.5: Kırsal peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.	105
5.6: Lav kayalıkları peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.	108

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
2.1: Görsel kaliteyi etkileyen çevre bileşenleri	41
3.1: Araştırılan parametreler ve bunlara karşılık gelen açıklamalar	55
3.2: Araştırılan kriterlere karşılık gelen puan aralığı	63
4.1: Araştırma alanının yükseklik gruplarının alansal ve oransal dağılımları.....	66
4.2: Araştırma alanının eğim özelliklerinin alansal ve oransal dağılımları.....	68
4.3: Araştırma alanının bakı özelliklerinin alansal ve oransal dağılımları.....	70
4.4: Güzelcehisar nüfus verileri.	83
4.5: Bartın merkez nüfus verileri.....	83
4.6: Topografik yapıya yönelik sorunlar ve öneriler.	88
4.7: Bitki ve arazi örtüsüne yönelik sorun ve öneriler.	89
4.8: Köy meydanına yönelik sorunlar ve öneriler.	89
4.9: Harman yerine yönelik sorunlar ve öneriler.....	90
4.10: Ana yola yönelik sorunlar ve öneriler.	90
4.11: Köy içi yollara yönelik sorunlar ve öneriler.....	91
4.12: Patikalara yönelik sorunlar ve öneriler.....	91
5.1: Uzmanların demografik özellikleri.	92
5.2: Uzmanlara göre Güzelcehisar’da öne çıkabilecek rekreasyonel etkinlikler.	93
5.3: Uzmanlara göre Güzelcehisar’ın en önemli peyzaj özellikleri.	93
5.4: Uzmanların Kıyı Peyzajına ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.	94
5.5: Uzmanlara göre Kıyı Peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.....	94
5.6: Kıyı peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.	95
5.7: Uzmanların Arkeolojik Peyzaja ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları	96
5.8: Uzmanlara göre Arkeolojik Peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri. .	97
5.9: Arkeolojik peyzaja ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.	98
5.10: Uzmanların Orman Peyzajına ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.	99
5.11: Uzmanlara göre Orman Peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.....	99
5.12: Orman peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.	101
5.13: Uzmanların Tarımsal Peyzaja ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları	101

TABLolar DİZİNİ (devam ediyor)

Tablo	Sayfa
No	No
5.14: Uzmanlara göre Tarımsal Peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.....	102
5.15: Tarımsal peyzaja ilişkin parametreler arasındaki korelasyon	103
5.16: Uzmanların Kırsal Peyzaja ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları ..	104
5.17: Uzmanlara göre Kırsal Peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri	105
5.18: Kırsal peyzaja ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.....	106
5.19: Uzmanların Lav Kayalıkları Peyzajına ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.	107
5.20: Uzmanlara göre lav kayalıkları peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.	107
5.21: Lav kayalıkları peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon	109

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
EK 1. Zonguldak-Karabük-Bartın 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı	128
EK 2. Zonguldak-Karabük-Bartın 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Lejandı	129
EK 3. Güzelcehisar Koruma Amaçlı İmar Planı	130

KISALTMALAR DİZİNİ

ADNKS	:	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
APS	:	Avrupa Peyzaj Sözleşmesi
BAKKA	:	Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
BAP	:	Bilimsel Araştırma Projesi
BM	:	Birleşmiş Milletler
CBS	:	Coğrafi Bilgi Sistemleri
SPSS	:	Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
SWOT	:	Strength, Weaknesses, Opportunities, Threats

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Kıyı alanları; kültürel değerleri ile kendilerine özgü ekolojik özellikleri nedeniyle hassas peyzajlardır. Kıyı alanlarının doğal, tarihi ve kültürel değerleri açısından tercih edilmesi sonucunda birçok çevresel baskılar ile karşı karşıyadır. Düzensiz yerleşimler, endüstriyel kullanımlar ve kıyı boyunca uzanan karayolları ile doğal kaynaklar göz ardı edilerek üretilen fiziksel planlar sonucu kıyı alanları tahribe uğramaktadır. Kıyılar üzerinde var olan çevresel baskıların en aza indirilmesi için koruma-kullanım dengesi esaslı ekolojik planlama yaklaşımlarının üretilmesi bu hassas peyzajların sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır (Cengiz vd., 2015).

Ülkemiz, üç tarafı denizlerle kaplı ve akarsu açısından da zengin bir potansiyeli sahip olması “kıyı” kavramını daha da önem arz etmektedir. Ancak bu özelliğe kendiliğinden sahip olan kıyısal alanlar için gerekli önlemler alınmamış, kıyı kullanımında yasaların ve alınan önlemlerin de yetersiz kalmasıyla kıyısal alanların doğal nitelikleri yok olmaya başlamıştır (Gültürk, 2013). Günümüzde hızla artan kentleşmenin sonucunda çevre değişmektedir. Değişen çevrenin görsel niteliği kullanıcı algısını devamlı etkilemektedir. Bu görsel niteliğin geliştirilmesi, insanların beklentilerinin ve estetik ihtiyaçlarının karşılanması açısından önemlidir. Bu yüzden, alan kullanım kararları gereği “peyzaj”ın tanımlanması ve görsel değerinin belirlenmesi zorunludur. Kullanıcıların tercih, beğeni ve gereksinimleri göz önüne alınarak yapılan çalışmalarda, işlevselliğin yanı sıra görsel açıdan memnuniyetinin de önemi vurgulanmaktadır (Kaptanoğlu, 2006).

Görsel kalite, insanların duygusal ve fiziksel açıdan kendilerini iyi hissetmelerini sağlayan önemli faktörlerdendir. Kullanıcıların herhangi bir şekilde zaman geçirdikleri, ziyaret ettikleri veya zaman geçirdikleri çevrede gördükleri, bu mekânda aidiyetlik duygusu ve mekândan duydukları memnuniyet duygusu üzerinde etkilidir. Ayrıca, mekânın estetiği ve doğal güzelliği ile tezat oluşturan, doğal peyzaj ile uyumsuz görüntüler, kullanıcıların aidiyet ve memnuniyet duygularını olumsuz yönde etkilemektedir (Çelik, 2013).

Bir peyzajın bulundurduğu farklı tipteki eleman ya da birimler ile diğer peyzajlardan iyi ya da kötü yönde farklı, algılanabilir ölçüde değişken veya baskın bir yapıya sahip olma durumu peyzajın karakterini ortaya koymaktadır. Peyzajı oluşturan elemanların veya sahip oldukları yapının tanımlanmasında son yıllarda “görsel kalite” kavramı, planlama ve tasarım çalışmalarında önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle, bir alanlardaki görsel kalitenin belirlenmesi; var olan peyzaj yapısına ait imkânlarının neler olduğunun saptanması, o alandaki peyzajı oluşturan elemanların ve bileşenlerin sahip oldukları potansiyellerinin tespit edilmesi açısından son derece önemli olmaktadır (Ak, 2010).

“Görsel kalitenin ölçülmesi” ise bir kaynağa değer biçilmesiyle olur. Bir yerin ya da güzergâhın estetik ve görsel özelliklerini göz başta olmak üzere bütün duyu organlarıyla fonksiyonel bir ilişki içerisinde değerlendirilmesi ile ortaya çıkmaktadır (Erdönmez ve Kaptanoğlu, 2007).

1.1 Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Önemi

Araştırma alanı olarak Güzelcehisar Köyü'nün seçilmesinin nedenleri;

- Kendine özgü doğal ve kültürel peyzaj değerleri,
- Önemli turizm potansiyeline sahip olması,
- Kırsal karakterli kıyı yerleşimi olması,
- 80 milyon yıllık doğal anıt niteliğindeki özel jeomorfolojik oluşuma sahip olması,
- Kesin Korunacak Hassas Alan ve I. Derece Arkeolojik Sit alanlarına sahip olmasından dolayı koruma öncelikli alan niteliğinde olması,
- Farklı peyzaj alanlarına sahip olması,
- 14.08.2017 tarihinden itibaren “Bartın Güzelcehisar Bazalt Sütunları” olarak ülkemizin 112'nci Tabiat Anıtı ilan edilmesi,
- Flora ve fauna varlığına sahip olması,
- Önemli rekreasyonel aktiviteleri (çadırli kamp, trekking, yüzme, fotoğrafçılık ve balıkçılık aktiviteleri vb.) içerisinde barındırıyor olması,
- Rekreasyonel kullanım potansiyeline sahip olması olarak sıralanmaktadır.

Tez çalışmasında kapsamında araştırma alanına yönelik hedefler;

- Alana özgü peyzaj alanlarını saptamak,
- Saptanan peyzaj alanları belirlenecek görsel kalite kriterleri doğrultusunda uzman perspektifinden ile görsel peyzaj değerlendirmesi yapmak,
- Güzelcehisar kıyı yerleşiminde kırsal peyzajların sürdürülebilir gelişimine yönelik öneriler ortaya koymak,
- Sürdürülebilir turizmin gelişimine katkı sağlamaktır.

Cengiz vd. (2018) “Bartın İli Güzelcehisar Lav Sütunları ve Sahilinin Turizm ve Rekreasyon Amaçlı Peyzaj Uygulama Projesi” kapsamında Güzelcehisar’ın dolayısıyla Bartın ilinin ulusal ve uluslararası düzeyde turizme açılmasına yönelik Koruma Amaçlı İmar Planı doğrultusunda uygulamalar yapılmaktadır. Dünyada ziyaretçi akınına uğrayan benzer uluslararası örneklerde olduğu gibi Güzelcehisar lav sütunlarının ülkemizde de tanınırlığının artırılması ile ulusal ve uluslararası ölçekte farkındalık oluşturulması hedeflemiştir. Bölgenin turizm altyapısına katkı sağlayacak olan bu proje bölgesel kalkınma açısından önem arz etmektedir.

Tezin özgün değeri üç ana başlıkta değerlendirilmiştir. Bunlar:

- I. Yerel değer:** Önemli ölçüde korunmuş doğal ve kültürel değerler ile mikroklimatik özelliklere sahip kırsal karakterli bir kıyısal yerleşim alanı olan Güzelcehisar çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bartın’a 17 km uzaklıkta yer alan araştırma alanı, mikroklimatik özelliği ile Karadeniz iklimi içerisinde Bartın’da turuncgillerin yetiştirilebildiği ender alanlardan biridir. Güzelcehisar volkanik yapısı nedeniyle kıyı alanında "Lav Sütunları" adı verilen 80 milyon yıllık doğal anıt niteliğindeki özel jeomorfolojik oluşumlara sahiptir. Lav sütunlarının boyları 30 metrenin üzerinde olup, çapları 50- 100 cm’dir. Dünya’da Kaliforniya, İskoçya ve Kuzey İrlanda’da var olan lav sütunları doğal miras kabul edilerek koruma altına alınmışlardır. Güzelcehisar lav anıtları Türkiye’de Jeolojik Miras Envanteri Önerileri içerisinde jeolojik bir miras olarak yer almaktadır ve dünyanın ender gelişmiş doğal jeolojik oluşumlarından. Aynı zamanda Kesin Korunacak Hassas Alanlar ve I.

Derece Arkeolojik Sit alanlarına sahip olan araştırma alanı sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj özellikleri ile koruma öncelikli önemli bir alan niteliği taşımaktadır (Cengiz vd., 2015). 14.08.2017 tarihinde Orman ve Su İşleri Bakanı tarafından “Bartın Güzelcehisar Bazalt Sütunları” olarak ülkemizin 112’nci Tabiat Anıtı ilan edilmiştir.

II. Bölgesel değer: Bartın kenti için örnek teşkil eden bu çalışma aynı zamanda benzer kentler içinde uygulanabilecek niteliktedir. “Üniversitemiz, Bartın ve Batı Karadeniz Bölgesi’ne yönelik proje önerilerine” öncelik vereceği duyurusu dikkate alınarak hazırlanan bu tez bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak potansiyeli nedeniyle özgün değerdedir.

III. Ulusal değer: Yaşam kalitesine katkıda bulunan bu proje ile Güzelcehisar’ın sahip olduğu farklı peyzaj özelliklerinin görsel peyzaj değerlendirilmesi yapılarak, ileride yapılması düşünülen planlama ve tasarım çalışmalarına altlık oluşturacağından özgün değere sahiptir.

Bu amaçlar doğrultusunda yapılan araştırma kapsamı aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

- **GİRİŞ:** Araştırmanın amacı, kapsamı, özgün değeri ve alanın seçilme nedeninden bahsedilmiştir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda konuya, alana ve yöneme ilişkin literatür özeti sunulmuştur.
- **KURAMSAL TEMELLER:** Kırsal peyzaj, kırsal kalkınma ve gelişim, köy tasarım rehberi, kıyı peyzajı özellikleri, görsel peyzaj değerlendirmesi ve koruma ile ilgili tanım ve kavram konularından bahsedilmiştir.
- **MATERYAL VE YÖNTEM:** Öncelikle araştırmada kullanılan materyaller ve bu materyallerle yapılan alan analizi için izlenen yöntem açıklanmıştır. Çalışma kapsamında izlenen yöntem; öncelikle literatür taraması, arazi çalışması, doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin saptanması, araştırma alanına yönelik SWOT analizi, araştırma alanına yönelik sorun ve öneriler, görsel kalite parametrelerinin ve görsel peyzaj alanlarının belirlenmesi ile uzman görüşü değerlendirilmesi yapılmıştır.

- **ARAŞTIRMA ALANININ PEYZAJ ÖZELLİKLERİ:** Araştırma alanına ait doğal ve kültürel peyzaj özellikleri incelenmiştir.
- **GÜZELCEHİSAR KIYI YERLEŞİMİNDE GÖRSEL PEYZAJ DEĞERLENDİRMELERİNE İLİŞKİN UZMAN GÖRÜŞÜ:** Araştırma alanına yönelik uzmanlara uygulanan anketlerin sonuçları tanımlanan görsel peyzaj alanları için ayrı ayrı açıklanmıştır.
- **SONUÇ VE ÖNERİLER:** Yapılan görsel peyzaj değerlendirmeleri sonucunda Güzelcehisar'ın görsel peyzaj özelliklerinin sürdürülebilirliğine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

1.2 Literatür Özeti

Çalışma kapsamında, görsel peyzaj değerlendirmeye ilişkin konuya, alana ve yönteme ilişkin literatür özetleri aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

1.2.2 Alana İlişkin Literatür Özetleri

Bollukçu (2005) “Bartın İnkumu, Güzelcehisar ve Mugada Kıyılarında Yetişen Kumul Bitkilerinin Saptanması” başlıklı yüksek lisans tezinde, kumul bitkilerinin korunması gerekli bir doğal kaynak olduğu bilincinin oluşturulması ve bu bitkilerin korunması, geliştirilmesi ve doğal yapının gelecek nesillere aktarılabilmesi yönünde çözüm önerileri oluşturulmasını amaçlamıştır. Çalışma alanlarının doğal bitki örtüsü, diğer kıyı şehirlerine göre baskı ve bozulmalar yoğun olmamasına rağmen, gerekli önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Doğal bitki örtüsü kaybını engellemek amacıyla, belirli bölgelerin koruma altına alınması, kirliliği engellemek amacıyla kısıtlamalar getirilmesi, çeşitli yönetmelik ve kurullarla da bunun desteklenmesi önermiştir.

Çam (2017) “Paphlagonia’da Antik Bir Yerleşim: Güzelcehisar” başlıklı çalışmada, Bartın iline bağlı olan Güzelcehisar Köyü kale yapısı, mezar taşları, lahitler, mimari elemanlar vb. yapılara sahip olup; geçmişte antik kaynak ya da seyahatnamelerde ismi geçmeyen küçük bir köydür. Amastris’teki Ceneviz Kalesi ile benzerlik gösteren kale yapısı Güzelcehisar burnundan gelebilecek saldırılara karşı savunma amaçlı yapıldığı anlaşılmıştır. Yerleşimin

çeşitli yerlerinde yazıt, mermer sütun tamburlar, korunmuş mermer arşitrav ve en önemlisi eski mezarlığın volkanik taşların antropomorfik şekillerine rastlanmıştır. Bu yapıların Karadeniz'in kuzey kıyılarındaki Kırım (Chersonesos) mezar taşları ile benzer özellikler taşıması yerleşimin Helenistik Dönem'den de önceye gidebileceğine dair bulgulara rastlanmıştır.

Çelikyay (2015) "Batı Karadeniz Bölgesinde Gelecekteki Cazip Destinasyon: Bartın Şehri (Parthenia), Türkiye" başlıklı çalışmasında, İstanbul ve Ankara'dan ya da diğer şehirlerden gelen turistler için Safranbolu ve Amasra belli destinasyonları oluştururken, turizm yönetimi ile ilgili etkili araçların yokluğu nedeniyle Bartın henüz kendi değerlerini sunamadığını belirlemiştir. Bartın şehri de tarihi, doğal ve kültürel mirası sayesinde turizm açısından yüksek potansiyel taşımaktadır. Bu bildiriye, kısa bir envanter olarak, Bartın şehrinin tarihi, kültürel ve doğal varlıkları ile turizm gelişimi için değerlendirilecek potansiyelleri vurgulanmakta, turizm politikası oluşturacak araçlar ve turizm yönetim stratejileri önerilmektedir.

Cengiz vd. (2015) "Bartın Güzelcehisar Kıyı Yerleşiminin Ekolojik Planlaması" başlıklı Bilimsel Araştırma Projesinde, Güzelcehisar'ın doğal ve kültürel değerleri saptanarak, CBS ortamında haritalara aktarılmıştır. Yapılan çalışmalarla alana ilişkin SWOT analizi uygulanmıştır. Sonuçta, Güzelcehisar kırsal yerleşimine ilişkin kıyasal ekolojik plan geliştirilmiştir.

Cengiz ve Cengiz (2016) "The Güzelcehisar-Bartın Coastal Landscape Heritage Project" başlıklı çalışmada, Karadeniz kıyısında doğal ve kültürel değerleri önemli ölçüde korunan kırsal ve arkeolojik yerleşim alanı olan Güzelcehisar seçilmiştir. Güzelcehisar volkanik yapısı nedeniyle kıyı alanında "Lav Sütunları" adı verilen 80 milyon yıllık doğal anıt niteliğindeki özel jeomorfolojik oluşumların özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu çalışma Güzelcehisar Lav Sütunlarının peyzaj potansiyelini ortaya koymakta ve dünyada var olan aynı jeomorfolojik oluşumlarla karşılaştırılmaları yapılmıştır. Kıyı jeolojik miras alanları olarak sürdürülebilir turizme odaklanan Lav Sütunları'nın değerlendirilmesine yönelik stratejik öneriler geliştirilmiştir.

Cengiz ve Tay (2016) "Agroforestry Landscapes for Traditional Rural Settlement Characteristics" başlıklı çalışmada, öncelikle doğal yapısı ve iklimik özelliği sayesinde,

biyolojik zenginlikleri ve büyük ölçüde korunmuş geleneksel dokusu ile dikkat çeken Güzelcehisar yerleşiminde; tarımsal ormancılık (Agroforestry) uygulamalarında kullanılabilecek bitkilerin özellikleri tanımlanmıştır. Yapılan literatür taraması ve arazi çalışmaları kapsamında Güzelcehisar'da tarımsal ormancılık uygulamalarında kullanılabilecek potansiyel bitki türleri saptanmıştır. Bu kapsamda tarımsal ormancılık uygulamaları açısından araştırma alanında yetişen doğal ve kültüre alınmış bitki türlerinin işlevleri, ekosistem hizmetleri ve çevresel yararları ortaya koyulmuştur. Sonuçta, gerek geleneksel biyoçeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliği, gerekse yerel/bölgesel kalkınmaya katkısı açısından yönetim stratejileri geliştirilmiştir.

Cengiz vd. (2018) "Bartın İli Güzelcehisar Lav Sütunları ve Sahilinin Turizm ve Rekreasyon Amaçlı Peyzaj Uygulama Projesi" başlıklı projede, hedefleri doğal miras, miras turizmi, kıyı jeoturizmi, jeoalan, jeoçeşitlilik, jeolojik miras, miras kıyıları, kıyı peyzajı, görünebilirlik, farkındalık ve erişilebilirlik anahtar kelimeleri çerçevesinde kavramsallaştırılarak kurgulanmıştır. Doğal, tarihi ve kültürel açıdan potansiyeli olan Güzelcehisar'ın turizm açısından geliştirilmesine yönelik altyapı çalışmaları yapılarak bölgenin tanıtımına katkı sağlamaktır. Güzelcehisar lav sütunlarının görünürlüğü ve erişilebilirliği hedefinde kıyı düzenlemesi ve iskele uygulamalarını içermektedir. Uygulama projesi kapsamında turizmi çeşitlendirmek yeni destinasyon ve Bartın'da katma değer oluşturmak, yöre insanının yaşam kalitesini arttırmak, ziyaretçiler için konfor düzeyini artırmak, Güzelcehisar'ı uluslararası turizme kazandırmak ve farkındalık yaratmak amaçlanmıştır.

Sertkaya (2011) "Bartın İli Kıyı Bölgesinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma" başlıklı doktora tezinde, Bartın İli'nin kıyı kesiminde doğal ve kültürel özellikleri analiz edilmiştir. Ülkemizde turizm ve rekreasyon etkinliklerinin yoğunlaştığı bölgelerinde kaynak kullanımına ilişkin sorunlar, Bartın İli Kıyı Bölgesi'nde de ortaya çıkmaması için turizm ve rekreasyon potansiyeli saptanmış ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Belirlenen potansiyeller doğrultusunda, gerek alanın doğal ve kültürel özelliklerinin kullanıldığı ve korunduğu, gerekse ülke ve bölge turizmine katkı sağlayacak öneriler geliştirilmiştir.

1.2.1 Konuya İlişkin Literatür Özeti

Ak (2010) “Akçakoca Kıyı Bandı Örneğinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı doktora tezinde, Akçakoca kıyı bandının mevcut durumu ve iyileştirilmiş görüntüler kullanılarak, çalışmada elde edilen bulgular ile görsel kalite değerlendirilmesi yapılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda kıyı bandından çalışmanın ana materyalini oluşturan 17 adet fotoğraf seçmiştir. Fotoğrafların her biri için; bakımlılık, düzenlilik, açıklık ve doğal elemanların varlığının uzman grubu ve halkın katılımıyla sorularak, mevcuttaki ve iyileştirilmiş görüntüler arasındaki farkların ortaya konulması amaçlanmıştır.

Akbarishahabi ve Tekel (2017) “Fractal Analysis of Street Physical Characteristics: The Development of A Practical Tool For Improving Visual Quality in Street Scenes” başlıklı çalışmada, Londra ve Chicago’da sokak peyzajlarının fraktal analizi yapılmıştır. İki ülkenin her birinde “Google Instant Street View” ile 21 fotoğraf çekilmiş ve toplamda 42 fotoğraf elde edilmiştir. Sokak örneklerinin seçiminde, sokakların özellikleri, yapı formları, yapı tipleri, cephe detayları, mobilya elemanlarının yoğunluğu, peyzaj yoğunluğu, bina yüksekliklerindeki farklar, sokak genişlikleri ve sokak kapanış oranları belirleyici olmuştur. Bu fiziksel özelliklerde önemli ölçüde farklılık gösteren sokaklar örnek olarak seçilmiştir. Fraktal boyut, kutu sayma yöntemi ile elde edilmiş ve ölçümler “Harmonic and Fractal Image Analysis 5.5” programında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, görsel kaliteyi geometriye ve etki düzeylerine göre bağlayan bir tasarım grameri sunmakta ve sokağın, sokak peyzajının fraktal boyutlarını etkileyen fiziksel özellikler sıralanmıştır.

Akgül (2009) “Fiziksel ve Kişisel Özelliklerin Bilişsel Haritalar Üzerindeki Etkileri: Sanal Mekânlarda Deneysel Bir Çalışma” başlıklı yüksek lisans tezinde, günlük yaşam içerisinde kullanıcıların algısı ile olan ilişkileri ve fiziksel etmenlerin yanı sıra mekânsal imajın oluşumunda var olan cinsiyet, yaş, tasarım gibi eğitimlerin ve mekân aşinalığının imaja katkısı olup olmadığı analiz edilmiştir. 8 sanal mekân oluşturularak sadece bir mekânda test çalışmaları yapılmak üzere 145 kişi çalışmaya katılmıştır. Mekânın en belirgin etmenlerinden olan nirengi/odak noktaları, yollar ve bölgelerin mekânsal imaj oluşumuna katkısı sorgulanarak, gelecekteki çalışmalara yön vermesi için önerilere ve elde edilen sonuçların kentsel tasarım ve planlamadaki etkileri tartışılmıştır.

Altuntaş ve Ortaçeşme (2017) “Peyzaj Kalite Hedeflerinin Yerel Ölçekte Belirlenmesi: Antalya Aksu Örneği” başlıklı çalışmada, Antalya Aksu’da peyzaj kalite hedeflerinin yerel ölçekte belirlenmesi amaçlanmıştır. Doğal sosyo-ekonomik ve kültürel yapı analiz edilerek Aksu’nun yıllar içerisindeki değişimleri ortaya konulmuştur. Aksu’ya ait peyzajların sınıflandırması için peyzaj karakter analizi oluşturulabilmesi için DPSIR (İtici güç-baskı-durum-etki-tepki) analizi ile itici güçlerin Aksu peyzajları üzerindeki etkileri belirlenmiştir. Yerel halk ve uzman görüşleri ile tarım ve ulaşımaya yönelik peyzaj kalite hedefleri tespit edilmiştir. Tespit edilen peyzaj karakter alanı ve peyzaj karakter tipine yönelik hedeflere yer verilmiştir.

Anfuso vd. (2014) “Coastal Scenic Assessment and Tourism Management in Western Cuba” başlıklı çalışmada, kontrol listesi tabloları (18 doğal, 8 insanla ilgili parametreler) aracılığıyla kıyı doğal değerlendirmeleri çekici ve çekici olmayan plaj koşulları ile ilgili ölçütler sağlayabilir ve ayrıca alanların sınıflandırabileceği vurgulanmıştır. Yöneticilerin özellikle turizm amaçlı olarak kıyı alanlarını iyileştirmesine yardımcı olmak amacıyla, Batı Küba’daki 43 bölgenin doğal değeri araştırılmıştır. La Domana ve Matanzas arasındaki yerler 1. sınıftan (üst sınıf peyzaj) oldukça çekici, beyaz kum, turkuaz su ve ek doğal unsurlarla kategorize edilmiştir. Varadero’da 2. sınıf sahalar yüksek puanları büyük ölçüde uygun insan müdahalelerinin (plaj yenileme ve kumul restorasyon çalışmaları) olduğu yerlerde almıştır. 3 ile 5 arasındaki sınıflar (son derece kötü peyzaja sahip olanlar) doğal parametreler için düşük puan alan alanları içermektedir. Bu alanlar için kıyı kullanıcıları iyileştirmenin mümkün olduğu, insan parametrelerini ele almak dışında, doğal etkiyi hafifletmek için çok az şey yapılabileceği vurgulanmıştır.

Asur ve Alphan (2018) “Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi ve Alan Kullanım Planlamasına Olan Etkileri” başlıklı çalışmada, mekânsal planlama, peyzaj planlama ve yönetiminin temel bileşeni olan görsel peyzaj kalite değerlendirme; kırsal peyzajlarda, kıyı peyzajlarında, orman peyzajlarında, doğal parklarda, tarihi çevrelerde, karayolu peyzajlarında vb. peyzajlarda yapılmaktadır. Görsel peyzaj birimlerinin kalitesini belirlemek adına yapılan analizlerde kullanılan farklı yöntemler sonucunda elde edilen veriler birçok çalışmaya yol gösterici olması amaçlanmaktadır. Sonuç olarak görsel açıdan hassas olan alanların gelecekte karşılaşılabilecekleri olası yıkımlara ve değişimler karşı duyarlılık derecesi belirlenmiştir. Ayrıca, bir alanın planlama sürecinde, peyzajın biyofiziksel özelliklerinin değerlendirilmesi ve görsel peyzaj kaynaklarının varlığı dikkate

alınarak planlama kararlarının alınması, korunması gereken peyzaj değerlerinin sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

Aytaş ve Uzun (2015) “Düzce Kent Merkezindeki Yaya Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesinin Belirlenmesi” başlıklı çalışmada, görsel peyzaj kalitesi açısından Düzce kent merkezinde yaya alanlarının; uzman görüşüne dayalı doğallık, tarihsellik, yönetilebilirlik peyzaj özellikleri esas alınarak toplumun farklı kesimlerinde kullanıcı ve uzman grubuna anket uygulanmıştır. Anket sonuçları algı ve beğeni parametreleri arasındaki ilişkiyi değerlendirerek psikofiziksel yaklaşım modeli bağlamında ele alınmış ve Pearson korelasyon analizi aracılığıyla incelemiştir.

Benliay vd. (2015) “Aspendos-Sillyon-Perge Bisiklet Güzergahı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, tarihi ve arkeolojik öneme sahip olan Perge, Sillyon ve Aspendos arasındaki yollar incelenmiştir. Tur bisikleti yapmak amacıyla oluşturulan yeni rotalar birbirleriyle bağlanarak, yollar üzerindeki peyzaj değerleri incelenmiş ve görsel peyzaj kalitesi yönünden değerlendirilmiştir. 25 uzmanın (Peyzaj mimarları ve bisiklet sporu ile ilgilenen) görüşleri doğrultusunda yollar üzerinde alınan görüntüler doğallık, çeşitlilik, uyum, açıklık, gizem, perspektif, arazi şekli, manzara güzelliği ve rekreasyonel değer parametreleriyle değerlendirilerek hazırlanmış olan peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri haritaları, konumlara ve almış oldukları puanlara göre yorumlanmıştır.

Biolchi vd. (2016) “Geomorphological Identification, Classification and Spatial Distribution of Coastal Landforms of Malta (Mediterranean Sea)” başlıklı çalışmada, Malta Adası kıyıları boyunca gerçekleştirilen jeomorfolojik bir araştırmanın sonuçlarını ve Malta kıyı şeridinin ayrıntılı bir sınıflandırmasını ortaya konulması amaçlanmıştır. Hava fotoğraflarının yorumlanmasıyla 1/ 30.000 ölçekli kıyı jeomorfolojik haritası üretilmiştir.

Cengiz (2009) “Kıyı Alanlarında Ekolojik Planlama: Yalova-Armutlu Örneği” başlıklı doktora tezinde, CBS (coğrafi bilgi sistemleri) aracılığı ile araştırma alanının ekolojik özellikleri tanımlanarak, mevcut alan kullanımlarından ekolojik değerler üzerinde oluşan baskılar belirlenmiştir. Araştırma alanının ekolojik zonları (koruma, etkileşim, kullanım) saptanmıştır. Armutlu İlçesi'nin ekolojik özelliklerinin sürdürülebilirliği açısından alana

özgü ekolojik planlama stratejilerine (koruma, tarım, yerleşim, turizm-rekreasyon) yönelik SWOT analizi uygulanmış ve 1/25.000 ölçekli ekolojik plan geliştirilmiştir.

Cristiano vd. (2016) “Evaluation of Coastal Scenery in Urban Beaches: Torres, Rio Grande do Sul, Brazil” başlıklı çalışmada, Brezilya'nın güneyindeki Rio Grande do Sul Eyaleti'nin kuzey kıyısında bulunan ve yaz mevsiminde, yani Aralık'tan Mart ayına kadar çok sayıda ziyaretçiyi çeken Torres Belediye bölgesinin kıyı peyzajını değerlendirilmiştir. Kontrol listesini uygulamak için Torres sahil şeridi 12 bölgeye ayrılarak; 26 parametre doğrultusunda 1 ile 5 arasında değer ile değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, sahillerde çok fazla çöpün bulunmadığı kıyı şeridinin, atık sularının deşarj edilmesiyle birlikte uygun olmayan yerlerde bulunan turistik tesislerinin altını çizmiştir. Kıyı bölgesinin yöneticilerinin doğal etkiyi azaltmak için çok az şey yapabilecekleri ya da hiçbir şey yapamayacakları fiziksel parametrelerce öngörüldüğü ve kullanım parametrelerini iyileştirmek için çöp ve atık suyuna önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Çelik (2013) “Kent Parklarının Görsel Peyzaj Algısının Denizli İli Örneğinde İrdelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, kent parklarına ait 20 adet fotoğraf kullanıcı ve uzman grubu olmak üzere iki ayrı anket uygulanarak, görüntüleri beğeni durumlarına göre puanlandırılmaları istenmiştir. Kullanıcı ve uzman grubunun anket sonuçları karşılaştırılarak, görüntülerin en çok ve en az tercih sebeplerine mekân tipolojileri ve mekânsal karakteristikler ortaya konulmuştur.

Diñçer (2011) “Görsel Peyzaj Kalitesinin ‘Biçimsel Estetik Değerlendirme Yaklaşımı’ ile İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tezinde, yaşanan çevreyi şekillendiren ve tasarımın oluşturmasında yardımcı kavramlar olarak gösterilen temel “tasarım ilkeleri”nin, “görsel değerlendirme”de birer kriter olarak yer alıp alamayacağı ve “görsel beğeni”ye etkilerini araştırmıştır. Tasarım ve planlamada peyzaj mimarlığı tasarım materyalleri ölçek ve kullanımı açısından en geniş çeşitliliğe sahip olduğundan araştırmanın konusu seçilerek: estetik değerlendirme ve beğenin birbirleriyle ilişkileri, ölçülebilir değerler olup olmadıklarıyla ilgili tartışmaya disiplinler arası yeni bir değerlendirme önerisi getirebileceği amaçlanmıştır.

Düzgüneş ve Demirel (2015a) “Milli Parklarda Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Görsel Peyzaj Kalite Yönünden Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, Altındere Vadisi

Milli Parkı'nın tarihi, zengin biyolojik çeşitliliği ve kültürel mirasıyla birçok peyzaj alanlarına sahiptir. Bu peyzaj alanları görsel peyzaj kalite değerlendirmesi yöntemi ile belirlenerek en yüksekten en aza doğru sınıflandırmıştır. Sınıflandırılan bu alanların öncelikli olarak hangisinin korunması gerektiği saptanmıştır. Peyzaj alanlarının sürdürülebilirlik açısından ne tür önlemler alınması gerektiği ortaya konulmuştur.

Elinç (2011) "Görsel Kalite Değerlendirmesi Yöntemi İle Antalya İli Alanya İlçesindeki Abdurrahman Alaettinoğlu ve Alanya Belediye Başkanları Kent Parklarının İrdelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinde, kent estetiğinin önemli unsurlarında olan açık ve yeşil alanların estetik ve işlevsel açıdan sorun yaşayan kentleri yenileme ve yaşanılabilir hale getirmek amaçlanmıştır. Alanya'dan seçilen iki önemli park çalışma alanı olarak belirlemiş ve kullanıcılara foto-anket uygulanmıştır. Her iki kent parkında da manzara güzelliği ile seçilen tüm parametreler arasında istatistiksel açıdan önemli ilişkiler tespit etmiştir. Çalışmadan elde ettiği bulguları önceki literatür sonuçları ile karşılaştırarak tartışmış, kent parkı yönetim, planlama ve tasarım çalışmaları açısından ileriye yönelik yarar sağlayacak öneriler getirmiştir.

Eminağaoğlu ve Çevik (2006) "Kırsal Yerleşmelere İlişkin Tasarım Politikaları ve Araçlar" başlıklı çalışmada, tarihi süreç ve doğal çevre bir bütün olarak kırsal yerleşmelerin mimari kültürünü oluşturmuştur. Gelişen ekonomik şartlar ve teknoloji ile çarpık kentler oluşmakta ve bunlar karşısında yerel kültürünü kaybetmiş kırsal yerleşmeler oluşmaktadır. Ülkemizde üst ölçeklerde yapılan tasarım ve planlama çalışmaları sonucunda kırsalda özgün yerleşme karakterleri göz ardı edilmiştir. Standart yapılan tasarım ve planlama çalışmaları o bölgeye ait yerleşmelerin özgün yapısına zarar verebileceği gibi turizmin çekiciliği de yok edeceğini belirtmiştir. Bu nedenle son zamanlarda gündeme gelen köy tasarım rehberleri köyün ve çevresinin yöresel karakterinin nasıl korunabileceği ve geliştirilebileceği, bölgesel karakterini tanımlanmasında önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, bu köy tasarım rehberlerinin içeriği ve amacı açıklanmış ve bu bağlamda yurt dışı örnekleri irdelenmiştir.

Erdem (2012) "Kırsal Yerleşim Peyzaj Kimlik Özelliklerinin Tespiti, Korunması ve Geliştirilmesine Yönelik Değerlendirme Matrisi Önerisi" başlıklı doktora tezinde, kırsal yerleşime ait özgün yapılarını peyzaj kimliği üzerinden sorgulanmıştır. Alanlardaki yerleşimlere ait geliştirilecek planlama, tasarım ve gelişim stratejilerinin peyzaj kimliği

çerçevesinden yola çıkılarak, peyzaj kimlik özelliklerinin belirlenmesi, geliştirilmesi ve korunmasına yönelik bir matris önermiştir. Önerilen matrisin içerisinde 60 yerleşim içinde 5 adet farklı kırsal kimliğe sahip olan Şirince (İzmir), Bozburun (Muğla), Yazır (Antalya), Taşkale (Karaman) ve Cumalıkızık (Bursa) için peyzaj kimlik kartları üretilmiştir. Üretilen peyzaj kimlik kartları, yerleşimin peyzaj kimliği üzerindeki olumsuz etki yaratan tehditleri, matris bileşenleri doğrultusunda toplanan verileri, potansiyelleri ve yerleşimin peyzaj kimliğinin geliştirilmesi ve korunması bağlamında üretilen peyzaj stratejilerini içermektedir. Önerilen değerlendirme matrisinin hangi alanlarda kullanılabilmesi tartışılıp, kırsal yerleşimlerin üzerinde alınacak kararların doğru bir şekilde alınmasına yönelik yönlendirici bir araç olacağını vurgulamıştır.

Erdönmez ve Kaptanoğlu (2007) “Peyzaj Estetiği ve Görsel Kalite Değerlendirmesi” başlıklı çalışmada, kapsamlı bir literatür taraması ile görsel kalite değerlendirme ve ölçümü konularında yapılacak çalışmalara yol gösterici olmak amaçlanmıştır. Tasarım, öge ve ilkeleri açısından peyzajı değerlendirmenin yetersiz olduğu, peyzajın kullanıcı beğenisi için de ekolojik olarak sürdürülebilirliğin temel olması gerektiğini ortaya koymuştur.

Görgün (2017) “6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu Sonrası Kırsal Yerleşimlerin Planlanmasında Köy Tasarım Rehberlerinin Geliştirilmesi: Ödemiş/İzmir Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, yasal düzenlemelerde olduğu gibi çeşitli değişikliklerin de kırsalı etkilediği gözlemlenmesi ile hem planlama sistemine uyumlu olabilecek kırsal kararlar hem de yasal düzenlemelerdeki değişikliklerden etkilenmeyecek yol gösterici bir araç olması bağlamında köy tasarım rehberleri temel konu olmuştur. Bu çalışmada, Ödemiş ilçesine ait kırsal yerleşmeler araştırılmış ve “Bademli” köyü için köy tasarım rehberi geliştirilmiştir.

Gültürk (2013) “Tekirdağ Kent Merkezi Kıyı Şeridinin Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, uzman ve kullanıcı grubu olmak üzere; Tekirdağ’ın Değirmenaltı ve Altınova Mahalle’lerinde yer alan kıyı bandı araştırma alanı olarak seçmiştir. Araştırma alanına ait 45 adet fotoğraf çekilerek foto-anket oluşturulmuştur. Uzman ve kullanıcı grubuna aynı anket uygulanarak mekân kullanım tercihlerinde farklılık olup olmadığı tespit edilmiştir. Her bir fotoğraf için doğallık, uyum, bakım, açıklık, düzen, güven ve manzara güzelliği parametreleri kullanılarak 5’li likert ölçeğinde değerlendirilmiştir. Tekirdağ ili kıyı şeridi analiz ve değerlendirmeler sonucunda

kıyı şeridinin kullanım açısından parametreler ile tercih sebepleri arasında ilişki kurulmuş ve parametrelerin mekân tercihinde etkisinin olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Hayden (2015) “Residential Landscape Aesthetics and Water Conservation Best Management Practices: Homeowner Perceptions and Preferences” başlıklı çalışmada, su koruma yönetim uygulamalarında değişen üç demonstrasyon peyzajı kullanarak, peyzajın estetiğe ve diğer tercih kriterlerine göre tercihlerini belirlemek için Kaliforniya Üniversitesi Kooperatif Uzmanı eğitim etkinliğinin katılımcıları üzerinde araştırmıştır. Ara ölçütü yönetim uygulamalarında olan peyzaj tercihi, neredeyse tüm kriterler için tüm peyzaj seviyesinde en yüksek düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Peyzaj bileşenleri olarak ev sahipleri daha fazla su tasarrufu sağlayan bileşeni tercih yapmıştır. En iyi yönetim uygulamaları için tek tek bakıldığından estetik açıdan çekici olduğu, ancak peyzajdaki her bileşen için yönetim uygulaması bulunduğu, peyzajın daha az tercih edildiği gözlemlenmiştir.

Iglesias vd. (2018) “Scenic Value Of The Basque Country and Catalonia Coasts (Spain): Impacts of Tourist Occupation” başlıklı çalışmada, dünyanın dört bir yanındaki kıyı bölgeleri, peyzajın önemli bir bileşen olduğu turizm potansiyeli nedeniyle tehdit altında olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışma, Bask ve Katalonya kıyıları boyunca 54 alanın doğal değerlendirmesinin sonucunu bulmak için yapılmıştır. Sınıflandırma, 18 fiziksel ve 8 insan parametresinden oluşan bir kontrol listesinden elde edilen değerleri kapsamaktadır. Kıyı alanlarını Sınıf I’deki beş sınıfa, genellikle üst doğal özelliklerin doğal alanlarına, Sınıf V’e kötü doğal peyzaj alanlarına göre sınıflandıran bir doğal değerlendirme endeksinin hesaplanmasına izin verilmiştir. Bask Bölgesi’nde, kıyı dağlık alanlarının varlığı, sınıflamanın önemli doğal parametrelerini olumlu yönde etkilemekte ve insan işgücünün göreceli olarak düşük seviyesini olumlu etkilemiştir. Katalonya kıyıları boyunca, dağlık alanları o kadar da yaygın olmamasına rağmen; yer yer çok çekici doğal peyzaj özellikleri bulunmuştur. Bu tür sonuçlar, yerel yöneticilere ve planlamacılara, öngörülen herhangi bir yönetim planı için kıyı peyzaj özellikleri ve temel bilgiler hakkında önemli bir envanter sağlama amaçlanmıştır.

Irmak ve Yılmaz (2010) “Farklı Peyzaj Karakter Alanlarına Göre Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Görsel Analizi: Erzurum Örneği” başlıklı çalışmada, Erzurum ili ve çevresine ait çeşitli peyzaj karakterlerine sahip 8 çalışma bölgesi seçilmiştir. Bu

alanlarda var olan çiçekli bitki, nehir, göl gibi su öğeleri, tarihi eser, orman, jeolojik oluşumlar, çayırılık alanlar ve kırsal peyzaj karakterlerine ait materyalleri barındıran kaynakların görsel peyzaj kalitesini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. 8 çalışma bölgesinden çekilen fotoğraflar 150 katılımcıya sunulmuştur. Çalışma bölgeleri 15 ayrı parametrede değerlendirilerek, içerisinde barındırılan materyallerin hangisinin daha üstün olduğu belirlenmiştir.

Kalın (2004) “Çevre Tercih ve Değerlendirmesinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Geliştirilmesi: Trabzon Sahil Bandı Örneği” başlıklı doktora tezinde, Trabzon sahil bandının literatür taraması sonucu elde ettiği 30 adet görsel kaliteyi alanda fotoğraflayarak, bu kaliteleri kendi aralarında gruplandırarak, uygulama alanının bu görsel kalite gruplarıyla nasıl tanımlandığı belirlemiştir. Daha sonra, Trabzon sahil bandının geçmişten günümüze değişimi belge taraması ve görüşmelerle yapılmıştır. Elde ettiği sonuçlar geçmişten günümüze görsel kalitenin yedi kalite (doğallık, süreklilik, algılanabilirlik, yenilik-gizem, karmaşıklık-çeşitlilik, tutarlılık, anlamlılık) üzerinden değerlendirmiştir. Bu yedi kalite üzerine negatif yönde gelişmeyi pozitif yöne doğru yönlendirmeyi amaçlayan alternatif senaryolar sunulmuştur.

Kaya vd. (2016) “Düzce Üniversitesi Konuralp Yerleşkesinde Görsel Peyzaj Kalitesinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, araştırma alanı olan Düzce Üniversitesi Konuralp Yerleşkesi’nin ana akslar ve önemli bakış noktalarından fotoğraflar çekilerek içlerinden 15 fotoğraf uzman kişi tarafından seçilerek kullanıcı ve uzman grubuna iki farklı anket uygulanmıştır. Kullanıcı grubunda 15 adet fotoğraf memnuniyet parametreleri (beğeni durumu, ilgi çekicilik, güven) üzerinden puanlandırmaları uzman grubunda ise; aynı fotoğrafları farklı 9 görsel peyzaj indikatörlerine göre puanlandırmaları istenmiştir. Uzman ve kullanıcı değerlendirmeleri göz önüne alınarak üniversite yerleşkelerinde açık yeşil alanların peyzaj algısına dayalı görsel peyzaj kalitesi ortaya konulmuştur.

Kiper (2013) “Kentsel ve Kırsal Alanların Planlanmasında Kimliğin Rolü” başlıklı çalışmada, kent ve kırsal alanlar zamanla içerisinde sosyal değişimler ve fiziksel dönüşümler meydana gelmiştir. Meydana gelen bu değişimler nedeniyle alanın genel karakteri değiştiğinden zaman içerisinde kentsel kimlik sorunları ortaya çıkmaktadır. Koruma karar ve uygulamaları, planlama bu noktada oldukça önem kazanır. Bu kapsamda,

planlama kararlarında; koruma-kimlik (sürdürülebilirlik, yerellik, doğallık) ilişkisi içinde, her kente ya da kırsal alana özgü karakteristiklerin rolü ve etkisi ortaya konulmuştur.

Kiper vd. (2017b) “Rural Development Oriented Ecotourism Planning on Catchment Basin Scale: The Case of Pabuçdere and Kazandere Catchment Basins” başlıklı çalışmada, doğal sınırlarla çelişen idari sınırlar yerine doğal eşikleri dikkate alan alt havza ve mikro havza sınırlarına dayandırılmıştır. Türkiye'nin kuzeybatısındaki toplam 293 km²'lik Kazandere havzasında 20 adet havza ve Pabuçdere havzasındaki 11 adet havzadan oluşan toplam 31 mikro havza değerlendirilmiştir. Çalışmada 3 aşamalı bir yöntem izlenmiştir. Öncelikle alanın envanteri ve veri tabanı CBS ortamında oluşturulmuş ve mikro havzalar belirlenmiştir. İkinci aşamada, 6 temel bileşene, 15 değerlendirme faktörüne ve 24 alt kriterlere göre Ecotourism Opportunity Spectrum (ECOS) bazında uygunluk analizleri gerçekleştirilmiştir. Üçüncü aşamada, ziyaretçi anketleri sonucunda ekoturizm potansiyeli için uygun olan mikro havzalar, ilgili analizler ve değerlendirmeler sonucunda bir sentez paftası oluşturmuştur. Hızlı kırsal değerlendirmesi yapılarak ekoturizm odaklı kalkınma stratejileri geliştirilmiştir.

Kıroğlu (2007) “Erzurum Kenti ve Yakın Çevresindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Erzurum kenti ve yakın çevresindeki farklı peyzaj karakterine sahip Tekederesi (Palandöken) Göleti, Abdurrahman Gazi Türbesi, Serçeme Vadisi, Tortum Gölü ve Şelalesi, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi 6 Nolu Kuyu Deneme İstasyonu, Dumlu rekreasyon alanları araştırma alanı olarak seçmiştir. Görsel kalitenin belirlenmesi açısından tercihleri elde etmek üzere 120 kişi ile görsel kalite analiz çalışması yapmıştır. Ayrıca çalışma kapsamına giren rekreasyon alanlarında, ziyaretçi profili ile eğilimlerini belirlemek amacıyla 180 kişi ile birebir anket çalışması yürütmüştür. Çalışma alanlarından alınan 8'er adet fotoğraf kullanarak görsel peyzaj kalitesini değerlendirmiştir. Katılımcılar her bir fotoğrafa, görsel kalite parametreleri (doğallık, çeşitlilik, uyum, açıklık, gizem, perspektif, güven, düzen ve rekreasyonel değer) göz önüne alarak puan vermiş ve araştırmacı görsel kaliteyi ortaya koymuştur. Araştırma alanlarının sahip oldukları peyzaj karakterleri, kullanım yoğunlukları, özgün olma düzeyleri, yörenin doğal ve kültürel karakterini temsil kabiliyetleri gibi etkenler göz önüne alınmıştır.

Köse ve Şahin (2017) “Bir Kırsal Yerleşim Olarak Evciler Mahallesi Peyzaj Özellikleri” başlıklı çalışmada, geçimini geçmişte yetiştirdikleri tarımsal ürünlerle sağlayan ve bu ürünleri Ankara pazarlarında satarak yaşamlarını sürdüren kırsal alanın kentleşme ile bozulmadan kaydını yapmak adına yürütülmüştür. Evciler mahallesi kentleşme baskısı altında olan ve kimliğini yitirme ya da dönüşüme uğrama riski altında olması nedeniyle çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu kapsamda, bir matris kullanılmış ve peyzaj kimlik özellikleri değerlendirilmiştir. Kırsal yerleşimin sahip olduğu peyzaj özelliklerini oluşturan öğeler araştırılmıştır.

Özhancı ve Yılmaz (2017) “Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmelerinde Kalite Göstergelerinin Mekânsal Yansımaları” adlı çalışmasında, Üniversite yerleşkesi, dağ ekosistemleri, kırsal/köy peyzajı ve rekreasyonel peyzaj tiplerini temsil eden örneklere yer verilmiştir. Örnekler, farklı özelliklere sahip olduğundan değerlendirmelerinde geniş bir yelpazede yapılabilmesine olanak sağlanmıştır. Pozitif algılanan peyzajlarda kalite ifadesinin devamlılığı için öncelikler ve negatif algılanan peyzajlar için, peyzajın gerçek değeri yönünde değişimin temeli için öncelikler üzerinde durulmuştur. Plancı ve uygulayıcıların dikkate alması gereken sonuçlar ortaya koymuştur.

Petrova vd. (2015) “Comparing The Visual Perception And Aesthetic Evaluation Of Natural Landscapes in Russia and Japan: Cultural and Environmental Factors” başlıklı çalışmada, Rusya ve Japonya, doğal peyzaj özellikleri ile kültürel gelenekleri kök salmış, ortak sınırı paylaşan ve benzer doğal alanlara sahip olduğu vurgulanmıştır. Rus ve Japon katılımcılar arasındaki etno-kültürel ve bölgesel farklılıklara dayalı peyzajın görsel ve hassas değerlendirilmesine ilişkin benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulması amaçlanmıştır. Katılımcılara Rusya’daki (Moscow, Irkutsk ve Kamchatka) ve Japonya’daki (Hokkaido, Chiba ve Miyazaki) 70 peyzaj görüntülerini gruplandırıp derecelendirmeleri istenmiştir. Rusya ve Japonların kültürel gelenekler ve doğal çevrenin özelliklerine ait görüntülere vermiş oldukları cevaplar karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Ullah vd. (2009) “Coastal Scenic Assessment: Unlocking The Potential For Coastal Tourism in Rural Pakistan Via Mediterranean Developed Techniques” başlıklı çalışmada, Pakistan’da yedi kırsal alan, fiziksel parametreler ve belirsiz mantık matrisleri analiz edilerek bulunan doğal ve fiziksel parametreler 26 maddelik bir kontrol listesi aracılığıyla doğal değerler açısından incelenmiştir. 1 ile 5 arasında değerlendirmeler ele alınarak,

Jiwani, Miani Hor ve Pasni-Astola Adası, çok yüksek peyzaj değerine sahip, son derece çekici doğal alanlar olarak; Mubarak köyü, yüksek peyzaj değeri, çekici bir doğal yerleşim alanı olarak; Kaka Pir köyü, Harjana köyü ve Ketî Bandar, olağanüstü peyzaj özelliklerine sahip ya da kentsel çevreye sahip alanlarda 3 sınıf yerleşim yeri olarak sınıflandırılmıştır. Sonuçta, kırsal ve kentsel çevresel etkilerin yerleşim yerlerinin doğal sınıflandırmasını ve insan parametrelerini etkileyen kritik faktörler olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, doğal çekiciliğe rağmen iç turizm potansiyeline sahip alanların tanıtımı yapılmadıkça, ekonomik potansiyelin artmasının mümkün olamayacağı vurgulanmıştır.

Uzun ve Müderrisoğlu (2011) “Visual Landscape Quality in Landscape Planning: Examples of Kars and Ardahan Cities in Turkey” başlıklı çalışmada, Kars ve Ardahan’da gerçekleştirilecek bir fiziksel planlama çalışmasında peyzaj analizlerinden biri olan görsel peyzaj kalitesine yönelik bir yöntemin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Yedi etmeni temsil eden veriler şunlardır: Arazi, bitki örtüsü, su, renk, benzer peyzajların etkisi, kıtlık, kültürel değişiklikler, görsel kaynak yönetim yönteminin uygulanmasında coğrafi bilgi sistemleri ortamında yararlanılarak Çevre ve Orman Bakanlığı ve Corine arazi veri tabanları kapsamaktadır. Görsel peyzaj kalitesi haritalarının doğruluğu, yerin koşullarında ve yirmi üç farklı noktada uygulanarak kanıtlanmıştır. Bu durum, yöntemin alt bölge ölçekleri, planlama ve stratejik çevresel değerlendirme gibi çalışmalarda güvenli bir şekilde uygulanabileceğini kanıtlanmıştır.

Stanchev vd. (2018) “Analysis of Shoreline Changes and Cliff Retreat to Support Marine Spatial Planning in Shabla Municipality, Northeast Bulgaria” başlıklı çalışmada, Karadeniz sahilinin Shabla Belediyesi’ndeki (Kuzeydoğu Bulgaristan) 34 km’lik bölümünde kıyı şeridinde meydana gelen değişimler ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Çalışma alanı düşük bir gelişme yoğunluğuna sahip ve büyük kumlu plajlar, kum tepeleri ve kül rengi toprak uçurumlardan oluşmaktadır. Coğrafi Bilgi Sistemi kullanılarak kıyı şeridinin hareketinin (kum sahillerinde erozyon / yığılma) ve uçurumun geri çekilmesinin (kayalık sahillerde) analizine odaklanmıştır. Değişim oranları, Kıyı Şeridi Analiz Sistemi, kıyı şeridi değişiminin hesaplanması için bir ArcGIS 4.3 uzantısı ve değişim oranı istatistiksel yöntem kullanılarak belirlenmiştir.

Tarım (2014) “Görsel Peyzaj Değerlendirmesinde Nesnel ve Algısal Yaklaşımların Karşılaştırmalı Analizi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Malatya ili Darende İlçesi’ni

tanımlayan 16 adet fotoğraf seçilmiştir. Seçilen bu fotoğraflar uzman ve kullanıcı grubu olmak üzere iki aşamalı şekilde uygulanarak görsel değerlendirme çalışması yapılmıştır. Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde yürütülen “İl Ölçeğinde Peyzaj Karakter Analizi ve Turizm/Rekreasyon Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmayla görsel peyzaj değerlendirmesi çalışması karşılaştırılmıştır ve sonuçta nesnel ve algısal yaklaşım modelleri geliştirilmiştir.

Tok (2017) “Köy Tasarım Rehberleri: Kaş Bezirgan Köyü, Camıyanı ve Cevzidibi Mahalleleri Önerisi” başlıklı yüksek lisans tezinde, köyde yaşayan insanlar ile arazi çalışması yapılmış ve köy halkına anket soruları sorularak, köy ve köy halkının kültürel özellikleri saptanmıştır. Köyün kat sayısı, bina durumları gibi analizler yapılmış ve bu analizler CBS veri tabanına işlenerek arazi kullanım çalışması yapılmıştır. Bu analizler sonucunda Antalya iline örnek olabilecek köy yaşantısı kavramını destekleyen ve alanın karakteristik özelliklerini ele alan köy tasarım rehberi önerisi geliştirilmiştir.

Tüfekçioğlu (2008) “Tarihsel Çevrede Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi İstanbul Yedikule Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, tarihsel çevrenin estetik kalitesi incelenmiş olup, tarihsel çevre ile yaşam kalitesi ve peyzaj kalitesi ilişkileri üzerinde durularak; sübjektivist ve objektivist paradigmalara ilişkin bütünlük bir yöntem önerilmiştir. Ekolojik ve sosyo-kültürel yaklaşım da dikkate alınarak; alandan çekilen fotoğraflar uzmanlar tarafından kavram göstergeleri üzerinden oluşturulan puanlama sistemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Yedikule’de görsel peyzaj kalite kriterleri saptanarak eksikliklerin iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Whang ve Zhao (2017) “Demographic Groups’ Differences in Visual Preference For Vegetated Landscapes in Urban Green Space” başlıklı çalışmada, önceki çalışmalarda gözlemcilerin demografik değişkenlerinin peyzaj tercihi üzerinde güçlü bir etkisi olduğu sonucuna varılsa da her bir demografik grubun tercih ettiği peyzaj özelliklerinin ne olduğu cevaplandırılmadığını söylemiştir. 482 kişi ile yapılan anket sonuçları demografik özellikler, cinsiyet grupları ve eğitim durumuna göre verilen cevaplar sonucu görsel tercih değerlendirmesini yanıtlamayı amaçlamaktadır. Sonuçta ankete katılanların eğitim durumu ve cinsiyetlerinin tercihlere ne derecede etkisi olup olmadığı tartışılmıştır.

Yiğitcanlar ve Dizdaroğlu (2015) “Ecological Approaches in Planning For Sustainable Cities a Review of The Literature” başlıklı çalışmada, çevre konularına odaklanmakta ve ilgili literatürün kapsamlı bir gözden geçirilmesi yoluyla sürdürülebilir şehirler planlamak için ekolojik yaklaşımları araştırılmıştır. Bu gözden geçirme, sürdürülebilir şehir oluşumunun çeşitli farklı yönlerine odaklanmıştır. Doğal çevre ve insan faaliyetleri arasındaki etkileşimi anlatılarak; bu etkileşimden kaynaklanan çevresel etkiler tanımlanmıştır. Sürdürülebilir kentlerin gelişiminde ekolojik planlamanın önemli rolünün altını çizerek sürdürülebilir kentsel kalkınma kavramına bir giriş sağlar; sürdürülebilirlik yönetimi için ilkeleri oluşturarak kentsel ekosistemler kavramını tanıtır; mevcut değerlendirme yöntemlerini gözden geçirerek kentsel ekosistem sürdürülebilirlik değerlendirmesini açıklar; kentsel çevresel sürdürülebilirliği değerlendiren açıklamalar sunmuştur.

1.2.3 Yönteme İlişkin Literatür Özetleri

Çakçı (2007) “Peyzaj Planlama Çalışmalarında Görsel Peyzaj Değerlendirmesine Yönelik Bir Yöntem Araştırması” adlı doktora tezinde, çeşitli kent parklarının 25 adet fotoğrafları uzman ve kullanıcı grubu olmak üzere iki ayrı anket çalışmasında gerçekleştirilmiştir. Kullanıcı grubu görüntüleri beğeni durumuna göre puanlandırılması istenmiş olup, uzman grubu da kuramsal çerçeveye dayanarak hazırlanan mekânsal karakteristikler kapsamında değerlendirmiştir. Kullanıcı grubu anket sonuçları ve uzman grubu değerlendirmeleri en çok ve en az tercih edilen fotoğraflar karşılaştırılarak mekanların yaratılmasında kullanılacak yöntemleri geliştirici ve yön gösterici mekân tipolojileri ortaya koymayı hedeflemiştir.

Cengiz (2014) “Visual Quality Method in Assessing Landscape Characteristics: Case Study of Bozcaada Island” adlı çalışmada, Çanakkale ilindeki Bozcaada’nın görsel etki değerlendirmesini yapmak için, kullanıcı ortamının fiziksel ilişkilerini kapsayan analitik ve algılama yöntemi uygulanmıştır. Başlangıçta, peyzajın çekiciliği gözlemci tercihlerinin anketine göre değerlendirilerek, peyzaj özellikleri ve nitelikleri belirlenmiştir. Ağırlıklı peyzaj özellikleri ile anket sonuçları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için regresyon ve korelasyon analizleri yapılmıştır. Peyzaj tasarımında hangi peyzaj özellikleri ve niteliklerinin önemli olduğunu ortaya koyularak öneriler geliştirilmiştir.

Düzgüneş ve Demirel (2015b) “Evaluation of Rural Areas in Terms of Landscape Quality: Salacık Village (Trabzon/Turkey) Example” adlı çalışmada, Trabzon'un Akçaabat ilçesine bağlı Salacık Köyü'nde, görsel açıdan önemli peyzaj alanlarını tespit etmek ve kaynak değerlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla bir çalışma yürütülmüştür. Bu bağlamda, alan yedi ayrı görsel peyzaj türüne ayrılmış, uzman görüşleri de dahil olmak üzere görsel peyzaj değerlendirmesi ve kırsal alanların planlanmasında kullanılan bir anket uygulanmıştır. Gestalt teorisi dikkate alınarak planlama kararlarına temel oluşturmak için görsel açıdan önemli peyzajların korunmasına, sürdürülebilirliklerinin sağlanmasında ve bu alanların kalkınma stratejilerine entegrasyonuna katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Gonzalo and Hermann (2014) “Visual Quality: an Examination of a South American Mediterranean Landscape, Andean Foothills East of Santiago (Chile)” adlı çalışmada, Andean eteklerinde farklı peyzaj karakterli olan çalılıklar ile Ravine, Sclerophyllous çalılıklar, Espinales (Akasya mağarası savana) ve etli bitkiler ile çalılıklara ait fotoğraflar; doğal güzellik, uyum, okunabilirlik, karmaşıklık, gizem parametreleri göz önünde bulundurularak anket yapılmıştır. Anketlere göre peyzaj karakterlerine ait fotoğraflar değerlendirilerek; hangi peyzaj karakterinin görsel açıdan en çok beğenildiği ortaya konulmuştur. Sonuçta, Santiago'nun doğusundaki Andean eteklerinin planlanmasında ve yönetiminde kamuoyunun ortak fikir geliştirilmesine yönelik öneriler tartışılmıştır.

Kalivoda vd. (2014) “Consensus in Landscape Preference Judgments: The Effects of Landscape Visual Aesthetic Quality and Respondents' Characteristics” adlı çalışmada, Peyzajın görsel estetik kalitesi, korunmaya değer değerli bir kaynak olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın amacı, peyzajın görsel estetik kalitesi açısından olası üç yargının peyzaj tipi ve katılımcılar arasındaki değişikliğini analiz etmek olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı olarak 400'den fazla yürüyüşçüyü içeren kapsamlı bir algı temelli ankete dayanarak, katılımcıların tercihlerindeki değişikliğini değerlendirilen peyzajların arasında önemli ölçüde farklı olduğunu bulmuştur. Tercih değişiklikleri, aynı zamanda peyzajın görsel estetik kalitesini etkilemiştir. Görsel estetik kalitesi ne kadar yüksekse, ortak görüş o kadar aynı olduğu vurgulanmıştır. Özelliklerin neden olduğu farklılıklar estetik değerlerin öznelliğini işaret ederken, insanların olumlu algılanan peyzajlar için aynı tercihlerde bulunması, değerli görsel peyzajların yasal korunması için tutarlı bir argüman sağlayacağı düşünülmektedir.

Kiper vd. (2017a) “Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi: Kıyıköy Örneği” adlı araştırma makalesinde, uzman ve kullanıcı grubuna Kıyıköy’e ait 12 adet fotoğraf doğallık, uyum, okunabilirlik, arazi şekli, rekreasyonel değer, manzara güzelliği parametreleri ve 22 alt başlıktan oluşan parametreler ile değerlendirmiştir. Kıyıköy’ün görsel peyzaj açısından çekicilik gösteren alanlarının tanımlanması hedeflemiştir. Uzman ve kullanıcı grubu anketlerinin en yüksek ve en düşük puan alan görüntüler incelenerek Kıyıköy’ün görsel peyzaj kalite değerlendirmesi yapılmıştır.

Polat ve Akay (2015) “Relationships Between The Visual Preferences of Urban Recreation Area Users and Various Landscape Design Elements” adlı çalışmada, ziyaretçilerin ve kullanıcıların tercihleri açısından kentsel alanların görsel kalitesi ile bu alanların yapısal ve bitki örtüsü unsurları arasındaki ilişkilerini değerlendirilmiştir. Çalışma alanlarına 409 kişi ile birebir anket uygulamıştır. Bulgulara dayanarak, su yüzeyinin, yaya yürüyüş yollarının genişliğinin, rekreasyon alanlarının işlevinin, bitki kompozisyonunun, bitki renginin kompozisyonunun ve bitki türlerinin çeşitliliğinin bir peyzaj alanının görsel kalitesini olumlu yönde etkileyebileceği gözlemlenmiştir. Bitki kompozisyonunda çalı tipi bitki eksikliğinin görsel kalite üzerinde negatif bir etkiye sahip olabileceği belirlemiştir.

Tveit (2006) “Key Concepts in a Framework For Analysing Visual Landscape Character” adlı çalışmasında, görsel karakteri analiz etmek için şeffaf ve teoriye dayalı bir şema sunulmuştur. Bir literatür taramasına dayanarak, dokuz temel görsel kavram; yönetim, tutarlılık, karışıklık, tarihsellik, görsel ölçek, hayal gücü, karmaşıklık, doğallık ve ephemera olarak tanımlamıştır. Dokuz görsel kavram, kavramların görsel boyutları, kavramlara katkısı olan peyzaj nitelikleri ve kavramların haritalanması ve nicelleştirilmesi için önerilen potansiyel görsel göstergeler aracılığıyla tanımlanan dört soyutlama seviyesinin bir çerçevesinde sunulmaktadır. Bu kavramların her biri, görsel kalitenin önemli olduğu, görsel kalitenin önemli bir yönüne odaklanır. Sunulan görsel kavramlar, görsel kalite için normatif bir değer sunmak yerine, görsel peyzajların farklı özelliklerini tanımlamak için kullanılır. Bu çerçevenin peyzaj değerlendirmesi ve peyzaj karakterinin derlenmesi için önemli olabileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 2

KURAMSAL TEMELLER

Kuramsal temeller bölümünde öncelikle kırsal peyzaj, kıyı peyzajı, görsel peyzaj değerlendirmesi, köy tasarım rehberi ve koruma ile ilgili tanım ve kavramlara yer verilmiştir.

2.1 Kırsal Peyzaj

Kırsal peyzajlar, doğrudan insan etkisi olmayan alanlar ile insan etkisinin yoğun olduğu kentsel alanlar arasındaki geçiş alanlarıdır. Kırsal peyzajlar folklorik, gastronomik ve doğal kimlik değerleri yerel ayırıcı özellikleri ile kentsel yerleşimden ayrılırlar. (Kiper vd., 2017b). Kırsal peyzaj tipleri kırsal yerleşimler, tarım alanları, orman alanları, vadiler, ovalar, akarsular olarak sıralanabilir (Kiper, 2013).

Aran (1975)'e göre; *“Kırsal peyzaj, insanın doğa içinde kentsel amaçların dışındaki faaliyetleri ortaya koyduğu çevrenin görünümüdür. Bu faaliyetler esas itibariyle tarımsal olabileceği gibi, endüstriyel, rekreatif veya ormancılığa yönelik olabilir”* (Köse ve Şahin, 2017).

Korkut ve diğerleri (2010)'ne göre; *“Kırsal peyzaj, doğanın bir parçası olan insanın karakterine ve yaşamına uyum sağlamış, rahatlık ve huzur vermekle birlikte doğanın diğer varlıkları ile bir bütünlük oluşturmaktadır. Tarım alanları, meyvecilik, sebzeçilik ve zeytinlikler, hayvancılık işletmeleri, çiçekçilik işletmeleri, sulama tesisleri vb. kırsal yaşam ile ilgili peyzajlardır”* (Khabbazi ve Yazgan, 2012).

Kırsal peyzaj; doğa içinde var olan insanın, kentsel amaçları haricinde çeşitli faaliyetlerini devam ettirdiği çevrenin görünümüdür. Bu faaliyetler genellikle tarımsal olabileceği gibi, endüstriyel ve rekreatif de olabilir. İnsanların doğa ile ilişkileri faaliyet amaçlarına göre, uyumlu veya uyumsuz sonuçlar yaratmaktadır (Gül, 2010).

Kırsal alanlarda var olan doğal ve kültürel değerler ekonomik ve sosyal açıdan önemli bir yere sahiptirler. Kırsal alanlar temel olarak dört önemli fonksiyondan oluşmaktadır. Bunlar (Bollukçu, 2014):

- Kırsal alanlar gıda üretim yerleridir,
- Endüstri ve köy el sanatları için zemin oluştururlar,
- Ekonomik dal ve tarımda faaliyet gösteren halkın yerleşme alanlarıdır,
- Endüstri yerleşimlerindeki ve kentte yaşayan halk için dinlenme yerleridir.

Kırsal peyzajlar, yerel tarımsal ve kırsal üretim şeklinin, yapı kültürü ve yerleşim dokusunun yansıdığı mekânlardır. Bu mekânlarda tarımsal üretim alanları ve konutlar ile kullanıma açık alanlar ve yapılar özgün, ilginç ve yerel kimlik barındıran dokular oluşturmaktadır (Kiper, 2013). Yerel bitki örtüsü, doğal oluşumlar, tarımsal aktiviteler ve hayvan varlığı sonucu oluşan dokular kırsal peyzaj alanlarını oluşturan öğelerdir. Kırsal peyzajlarda su kaynakları, bio-çeşitliliğin sürdürülmesi, yer altı kaynakları, tarım, ormancılık gibi alanların korunması kırsal gelişme açısından önemli olmaktadır (Uslu vd., 2011).

Çeşitli bilim adamları, kurum ve kuruluşlar tarafından farklı şekillerde tanımlanan kırsal kalkınma kavramının bazı tanımları şu şekildedir:

İlk kez Birleşmiş Milletler (BM) Örgütü tarafından tanımı yapılan kırsal kalkınma; *“Küçük toplulukların içinde buldukları ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi, bu toplulukların ulusun tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam biçimde katkıda bulunmalarının sağlanması sürecidir”* (Cengiz, 2003).

Geray’a (1965) göre; *“Kırsal kalkınma; küçük toplulukların içinde buldukları ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların, devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi; bu toplulukların ulusun tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam biçimde katkıda bulunmalarının sağlanması sürecidir”* (Bollukçu, 2014).

Yıldırak (1991)'a göre ise kırsal kalkınma; *“kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarım sektöründen veya diğer kırsal mesleklerden sağlayan birey ve toplulukların çağın kurallarına ve gereklerine uygun, insanca yaşam koşullarına kavuşturulması için onlara maddi ve manevi yardım yapılarak demokratik yoldan bu toplulukların kalkınmalarını sağlama savaşıdır”* (Gültekin, 2014).

Tarım, hayvancılık, el sanatları ve ormancılık gibi çalışma alanları kırsal alanların genel ekonomik sektörlerini oluşturmaktadır. Bu sektörler, mevcut diğer sektörlerle göre ekonomik kazancı daha az olan ve daha fazla fiziksel güç isteyen faaliyetleri kapsamaktadır. Kırsal bölgede yaşayan insanların altyapı yetersizlikleri nedeniyle yaşam koşulları zorlaşmaktadır. Ayrıca, tarım arazilerinin nüfus ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması ve hızla makineleşen tarımla birlikte kırsal alanda işgücü fazlalığı yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak yoksulluğun artması nedeniyle göç sorunu başlamaktadır. Kırsal alanlardan kentsel alanlara göçün artması ise; kırsal yerleşimleri atıl hale getirirken, kentsel alanlarda ise; sosyal, yapısal, kültürel ve ekonomik açıdan sorunlarla karşı karşıya getirmektedir (Bollukçu, 2014).

Kırsal alanda yapılan kalkınma çalışmalarında işlerin belirlenen ilkelere göre yürütülmesi gerekmektedir. Kırsal kalkınmaya yönelik ilkelerin başlıcaları şunlardır:

- Oluşturulacak programlar yavaş ve aşamalı bir şekilde geliştirilmelidir,
- Yerel halkın kazanç ve menfaatleri ön planda olması gereklidir,
- Demokratik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmelidir,
- Yaşam kalitesini yükseltmek isteyen yerel halkı kapsayan etkinlikler yapılmalıdır,
- Etkinlikler, yörenin değerlerine ve kültürel yapısına uygun bir şekilde yapılmalıdır,
- Köydeki kurumsal yapılardan ve yerel önderlerden yararlanılmalıdır,
- Kadın, çocuk, topraksızlar gibi dezavantajlı halka ayrıca yer verilmelidir,
- Yerel örgütlenmeye öncelik verilmelidir,
- Sürdürülebilir olması gerekmektedir (Bollukçu, 2014).

Dünyada ve Türkiye'de yerel / kırsal kalkınma için üç ana bileşen tarihi ve kültürel miras, doğal kaynaklar ve yerel yetenekler söz konusudur. Bu üç bileşeni bir araya getirebilen yönetimler, buldukları ülkelerde farklılık yaratmaktadır. Bu üç bileşeni bir araya getiren ve kırsal alanlarda uygulanabilecek en önemli faaliyetlerden biri de ekoturizmdir. Ekoturizm, doğal alanların, türlerin ve habitatların korunmasını sağlayan ve insanların kültürel değerleri keşfetmesi ve görmesi gibi faaliyetleri içeren bir tür turizmdir. Bunlar, yetkililerin, turizm endüstrisinin, turistlerin ve yerel halkın iş birliği ile birlikte ve çevreye zarar vermeden ekonomik canlılığı korumak için çevrenin korunması, sosyal eşitlik ve çevre eğitimi gibi konuları desteklemektedir (Kiper, 2017b).

Yerel kalkınmayı ve sürdürülebilirliği sağlamak gelişmekte olan ülkelerde daha da önem kazanmaktadır. Özellikle turizm bu önemi sağlamada anahtar bir rol üstlenmektedir. İletişim ve ulaşımda yaşanan gelişmeler ile küresel erişebilirliğin artması, var olan potansiyellerin değerlendirilmesi noktasında önemini ortaya koymuştur. Bunun sonucunda, iletişim olanaklarını iyi kullanan bölgeler elinde var olan potansiyelleri iyi şekilde değerlendirerek gerek yerel gerekse de küresel anlamda kazanımlar elde etmeye başlamışlardır. Ekoturizm ile ilgili olarak seyahat hizmetleri, hediyelik eşya satan dükkanlar, restoranlar, oteller gibi yöre ve çevresinde ekonomik faaliyetlerin gelişmesinde önemli katkıda bulunur. Tarıma dayalı aktiviteler ve yerel ekonomide çeşitlilik artırılarak, yerel halka hem doğrudan hem de dolaylı bir şekilde yeni iş olanakları yaratılmış olur. Yöreye özgü yerel ürünlere talebi arttırarak turistlerden elde edilecek gelirle, ekonomik katkı ile birlikte bölgedeki doğal ve kültürel kaynakların koruma ve bakımlarına maddi olanak sağlar (Gültekin, 2014).

2.2 Kıyı Peyzajı

Bu bölümde kıyı tanım ve kavramları, kıyı alanlarının önemi, kıyı alanlarındaki kullanımlar ve kıyı alanlarındaki sorunlar ile ilgili kavramlara yer verilmiştir.

2.2.1 Kıyı Tanım ve Kavramları

Geçmişte önemli uygarlıkların hüküm sürdüğü ve günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık %70'ini barındıran kıyılar, geçmişten günümüze kadar doğal avantajları nedeniyle öncelikle yerleşim alanı olarak tercih edilmiştir. En eski kaynaklar olarak yüzyıllardır

değerlendirilen kıyılar insanoğlu tarafından yerleşim alanı dışında barınma ve beslenme ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Milyonlarca yılda oluşan kıyılar aynı zamanda fiziksel ve ekonomik birçok faaliyete olanak sağlamaktadır (Hacıhaliloğlu, 2012).

Kıyılar, doğal çevre elemanı olan suyun tasarımıyla bulunduğu görsel iletişim ve etkileşim içinde bulunduğu en önemli alanlardır. Su ve karanın bulunduğu çizgi olan kıyı, “deniz, göl, akarsu gibi her türlü doğal su kütlelerini çevreleyen toprak şeridi” olarak belirlenmiştir. Bu tanımlamaya göre kıyı bir kara parçası, bir toprak şerididir. Bu kara parçasının su varlığı yanında bulunması onun temel özelliğidir (Sağlık, 2010).

Dünyadaki büyük kentlere tarihsel açıdan bakıldığında kıyı çevresinde kurulmuş olduğu görülmektedir. Kıyılar estetik özelliğe sahip olmasının yanı sıra ılıman bir iklime sahip olması insanların kıyı çevrelerinde bir araya gelmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, kıyılarda ulaşımın daha kolay ve çeşitli olması, karalara göre daha zengin kaynaklar ve iş olanaklarına sahip olması, kıyıyı daha da çekici kılmaktadır (Kaynaroğlu, 2009).

Alan kullanım tipleri kıyı alanlarında farklı aktivelerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu kullanımlar arasında; ticari alanlar, endüstriyel kullanım alanları, atık madde deşarj alanları, ulaşım alanları, turizm alanları, rekreasyonel-açık alan kullanımları, kamusal alanlar, korunması gereken alanları, kentsel yerleşim alanları, mutlak koruma alanları, tarım alanları, ham madde temin alanları, altyapıya ilişkin kanalizasyon sistemleri ve drenaj alanları, suya dayalı/suyla ilişkili alan, gelişmekte olan alanlar-mücadir alan kullanımları sayılabilmektedir. Bu alan kullanımının “Kıyı Kanunu” çerçevesinde ele alınarak, kıyıların koruma- kullanım dengesi içerisinde kullanılabilirliğinin sağlanabilmesi gerekmektedir (Cengiz, 2009).

Kıyı, karada silüet çizgisine, denizde ufuk çizgisine dayanan ve üçüncü boyutta havaya ve su altına doğru devam eden bir bütündür. Bir çizgi ya da yüzey değil, derinlikli, üç boyutlu geometrik bir yapıya sahip olan kıyılar; doğal yapılarının farklı olması nedeniyle her kıyı parçası kendi özelliklerini taşır. Alan olarak ufak bile olsa, bu sitler bazen adalar, koylar, boğazlar, akarsu ağızları, kıyı yamaçları, gibi nitel değer kazanırlar. Her kıyı mekânının doğal, kendine ait özellikleri, topografik yapısı olduğu düşünülürse, yapılan kıyı tanımları her alan için farklılık gösterir (Gültürk, 2013).

03.08.1990 tarihli 20594 nolu Resmi Gazetede yayımlanan Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğe göre (Şekil 2.1);

- **Kıyı çizgisi:** Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir.
- **Kıyı kenar çizgisi:** Deniz, tabii ve suni göl ve akarsuların alçak basık kıyı özelliği gösteren kesimlerinde kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu, kumsal ve kıyı kumullarından oluşan kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırı; dar- yüksek kıyı özelliği gösteren kesimlerinde ise, şev ya da falezin üst sınırıdır.
- **Kıyı:** Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır.
- **Dar- Yüksek Kıyı:** Plaj ya da abrazyon platformu olmayan veya çok dar olan, şev veya falezle son bulan kıyılardır.
- **Alçak- Basık Kıyı:** Kıyı çizgisinden sonra devam eden, kıyı hareketlerinin oluşturduğu plaj, hareketli ve sabit kumulları da içeren kıyı kordonu lagün gölü, lagün alanları, sazlık, bataklık ile kumluk, çakıllık, taşlık ve kayalık alanları içeren kıyılardır.
- **Sahil şeridi:** Deniz, tabii ve suni göllerin kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alandır. Sahil şeridi iki bölümden oluşur:

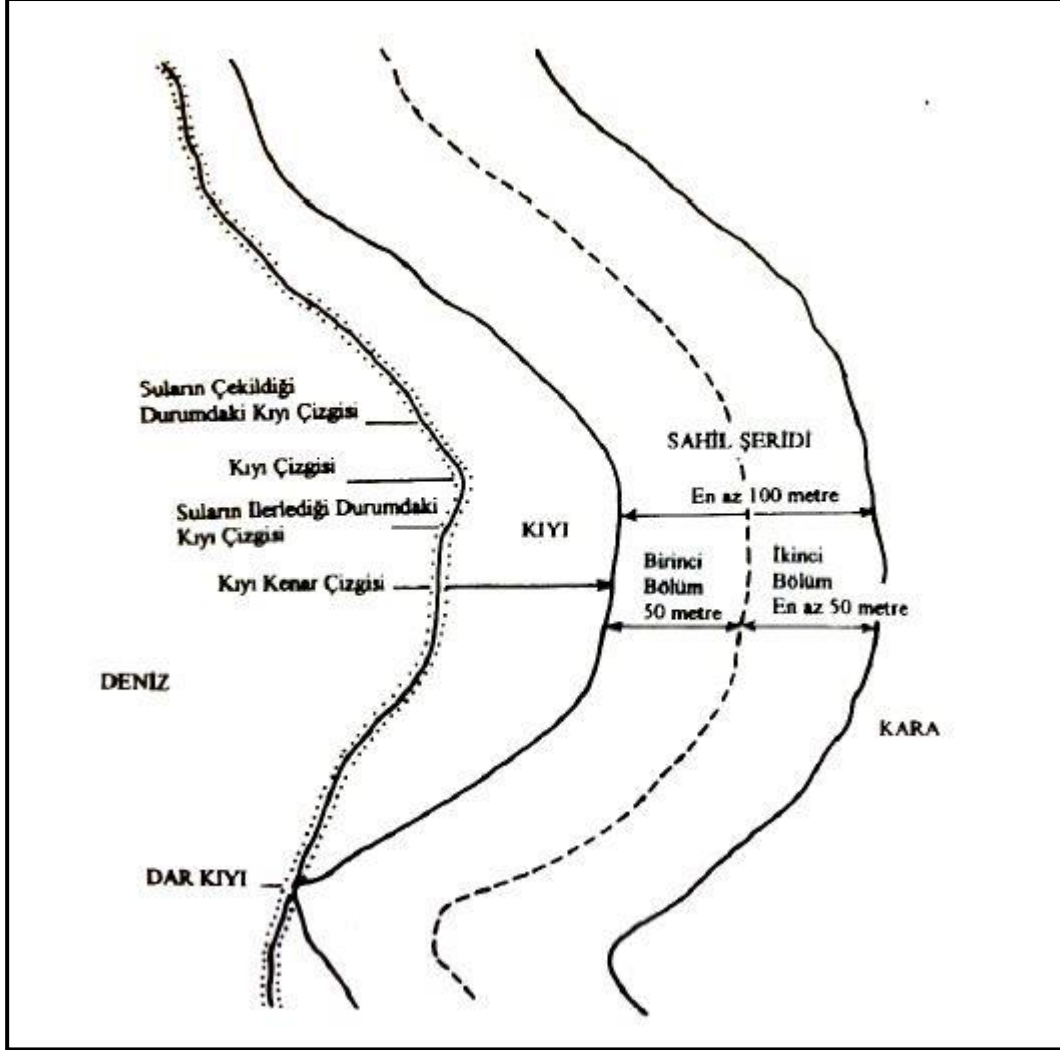
Sahil şeridinin birinci bölümü;

Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak 50 m genişliğinde belirlenen bölüm, sahil şeridinin birinci bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölüm, sahil şeridinin tamamı ile sadece açık alanlar olarak düzenlenen; çocuk bahçesi, yeşil alan, dinleme, gezinti alanları ve rekreatif alanlardan ve yaya yollarının yer aldığı bölümdür (Anonim, 1990).

Sahil şeridinin ikinci bölümü;

Sahil şeridinin birinci bölümünden sonra kara yönünde yatay olarak en az 50 metre genişliğinde olmak üzere belirlenen bölüm, sahil şeridinin ikinci bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde sadece liman, iskele, barınak, yanaşma yeri, rıhtım,

dalgakıran, köprü, menfez, istinat duvarı, fener, çekek yeri, kayıkhanesi, tuzla, dalyan, tasfiye ve pompaj istasyonları gibi, kıyının kamu yararına kullanımı ve kıyıyı korumak amacıyla yönelik alt yapı ve tesisler ile yol, açık otopark, park, yeşil alan, çocuk bahçeleri ve günübirlik turizm yapı ve tesisleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanlarının yer aldığı bölümdür (Anonim, 1990).

Şekil 2.1: Kıyılara ilişkin tanımlar (Anonim, 1990).

2.2.2 Kıyı Alanlarının Önemi

Dünyanın %75'i sularla kaplı olup, günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık 1/3'ü kıyı alanlarında yaşamaktadır. Su, geçmişten günümüze süre gelen yaşamda insanlık tarihinin en önemli kaynakların başında gelmektedir. Kıyıları, insanlar ve diğer canlılar için kıyıları, vazgeçilmez ve önemli bir kaynağa sahiptirler. Su ve kara yaşantısının kendi aralarında iç

içe olması ve birbirinden etkilenmesi sonucu çeşitli ürünler, kullanımlar, süreçler ve işlevler ortaya çıkmaktadır (Mavituna, 2007).

Sahip olduğu mevcut potansiyellere bağlı olarak sonradan kıyı mekânında gelişen aktiviteler bu doğal kaynağı olumlu ve/veya olumsuz yönde değişimine neden olabilirler. Hem su hem de karaya yönelik faaliyetlerin merkezinde olduğu için kıyıda aktiviteler dolayısıyla kullanımlar daha yoğundur. Ancak kıyı kullanımları belli eşikleri aştığı zaman kıyının ekolojik yapısı zarar görür (Hacıhaliloğlu, 2012).

İnsanlar için önemli bir doğal kaynak olan kıyıların, korunması ve kullanıma akılcı şekilde açılması, doğal ve kültürel değerlerin sürdürülebilirlik çerçevesinde gelecek nesillere aktarılabilmesi ve var olan zengin kaynakların doğru biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir (Kaynaroğlu, 2009).

Bu bağlamda kıyılar, turizm ve rekreasyon kullanımları nedeniyle önemli çekim merkezleridir (Ullah vd., 2009). Kıyılar kara ve denizin birleştiği hassas ekosistemler olup; mikroklimatik, ekonomik, doğal özellikler barındırması ve çeşitli rekreasyonel aktivelere olanak sağlaması gibi nedenlerle insanların tatil ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılaması açısından çekim merkezi olmuşlardır (Işık, 2014).

Kıyı alanlarının diğer bir önemi de içerisinde barındırdığı bitkilerin, insanların ve hayvanların yaşamını sürdürebilmeleri için gerekli besin minerallerini diğer alanlara göre zengin bir biçimde bulundurmasıdır. Kıyı bölgelerinin bir başka özelliği de tüketilmeyen bitkilerin oluşturduğu zengin fosil kaynaklarıdır. Hayvanlar kıyının sahip olduğu zengin verimliliğinden yararlandığı gibi, onun diğer tipik özelliklerinden de faydalanırlar (Kaynaroğlu, 2009).

Kıyı alanlarının başlıca özellikleri şunlardır (Mavituna, 2007).

- Kıyı alanları doğal, kültürel, rekreasyonel, ticari, endüstriyel ve estetik kaynaklar bakımından büyük zenginliklere sahiptir. Bunlar planlı bir biçimde kullanılır, geliştirilir ve yönetilirse bulunduğu yerin bugün ve gelecekteki kullanıcılarının rahat ve mutlu yaşayabilmesi için temel bir potansiyel oluştururlar,

- Nüfus artışı ve ekonomik gelişmeler bakımından kıyısız alanlardaki topraklar ve su kaynakları büyük öneme sahiptir. Bu gelişmeler gün geçtikçe artan ve rekabet eden talepler doğurmaktadır,
- Kıyı alanları, denizler veya diğer sular içinde yaşayan her türlü deniz canlıları ve yaban yaşamı bakımından zengin birer kaynaktır. İnsanların her gün artan taleplerine karşı bu kaynaklar oluşan değişikliklere ve zararlara karşı savunmasız kalmaktadır,
- Kıyı alanları, insanların yaşam düzeyi için gerekli olan ekolojik, doğal, kültürel, sosyal, tarihi ve estetik değerler taşımaktadırlar. Bu nedenle, bu değerler arasındaki doğal dengenin korunması gereklidir,
- Kıyısız alanlar açıklık duygusunun en belirgin olarak duyulduğu yer olması bakımından çok önemlidir.

2.2.3 Kıyı Alanlarındaki Kullanımları

Genellikle kıyılar önce ulaşım ve su ürünlerinden yararlanılmak için kullanılırsalar da daha sonra endüstrileşmenin ve kentleşmenin artmasıyla birlikte rekreasyon amaçlı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Sağlık, 2010).

Kıyılarının temel kullanım türlerini 8 ana başlıkta toplamak mümkündür (Gültürk, 2013);

- **Liman kullanımları:** Deniz ile kara ulaşımını arasında geçiş sağlayan liman kullanımlarına olanak sağlaması,
- **Sanayi kuruluşları yerleşimi:** Limanların kıyıda yer alması nedeniyle, taşıma yükü ağır olan büyük sanayi işletmelerinin örgütlenmesi ve geliştirilmesinin sağlaması,
- **Kırsal yerleşim yerleri:** Ekonomik değeri bulunan ve canlı, cansız çeşitli deniz ürünlerinden yararlanma amaçlı kullanımların yerleştiği alanları oluşturması,
- **Kentsel yerleşim yerleri:** Sanayi, liman ve su ürünlerinden yararlanmak için kullanılması durumunda buralarda çalışan insanların tüm gereksinmelerine yanıt verebilecek yapı düzenlemeleri ile diğer kentsel kullanımlara aracılık etmesi,

- **Turistik amaçlı kullanımlar:** Kumsalın ve denizin varlığı ile deniz ikliminin olumlu etkisinin de payı ile turistik amaçlı dinlenme (otel, motel, tatil köyü, günübirlik ve uzun süreli kamping, pansiyon) ve eğlence yerleşimleri için çekici kaynak oluşu,
- **Turistik köy ve belde yerleşimi:** Turistik etkinliklerin gerçekleştirildiği, yerli ve yabancı turistlerin birçok gereksiniminin karşılandığı tatil beldelerinin yerleştiği alanları oluşturması,
- **Rekreasyonel kullanımlar:** Halkın, yerli ve yabancı turistlerin rahatça gezebileceği, dinlenebileceği, inceleyebileceği, parklar, gezi yolları, botanik bahçeleri, spor alanları gibi rekreasyonel etkinliklere olanak sağlayıcı mekanların yaratılması,
- **Özel konut yerleşimleri:** Yaz aylarında denizden, güneşten yararlanmayı amaçlayan ve kıyısal alanlar içinde yer alan tatil siteleri, kooperatifler, ikinci konutlar (yazlıklar, villalar) ve resmi kamp yerleri için yerleşme alanı oluşturmasıdır.

Kıyı kullanım türleri kıyıda ve sahil şeridinde Kıyı Kanunu ile kısıtlanmıştır. 03.08.1990 tarihli 20594 nolu Resmî Gazete’de yayımlanan Kıyı Kanunu’nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğe göre;

Sahil şeridinde kıyıya geçişi engelleyecek şekilde; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz. Moloz, toprak, çürük, çöp gibi çevreyi bozucu etkisi olan atık ve atıklar dökülemez, kazı yapılamaz.

Sahil şeridinin birinci bölümünde yeni taşıt yolları açılmaz. İnşaatına başlanmış imar yolları ise mümkün olan en kısa mesafede iç yollarla bağlantı sağlanmak üzere imar planı revizyonu yapılır. Sahil şeridi birinci bölümünde ancak iç yollarla dolgu alanlarındaki yapılmış veya yapılacak yolları bağlayan kısa geçişler için imar yolları planlanabilir.

Kıyıda ise onaylı uygulama imar planlarına göre ve çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin tüm önlemler alınmak koşulu ile aşağıdaki yapı ve tesisler yapılabilir.

- Kıyının kamu yararına kullanımına ve kıyıyı korumak amacına yönelik altyapı ve tesisler: İskele, liman, barınak, yanaşma yeri, rıhtım, dalgakıran, köprü, menfez, istinat duvarı, fener, çekek yeri, kayıkthane, tuzla, dalyan, tasfiye ve pompaj istasyonları,
- Faaliyetlerinin özelliği gereği kıyıdan başka bir yerde yapılmaları mümkün olmayan yapı ve tesisler: Tersane, gemi söküm yeri, su ürünleri üretim ve yetiştirme tesisleri, yat limanı, balıkçı barınağı ve yat çekek yeri,
- Kıyılarda uygulama imar planı yapılmadan sabit olmayan duş, gölgelik, soyunma kabini aralarında en az 150 metre mesafe olmak kaydı ile 6 m'yi geçmeyen büfe ve kirletici etkisi olmayan, fosseptik yapımını gerektirmeyen seyyar tuvalet ve ahşap iskeleler yapılabilir.

Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğe göre; günübirlik turizm tesisleri, liman, tersane, yat limanı, balıkçı barınağı, yat çekek yeri, çekek yeri yapılarının sahil şeridinden ve kıyıdan başka bir yerde yapılması yasaktır (Anonim, 1990).

Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğe göre; kıyılarda doldurma ve kurutma işlemi yoluyla arazi kazanılabilir.

Denizlerde, içme ve kullanma suyu kaynağı olmamak kaydı ile tabii ve suni göllerde ve akarsularda; sadece kamu yararının gerektirdiği hallerde daha uygun alternatifler bulunmaması veya kıyı alanının yetersizliği nedeniyle ve uygulama imar planı kararı ile bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde belirtilen yapı ve tesislerle, Kanununun 7 nci maddesi gereği yapılabilecek kara, deniz, hava ulaşımına yönelik altyapı tesisleri, yeşil alan düzenlemeleri kapsamında park, çocuk bahçesi, açık spor alanları ile açık alan ağırlıklı olmak üzere ve emsali aynı amaçla ayrılan alanın % 3 ünü yüksekliği 5.50 m. yi aşmayan takılıp sökülebilir elemanlarla inşa edilen; lokanta, gazino, çay bahçesi, sergi üniteleri ve idare binalarını içeren fuar, piknik, eğlence alanları düzenlemek amacıyla doldurma ve kurutma işlemi yapılarak arazi kazanılabilir (Anonim, 1990).

2.2.4 Kıyı Alanlarındaki Sorunlar

Su, bulunduğu yere şekil verir. Endüstri, enerji üretimi ve ulaşım gibi alanlarda kullanılan su, insan yerleşimleri içinde vazgeçilmez olmuştur. Kıyıları çoğaltılamayan fakat planlı

kullanımla daha aktif hale getirilebilen, tüketilmeyen, ancak yanlış ve kötü kullanımlar sonucu niteliği bozulabilen bir kaynaktır (Mavituna, 2007).

Ülkemizde 1970'li yıllardan sonra kıyı sorunları yaşanmaya başlamıştır. Sanayinin kent merkezleri dışında kuruluş yerleri aramaya başlaması, kentleşmenin hızla artması, insanoğlunun dinlenme ve gezinme alışkanlıklarındaki değişimler, ikincil bir dinlenme konutu edinme isteği, turizm ve ulaşım gereksinimleri kıyı kullanımındaki yoğunluğu arttırmıştır. Bu artış, kıyıların daha bilinçli şekilde kullanılması zorunluluğunu doğurmuştur (Gültürk, 2013).

Bugün yerleşimlerin olumsuz etkileri ve endüstriyel kirlenme sebebiyle pek çok kıyı bölgesine ait fauna ve floranın kaybolduğu bilinmektedir. Kirliliğin kıyıları üzerindeki etkisi bununla kalmayıp; iklim değişikliği de kıyı bölgeleri için sorun teşkil etmektedir. Küresel ısınma sonucu eriyen buzullar deniz seviyesinin yükselmesine neden olmakta ve bu da kıyı yerleşim alanlarını tehlikeye sokmaktadır. Kıyı alanlarındaki hızlı kentleşme süreci, kıyı kentinin büyümesine neden olmuştur (Kaynaroğlu, 2009).

Kıyı bölgelerinde yaşanan sorunlar nedeniyle gelinen noktada, kıyıların korunması geliştirilmesi, kullanılması konularının doğal kaynakların, tüm ülke topraklarının toplum yararına kullanılması sorununun bir parçası olduğunun bir göstergesidir (Serdaroğlu ve Yıldırım, 2011).

Kıyı alanlarında yaşanan temel sorunlar şunlardır (Cengiz, 2009);

- Arazi kullanım kararları ile sosyal ve teknik altyapıdan yoksun denetimsiz gelişmelerden kaynaklanan yerleşme sorunları,
- Kıyılarda su kirliliği, kıyı morfolojisi ve karakterinin bozulması, flora ve fauna üzerine olan tahripler gibi ekolojik sorunlar,
- Kıyı bölgelerinde yer alan tarihi mirasın, geleneksel dokuların nüfus baskısı, plansızlık ve denetimsizlik nedeniyle zarar görmesi gibi kültürel sorunlar,
- Kıyı yerleşim karakterine uygun tarım ve balıkçılığın yerine yoğun turizm hareketleri gibi sektörel değişimlerden kaynaklanan sosyal ve ekonomik sorunlar,

- Kıyı alanlarında turizme bağılı olarak artan mevsimlik nüfus artışları karşısında yetersiz kalan yerel ve kamu hizmetleri ile ilgili sorunlar, yasal düzenlemeler ve kurumsal yapılanmalardan kaynaklanan yetki ve görevlerdeki eşgüdüm eksikliği,
- Kaynak ve talep dengesizliğinden meydana gelen taşıma kapasitesi sorunları,
- Yapılan planların sadece yerleşimin fiziki yönü ile ele alınması, üst ölçekli ekonomik, sosyal ve yönetsel yönlerin ihmal edilmesi ile doğal, kültürel ve ekolojik özelliklerin planlara yeterince yansıtılmamasından kaynaklanan sorunlar,
- Planlama yaklaşımı ve sürecindeki eğitim eksikliği, yasal mevzuatın yetersiz ve eski oluşu, bunlara bağılı olarak örgütlenme ve planlama sorunlarıdır.

2.3 Görsel Peyzaj Değerlendirmesi

Bu bölümde görsel değerlendirme, görsel algı, görsel kalite ve görsel kalite değerlendirme yöntemleri ili ilgili kavramlara yer verilmiştir.

2.3.1 Görsel Değerlendirme

Görsel değerlendirmede amaç, değişik çevrelerin birbirleri ile kıyaslanmasıdır. Kıyaslama işleminin çevre planlaması ve tasarımının farklı düzeyleri için potansiyel yararları mevcuttur. Bölgesel planlama seviyesinde; bölgesel yerlerinin belirlenmesi ve kurulması, kentsel gelişmelerin yer seçimi, strüktürel planlama düzeyinde ise; kentsel yayılma ve gelişme, ağaçlandırma alanlarının seçimi, korunması ya da onarımı gereken alanların belirlenmesi, kırsal rekreasyon, çevre birimlerinin karşılaştırılması gerektirmektedir (Kaya vd., 2016).

Biçimsel açıdan görsel değerlendirme yapılan peyzaj tasarımı ürünlerinde; tasarımcı ve kullanıcının mekânı tercih, beğeni ve algılama arasındaki bağı araştırılabilmesi için, tasarım prensiplerinin anlaşılması önemlidir (Dinçer, 2011).

Tipik görsel değerlendirmeler algısal yaklaşımlar ve uzmanla birlikte, araştırılan arazinin görsel özelliklerinin analiz edilmesine ve incelenmesi ile yapılmaktadır. Dokunma, koku ve ses gibi biyofiziksel analizler ender şekilde direkt olarak değerlendirilir. İnsanların temel ihtiyaçları olan su, yemek ve barınak, değerlendirilen kalite ile doğrudan doğruya

ilişkili değildir. Görsel değerlendirmede önemli olan görsel tasarım kriterleridir (uyum, form, renk, çizgi, canlılık, birlik vb.). Görsel tasarım kriterleri, doğal karakterle ve doğal özelliklerle aynı tutulsa da görsel tasarım kriterlerinin önemi daha fazladır (Tüfekçioğlu, 2008).

Likert ölçekleri, sınıflandırma ölçekleri, benzeri yöntemler ve çeşitlendirmeler, peyzajın kantitatif olarak değerlendirilmesinde kullanılmaktadır (Kaptanoğlu, 2006). Doğru kriterlerle yapılan görsel peyzaj değerlendirmelerinin; ileride yapılması düşünülen peyzaj düzenleme çalışmalarının son kullanıcı beğenisini kavrama ve tasarımın bu amaçla geliştirilmesiyle, genel geçer görsel başarının elde edilmesine imkân sağlayabilir (Dinçer, 2011).

2.3.2 Görsel Algı

Algı terimi, Latince 'deki "percipere" den kavramak, bir arada tutmak, hissetmek anlamına gelir. Birçok sözlük tanımlarının arasında en uygunu "algılama, biliş ve değerlendirme arasındaki farkı vurgulayan duyular aracılığı ile farkında olma" olarak tanımlanır (Kalın, 2004).

Görsel algı, duyular yoluyla çevreden bilgi edinme eylemi olup; güzellik, görsellik, estetik, hoşnutluk gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Kiper, 2017a).

Algı temelli değerlendirme, geçtiğimiz on yıllarda peyzajın görsel kalitesini incelemek amacıyla daha fazla kullanılmıştır (Kalivoda vd., 2014). Algı, beş duyu organı ile alınan bilginin yorumlanması ve seçilmesi olarak ilerleyen bir süreçtir. Fiziksel çevre birçok yolla algılanabildiği gibi farklı düzeylerde de algılanabilir. Algı, aktif olan bir süreçtir ve çevre ile iki yönlü olarak ortaya çıkar (Çakıcı ve Çelem, 2009).

Algıya dayanan değerlendirme yönteminde, gözlemciler genel olarak fotoğraflarla sunulan peyzaj görünütleri arasından seçim yapmaları ya da peyzaj kalitesini puanlama yaparak değerlendirmeleri istenir (Irmak ve Yılmaz, 2010).

İnsan yaşadığı çevreden yararlanabilmek, dönüştürmek ve uyum sağlayabilmek adına o mekânı anlaması ve tanınması zorunludur. İnsan yaşadığı çevreyi duyu yolları ile algılamak zorundadır (Akgül, 2009).

Çevresel kalite algısı, psikologlar, coğrafyacılara ve çevresel ve davranış bilimlerindeki diğer araştırmacılar için önemli bir çalışma alanıdır. Peyzaj algısı, çevresel algının alt kategorisi olarak kabul edilir ve bireyler ile manzara arasındaki etkileşimin bir fonksiyonu olarak kabul edilebilir. Peyzaj kalitesi, peyzajın özellikleri ile bu karakteristiklerin bireyler üzerindeki etkileri arasındaki ilişkiden kaynaklanmaktadır (Polat ve Akay, 2015).

Çevrenin algılanması görme duyusu başta olmak üzere birkaç duyu organıyla gerçekleşmektedir. İnsanın duyuşsal olarak bir çevreyi algılamasının %80'nden fazlası, görme duyusuyla sağlanır. İnsanlar, çevreyle sürekli etkileşim halinde olduklarından çevreden gelen uyarıları algılamak için bütün duyu organlarını kullanmaktadır. Göz algı olarak en gelişmiş duyu organı olduğundan, görsel olarak edinilen tecrübeler, diğer duyu organlarıyla edinilen tecrübelerle göre daha baskındır (Elinç, 2011).

İnsanlar kentsel çevre kalitesini değerlendirirken “iyi, orta ve kötü” gibi sıfatlarla çevreyi sınıflandırır. Bu sınıflandırmaya neden olan pek çok etken vardır. Bunlar parasal, zamansal, anlamsal ve duyuşsal ya da ideolojik olabilir (Gültürk, 2013). Algı, kişinin doğuştan gelen ve eğitim, öğretim ve sosyal gelişim yoluyla edinilen duyuşsal yeteneklerini birleştiren karmaşık bir süreçtir (Petrova vd., 2015).

2.3.3 Görsel Kalite

İnsanın, zevkine ve isteklerine uygun mekânda yaşama arzusu; işlevsel ve estetik açıdan tasarım amacına uygun elemanların seçilmesi, en uygun dış mekanların yaratılması ve bilinçli kullanılmasıyla gerçekleşmektedir (Gültürk, 2013).

Turizm veya rekreasyonel bağlamda doğal çevrenin başlıca bileşeni, manzara veya görsel kalitesidir. Görsel bakımdan önemli peyzajlar sadece onları yaşayan bireye fayda sağlamakla kalmaz. Aynı zamanda bölgeye ekonomik fayda sağlarlar, alanın çekiciliğine katkıda bulunurlar. Çünkü görsel karakter, bir turistik/rekreasyonel deneyimin bütün kalitesini etkiler (Özhancı ve Yılmaz, 2011).

Nüfusun hızlı şekilde artması ile birlikte kentlerde yaşayan insan sayısı da artmıştır. İnsan sayısının artmasıyla beraber doğanın tahribiyle başlayıp, bilinçsiz ve plansız yerleşim alanlarının oluşturulması, kentlerin adeta beton yığınları haline getirilmesi gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Günümüzde insanların doğadan kopmuş, ruhsal ve fiziksel açıdan yıpranmış olarak olumsuz çevre şartlarında yaşamlarını sürdürmeleri şeklinde çeşitli sorunlar meydana gelmiştir (Gültürk ve Şişman, 2015).

Peyzaj algısının sadece ekonomik değil, aynı zamanda estetik açıdan da değerlendirilmesi ve ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle görsel kalitenin değerlendirilmesi ve saptanması peyzaj yönetimi açısından en önemli faktörlerden birisi haline gelmiştir (Erdönmez ve Kaptanoğlu, 2008).

Çevrenin sürekli değişen görsel yapısı kullanıcı algısını etkilemekte ve bu görsel yapının geliştirilmesi, insanların estetik ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması açısından önem kazanmaktadır. Bunun için, alan kullanım kararlarında bir değişken olarak peyzajın görsel analizinin yapılması ve tanınması zorunludur (Kaptanoğlu, 2006).

Bu noktada peyzaj kalitesi, görsel kalite (değer) kavramları karşımıza çıkmaktadır. Kalite, Latince kökenli bir kelime olup, bir şeyin nasıl olduğu anlamına gelen “qualitas” sözcüğünden türemiştir (Altuntaş ve Ortaçşme, 2017).

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (APS)(2000)’ne göre “Peyzaj”, insanlar tarafından algılandığı şekliyle, karakteri doğal ve/veya insanî unsurların eyleminin ve etkileşiminin sonucu olan bir alan anlamına gelir.

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (2000)’ne göre “Peyzaj kalitesi hedefi”, belli bir peyzaj için yetkili kamu makamları tarafından kamunun çevresinin peyzaj hatlarına ilişkin arzularının ifade edilmesi anlamına gelir (URL-1). Diğer bir ifadeyle peyzaj kalite hedefleri, tanımlanmış ve değerlendirilmiş, “belirli bir peyzaj için, yöre insanının yaşadığı çevrede görmek istediği, onaylanmış/tanınmış özelliklerin tamamını kapsamaktadır.” APS’nin temel ayaklarından biri olan peyzaj kalitesi hedefleri, nüfusun yaşam kalitesi üzerinde olumlu bir etkiye sahip, daha iyi peyzajların olduğu bir ülke yolunda ilerlemek amacıyla kurumlar ve toplum için mekânsal ve sektörel politikaların yapılmasında anahtar bir referans noktası durumundadır. Bu nedenle peyzaj kalite hedefleri stratejik bir konuma

sahiptir ve genel olarak toplumda yer alan tüm kesimlerde büyük bir peyzaj duyarlılığı gerektiren, peyzaj planlama ve yönetiminde yeni bir araç olarak kabul edilmektedir (Altuntaş ve Ortaçşme, 2017)

“Peyzaj kalitesi”, ekolojik/çevresel, psikolojik ve sosyo-kültürel faktörlerin geniş yelpazesini kapsayan bir terimdir ve kişinin gözlerinin önündeki peyzaj ile akılda idealize edilmiş olan peyzajın karşılaştırmasını anlatmaktadır (Kalın, 2004).

“Görsel Kalite (Visual Quality)” ise güzellikle eş anlamlı bir deyimdir, ancak nesnellik taşımaktadır (Gültürk, 2013).

Görsel kalitenin ortaya konulabilmesi için; ölçülebilir kaynaklara ait bulguların yanı sıra, sadece peyzajın fiziksel özelliklerine bağlı kalmayıp, aynı zamanda peyzajla iç içe olan, onu izleyen gözlemciler tarafından bireysel düşüncelerin de ortaya konulması ile elde edilebilir (Irmak ve Yılmaz, 2010).

Bazı araştırmacılara göre görsel kalite, nesnel değerler bağlamında güzellikle aynı anlama gelmekte; peyzaj değeri ise daha çok, bir peyzajdan kaynaklanan estetik tatminin kişisel ve öznel değerlendirmesi, insanlık ve peyzajın etkileşiminin bir ürünü olarak belirlenmektedir (Ak, 2010).

Görsel kalite, çevrenin her geçen gün zenginleşmesiyle yaşam kalitesinin gelişmesi için olanak sağlar. Bu zenginleşmiş çevreler pozitif bir estetik deneyim sağladığı kadar, ilham verici ve restoratif ortamlar sağlayabilir ve dolayısıyla zihinsel ve fiziksel sağlığa iyi yönde katkı sağlar. Koklama, dokunma ve ses duyularını içeren estetik deneyimde, görsel bileşen önemli ve genellikle baskındır. Kırsal peyzajın manzara güzelliğinin hem kırsal hem de kentsel sakinler için önemli bir anlamı vardır. Tarihsel olarak manzara güzelliği “nadir güzel” olduğu düşünülen yerlerin korunması ve peyzajın korunması bakımından önemli bir rol oynamıştır (Düzgüneş ve Demirel, 2015b).

“Görsel peyzaj kalitesi”, gözlemcinin duygusal, bilişsel ve algısal psikolojik süreçleri ile etkileşim içinde olan belli peyzaj özelliklerinin ortak bir ürünüdür (Benliay vd., 2015). Görsel peyzaj değerlendirmesinde, bir peyzajın fiziksel özellikleri ile manzarayı görenlerin

psikolojik tepkileri arasında bir etkileşim süreci olduğu ortaya çıkmaktadır (Whang ve Zhao, 2017)

Çevrenin insan üzerindeki davranışa dönüşen bu etkisinin nasıl yorumlandığı, nasıl değerlendirildiği ve nasıl algılandığı, görsel algılama süreci sonucunda oluşan “görsel peyzaj kalitesi” olarak tanımlanmaktadır. Görsel peyzaj kalitesi “bir peyzajın göreceli olarak estetik kusursuzluğu” olarak da tanımlanabilir ve gözlemcinin beğenisi aracılığı ile ölçülebilir (Kıroğlu, 2007).

Planlama, yönetim ve tasarım amaçları doğrultusunda yapılan görsel peyzaj kalitesi çalışmaları, kentlerin estetik açıdan gelişimine katkı sağlayarak kent insanının kent peyzajına bakış açısını ve yaşam kalitesini geliştirmektedir (Aytaş ve Uzun, 2015).

Görsel kalite analizi yapmanın gerekçeleri (Gültürk, 2013);

- Kültürel mirasımızın bir parçası olarak korunması gereken alanlarda ve bölgelerde, öncelikli koruma alanlarının belirlenmesine ve listelenmesine yardımcı olmak,
- Araştırma alanlarını ve bölgelerini estetik yönden karşılaştıran bir yöntem ortaya koymak,
- Özel alanlarda peyzajın kalitesindeki olumsuz değişimlerin takibini periyodik değerlendirme yöntemleri ile saptamak,
- Peyzajdaki değişimleri ve belirli türdeki insan aktivitelerinin etkilerini belirlemek için çalışma öncesi ve sonrası yapılacak işlemleri ortaya koyan bir yöntem sağlamak,
- Çevresel tercihler için çok önemli olan algılanabilir faktörleri ve fiziksel peyzaj bileşenlerini ayıklamak ve tanımlamak, mümkün olduğu durumlarda belirli bir peyzajın estetik yönden cazip olup olmadığını nedenlerini ayrıntılı olarak yazabilmek,
- Teknik kuramı, anlama yetilerimizin işleyişini, çeşitli sosyal gruplar arasındaki farkları, eğitim farklılıklarını daha iyi anlamak için, farklı kültürlerden ve çeşitli alt gruplardan (kadın/erkek, genç/yaşlı, ziyaretçi/yerli ve benzeri) peyzaj tercihlerini belirlemek üzere veriler toplamaktır.

Bir peyzaj ile ilgili değerlendirme ve tercih çalışmasında peyzajın içinde bulunan herhangi bir objenin gözlemci üzerinde etkiye sahip karakteristik özellikleri, görüntünün bulunduğu alan ve çevreleyen peyzajın karakteristik özellikleri belirleyici rol oynamaktadır. Bu belirleyici rolün çerçevesini, peyzajdaki değişkenlerinin, görsel tasarım elemanlarının ve bunların yan yana geliş şekillerinin de gözlemcinin üzerindeki etkisi çizmektedir (Kalın, 2004).

Çevre bileşenlerinin ve bir araya geliş kalıplarının tanımlanması, görsel kalitenin değerlendirilmesinde ve algılanmasında son derece önem kazanmaktadır. Tablo 2.1’de verilen görsel kaliteyi etkileyen çevre bileşenlerine ilişkin değişkenler, görsel kaliteyi belirlemede etkin rol oynayan bileşenler olarak tanımlanmaktadır (Gültürk, 2013).

Tablo 2.1: Görsel kaliteyi etkileyen çevre bileşenleri (Kalın, 2004).

Nesnenin Etkiye Sebep Olan Karakteristik Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> • Renk • Biçim • Doku • Nitelik ve Gruplama 	<ul style="list-style-type: none"> • Uzunluk alanı • Hareket • Diğer efektler (gürültü, koku vb.) • Ölçek (çevreye göre)
Alan ve Çevreleyen Peyzajın Karakteristik Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> • Renk • Doku • Su yapısı • Topografya • Bitki yapısı • Relik ve endemikler <ul style="list-style-type: none"> - Eşsiz kombinasyonlar - Vejetasyon türlerinin ara yüzleri - Yer örtücü ve yapı 	<ul style="list-style-type: none"> • Mimari form özellik <ul style="list-style-type: none"> - Tarihi belirginlik - Alanın eşsizliği • Görsel Karakter <ul style="list-style-type: none"> - Panoramik - Nesneye yönelmiş - Çevrelenmiş - Odaklanmış
Gözlemcinin Karakteristik Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> • Duyarlılık • Tavır • Beklentiler • Tercih 	
Bakış Noktası ve Diğer Değişkenlerin Karakteristik Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> • Bakış Noktası <ul style="list-style-type: none"> - Nesneye göre yönelme - Kalite (ör. peyzajlı yol/patika, tarihi alan, vahşi alan, endüstri alanı, çöplük, cadde vb.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Diğer Değişkenler <ul style="list-style-type: none"> - Görüntü süresi - Atmosfer koşulları - Mevsim ışık

Mükemmelliğin bir derecesi anlamını taşıyan kalite kavramı, görsel olduğu kadar işlevsel açıdan ele alınabilmektedir. Genel olarak görsel kalite, insanların canlı/cansız obje veya düşüncelerinin derecelerini veya çevresindeki manzaralara karşı estetik beğenilerini gösteren bir kavramdır. Buna göre, insanlar yaşadıkları çevrede görsel önemi yüksek olan değerlere karşı daha çok dikkatli davranır. Güzellik kavramında insanların subjektif

değerlendirmelerine karşın, estetik değer biçme obje veya manzaraların doğasında var olan birtakım özelliklere göre pozitif veya negatif yönde olabilmektedir. Çevresel psikolojiyle bağlantılı olan görsel kalite kavramı, doğal veya doğal olmayan kaynakların oluşum biçimi, bu kaynakları kullanan kişilerin özellikleri (sosyo-kültürel, eğitim durumu vb.) ve diğer çevresel etkenler (hava durumu, iklim, vb.) ile de ilişkilidir (Ak, 2010).

2.3.4 Görsel Kalite Değerlendirme Yöntemleri

Görsel kalite değerlendirmesi analiz çalışmaları fiziksel model (uzman modeli), psikolojik model (halk modeli) ve psikofiziksel model olmak üzere üç farklı yöntemle yapılabilmektedir (Tarım, 2014 ;Düzgüneş ve Demirel, 2015a). Hem algısal hem de uzman esaslı peyzaj estetiği değerlendirme yaklaşımlarına pek çok meslek disiplininden (ormancılık, coğrafya, peyzaj mimarlığı, psikoloji vb.) görüş ve katkı alınabilir. (Asur ve Alphan, 2018). Farklı uzmanlar tarafından yürütülen bu çalışmalar sonucunda görsel kalite, görsel değerlendirme ve görsel algı gibi farklı adlandırılmış modeller ortaya çıkmıştır (Uzun ve Müderrisoğlu, 2011).

Peyzajın görsel kalitesinin değerlendirilmesine yönelik en erken girişim 1929'da yayımlanan ve İngiltere'deki milli parklar için yüksek görsel güzelliği olan alanları listeleyen Addison Raporu'dur. Daha çağdaş görsel değerlendirme yöntemleri İngiltere'de ve Kuzey Amerika'da görsel kaynakların peyzaj kalitesinin sistematik analizi anlamında yönetilmesi, korunmasına ve tanımlanmasına yönelik yasal girişimlere cevap olarak gelişmiştir (Çakıcı, 2007).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1969 Ulusal Çevresel Politika Yasası'nın ortaya çıkmasıyla bu alandaki en önemli atılım meydana gelmiştir. Peyzaj yasalarının ve politikalarının çıkmasına paralel olarak peyzajın görsel kalitesini değerlendirmeye yönelik yöntemlerin geliştirilme çalışmaları yoğunluk kazanmıştır (Çakıcı, 2007).

Görsel değerlendirme çalışmaları, bir yerin ya da güzergâhın mekân kurgusunu, görsel niteliklerini ve de sosyal yaşamını algısal temelde (göz başta olmak üzere tüm duyu organlarıyla) fonksiyonel bir ilişki içinde değerlendirmeye dayanmaktadır (Çelik, 2013). "Görsel kalite değerlendirmesi, peyzaja ait görsel bilginin, bir gözlemci tarafından, idealize edilmiş peyzaja uygunluğunun ölçülmesidir" şeklinde açıklanabilir (Kaptanoğlu, 2006). İlk

uygulamalardan biri 1969 yılında Shafer ve arkadaşlarının doğal peyzajın manzara güzelliğini hesaplamak için sayısal teknikleri kullanmasıdır (Çelik, 2013).

Görsel peyzajın ve kalite değerlendirmesinin algısı kişiden kişiye ve toplumdaki topluma değişiklik göstermektedir. Bunun nedeni, büyüdüğü çevreye, kültüre ve bilginin seviyesine bağlı olarak bireylerin farklı algılamalarından kaynaklanmaktadır (Düzgüneş ve Demirel, 2015b).

Görsel kalite değerlendirmede dikkat edilmesi gereken adımlar bulunmaktadır. Bunlar; yerel ölçekte ulaşım güzergahları, turistik yollar boyunca, güzel manzaralı ve gözetleme noktaları olarak belirlenen alanların yakınından geçen kamusal araç yollarından seçilen noktalar fotoğraflanarak alınan görüntüler çalışmada kullanılmalıdır. Araştırma alanı içindeki saha çalışmalarında önem taşıyan görsel peyzaj elemanları arasında dikkat çeken su yüzeyleri, doğal oluşumlar, önemli sayılan mimari ve tarihi objeler vs. saptanmalıdır. Sörvey çalışmasında mevsimsel değişimler sonucunda kaynaklanan farklı görüntüler ve özellikler de dikkate alınmalıdır. Değerlendirme sorgulanmasında örnek alanları temsili için seçilen fotoğraflar uzman grubun değerlendirmesi için kullanılabilir. Ayrıca gözlemci her bir birim için görüş mesafesi ve açısı gibi değişkenlere dikkat ederek, görsel peyzaj ile ilgili stratejiler ve çözümler geliştirir. Bu özelliklerin belirlenmesinde kullanılan değişkenler aşağıda verilmiştir (Asur ve Alphan, 2018).

- Peyzaj türü (göl, bitki örtüsü, tarihi kalıntı, köy, dağlar, sulak alan vb.),
- Peyzaj kompozisyonu (tekdüzelik, çeşitlilik vb.),
- Peyzaj görüntü türü: Panoramik (120°-170°), kapalı (30°-120°) ve merkezi (30>),
- Gözlemcinin konumu (görüntüleme konumu): Görüş düzeyinin altında (aşağıdaki peyzaj), görüş düzeyinde (aynı düzeydeki peyzaj), görüş düzeyinin üstünde,
- Görüş mesafeleri: Yakın (1 m'den 400 m'ye kadar), ortalama görüntü (400 m'den 8 km'ye kadar) ve uzak (8 km'den sonsuza kadar),

Fotoğraf çekimi sırasında kullanılan “fotoğrafçılık teknikleri” de kullanıcının algısını dolayısıyla da tercihini etkileyebilmektedir. Fotoğraf çekiminin özellikle fiziksel koşulların

tüm alanı temsil edecek ve fotoğrafçılık tekniği açısından tercihi etkilemeyecek şekilde tarafsız olarak çekimin yapılmasıdır (Çelik, 2013).

2.4 Köy Tasarım Rehberi

Köy tasarım rehberi, köyün nasıl korunacağına ilişkin tavsiyelerde bulunan ve mekânsal karakterini tanımlayan bir rehberdir (Öğdül vd., 2015). Köy tasarım rehberleri; köyün ekolojik özelliklerini, görsel özelliklerini, peyzaj özelliklerini ve kırsal çevresini; yerleşme bütününde ele alarak köydeki alanlar ve binaların detayları ve karakteristiği üzerinden katılımlı olarak değerlendirir (Tok, 2017).

Köy Tasarım Rehberleri; köyün mekânsal karakterini, doğal ve yapılı çevre özelliklerini, nasıl korunabileceğine ve gelecekteki gelişmelere dair tavsiyelerde bulunan, peyzaj değerlerini tanımlayan ve yöre halkının katılımı sağlanarak planlama sistemine rehberlik eden dokümanlardır. Bu kapsamda köy tasarım rehberlerinin iki rolü bulunmaktadır. Bunlar;

- I. Resmi planlama sisteminde kaliteyi geliştiren, kırsal alanlar için yeni bir kalkınma, planlama aracı,
- II. Yerel toplulukların yaşadıkları yerleşimde, etkili ve doğal bir fiziksel gelişim tanımlamasında bir araçtır (Görgün, 2017).

Ülkemizde kırsal yerleşmeler hayvancılık, tarım vb. ekonomi alanlarının üretim merkezi olmalarının yanı sıra, son dönemlerde yöresel karakteri barındıran yapılaşması ve bozulmamış doğası ile turizm kullanımları ile de gündeme gelmektedir. Tasarım rehberleri, yerel yapılaşmanın kriterlerini veren tasarım politikası aracı olarak İngiltere, Almanya, Amerika gibi birçok ülkede kullanılmaktadır (Eminağaoğlu ve Çevik, 2007).

İngiltere’de yerel halk ve planlama uzmanları teşvik edilerek kır komisyonları tarafından, köy tasarım raporları hazırlanmaktadır. Bu konunun sınanması için pilot köyler seçilmektedir. Plan ne kadar doğru zamanda ne kadar yaratıcı ve ne kadar anlaşılır olursa olsun bu raporlarda temel ilke bölge halkı ile iletişim kurarak, halkın yaşamlarını sürdürebilecekleri “kişisel mekanlar” oluşturmaktır (Erdem, 2012).

Köy tasarım rehberleri; köyün ekolojik özelliklerini, peyzaj özelliklerini, görsel özelliklerini ve kırsal çevresini; yerleşme bütününde ele alarak köydeki alanlar ve binaların detayları ve karakteristiği üzerinden değerlendirir (Tok, 2017).

Yöresel farklılıkların ortaya çıkardığı yerleşme karakterini ifade edebilmek, kırsal bölgelerdeki en önemli konudur. Köy tasarım raporlarında kırsal bölgenin çevresi ve karakterini tanımlamak için bazı kriterler kullanılmaktadır. Bunlar; pencereler, çatılar vb. yapının detaylandırılmış özellikleri, yerleşme modelleri, yapı malzemeleri, yapının ölçek ve oranı, ağaçlar ve bitki örtüsü, sokak ve açık alanlar, kırsal bölge çevresi ve peyzaj konumu, tabiat, arsa sınırları, anayol ilişkileri, sokak mobilya ve işaretleri şeklinde sıralanabilir (Eminağaoğlu ve Çevik, 2007):

Köy tasarım rehberinin amacı, halkın da katılımı ile köye dair uygulanabilir, net tasarım önerileri getirmektir. Bu önerilerin köyün mekânsal karakterinin analizinden çıkarak; rehberdeki öneriler anlaşılır bir dille, basit, takip edilmesi kolay grafik ve çizimlerle ifade edilmelidir (Öğdül vd., 2015).

Köy Tasarım Rehberi;

- Köyün ve yakın alanlardaki kırsal alanların kendine has özelliklerini tanımlar; köy peyzajı içindeki köy yerleşmesinin biçimini, yapı karakterini ve yerini analiz eder.
- Köydeki mimari yapı biçimi ve dengesi hakkında ilkeler geliştirir.
- Yerleşimleri düzenleyici ve yönlendirici olmalıdır.
- Köy için alternatifler sunar, halkın yerleşmenin geleceğini etkileme fırsatına sahip olmasına olanak sağlar.
- Uygulamalarında, bölgedeki yerel kurumlar ile ortak çalışmalar yapılarak, köy tasarım rehberinin gelecekte yapılacak planlama ve tasarım projelerinin desteklenmesine çalışır.
- Bölgedeki yerel kurumlar ile ortak çalışmalar yapar (Öğdül vd., 2015).

Arazi yapısı, iklim, bitki örtüsü, su kaynakları, jeoloji gibi doğal çevreye ait özellikleri kapsayan bazı tasarım rehberlerinde yer alsa da rehberlerde daha çok yerleşmelerin yapısal

özelliklerine odaklanılmaktadır. Yerleşimin peyzaj içerisindeki öneminin vurgulanmasının yanı sıra rehberler ayrıca ekonomik koşulları ve sosyal olanaklar da içine almaktadır. Daha çok planlama aracı olarak kullanılan köy tasarım rehberleri bazı ülkelerde yasal statü kazanmaktadır. İçerik olarak farklılıkları barındırmakla birlikte köy tasarım rehberlerinin hepsinin ortak amacı peyzaj kalitesini korumak ve yöresel karakterin devamlılığının sağlamak üzere politikaları benimsemeleridir (Erdem, 2012).

2.5 Koruma İle İlgili Yasal Çerçeve

23.07.1983 tarihli 18113 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre aşağıdaki gibidir;

Kültür varlıkları: Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

Tabiat varlıkları: Jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.

Sit: Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.

Koruma ve Korunma: Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

Korunma alanı: Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alandır.

Doğal (tabii) sit: Jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır.

Taşınır tabiat varlıkları: Jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli taşınır tabii değerlerdir

05.11.1999 tarihli 658 nolu karara göre Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları'na göre;

Arkeolojik Sit: İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültür varlığının yer aldığı yerleşmeler ve alanlardır.

I. Derece Arkeolojik Sit: Korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak sit alanlarıdır.

II. Derece Arkeolojik Sit: Korunması gereken, ancak koruma ve kullanma koşulları koruma kurulları tarafından belirlenecek, korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak sit alanlarıdır.

III. Derece Arkeolojik Sit: Koruma- kullanma kararları doğrultusunda yeni düzenlemelere izin verilebilecek arkeolojik alanlardır.

Kentsel Arkeolojik Sitler: Arkeolojik sitlerle, 2863 sayılı Yasanın 6. Maddesinde tanımlanan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarını içeren ve aynı yasa maddesi gereği korunması gerekli kentsel dokuların birlikte bulunduğu alanlardır.

25.01.2017 tarihli 29959 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı'na göre aşağıdaki gibidir;

Kesin Korunacak Hassas Alanlar: Kaynak değerlerinin korunması için; alan kullanımı ve alana tüm etkilerin sınırlandırıldığı, gerektiğinde insanların bölgeye girişlerinin engellendiği, bilimsel araştırmalar, eğitim ya da çevresel izleme amacıyla özel önlemler alınarak korunacak kara, su, deniz alanları olup, Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilerek yapı yasağı getirilen mutlak korunması gereken alanlardır.

Nitelikli Doğal Koruma Alanları: Doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hakim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak yörede yaşayanların alanın mevcut kaynaklarını kullanmasını sağlayarak doğal hayata dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu kara, su, deniz alanlarıdır.

Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları: Kesin korunacak hassas alanlar veya nitelikli doğal koruma alanlarını etkileyen, bu koruma bölgeleri ile bütünlük gösteren, korumaya katkı sağlayacak, doğal ve kültürel bakımdan uyumlu düşük yoğunlukta faaliyetler, turizm ve yerleşimlere izin veren alanlardır.

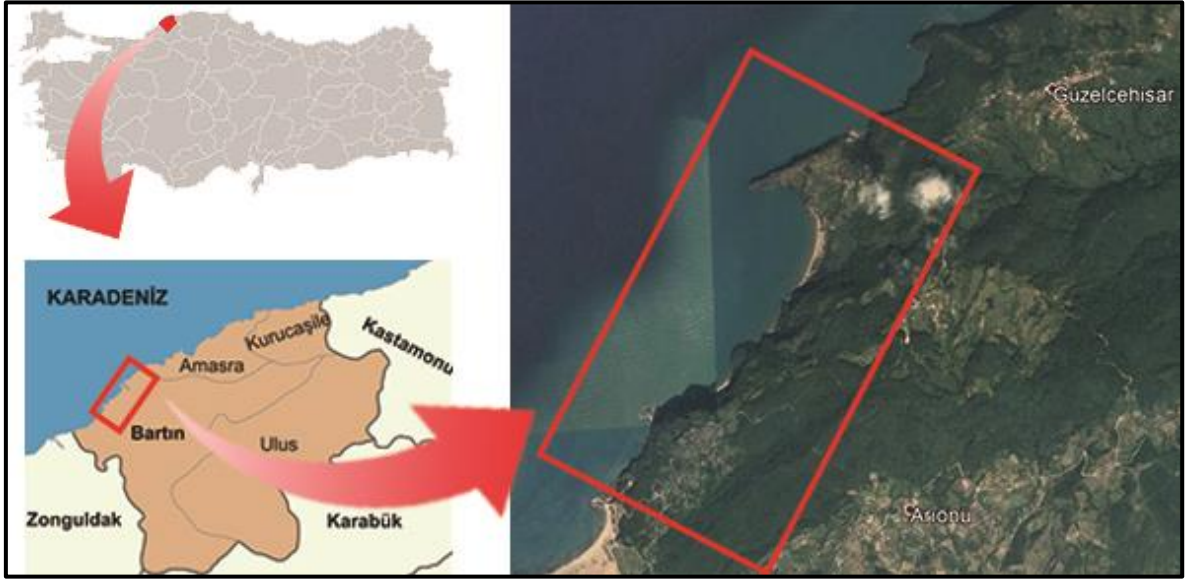
BÖLÜM 3

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma materyali ve araştırmada izlenen yöneme yer verilmiştir.

3.1 Materyal

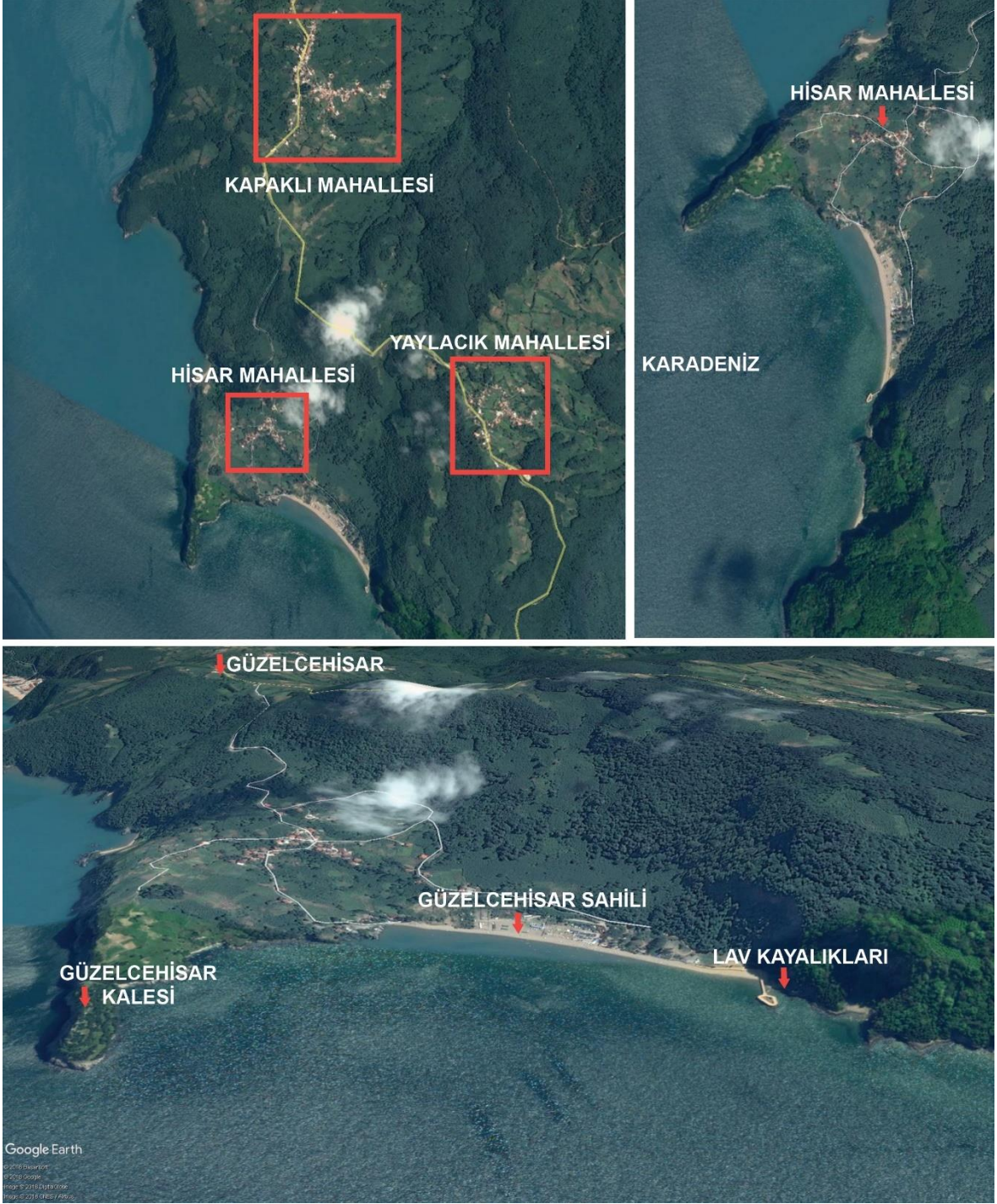
Araştırma alanı Bartın İli merkez ilçeye bağlı Güzelcehisar Köyü'nde yer almaktadır. Güzelcehisar Köyü; Batı Karadeniz Bölgesi'nin, 41°53' kuzey enlemi ile 32°45' doğu boylamı arasında yer almaktadır (Şekil 3.1). Bartın kent merkezinin batısında ve kent merkezine 17 km uzaklıktadır. Güzelcehisar'a ait fotoğraflar Şekil 3.2'de ve mahallelerin uydu görüntüsü Şekil 3.3'de verilmiştir.

Şekil 3.1: Araştırma alanının coğrafi konumu.

Şekil 3.2: Güzelcehisar Hisar Mahallesi'nin görünümü (a), Sıra dağlar boyunca uzanan lav kayalıkları (b), Güzelcehisar Sahili ve lav kayalıklarının görünümü (c) (Cengiz vd., 2018).

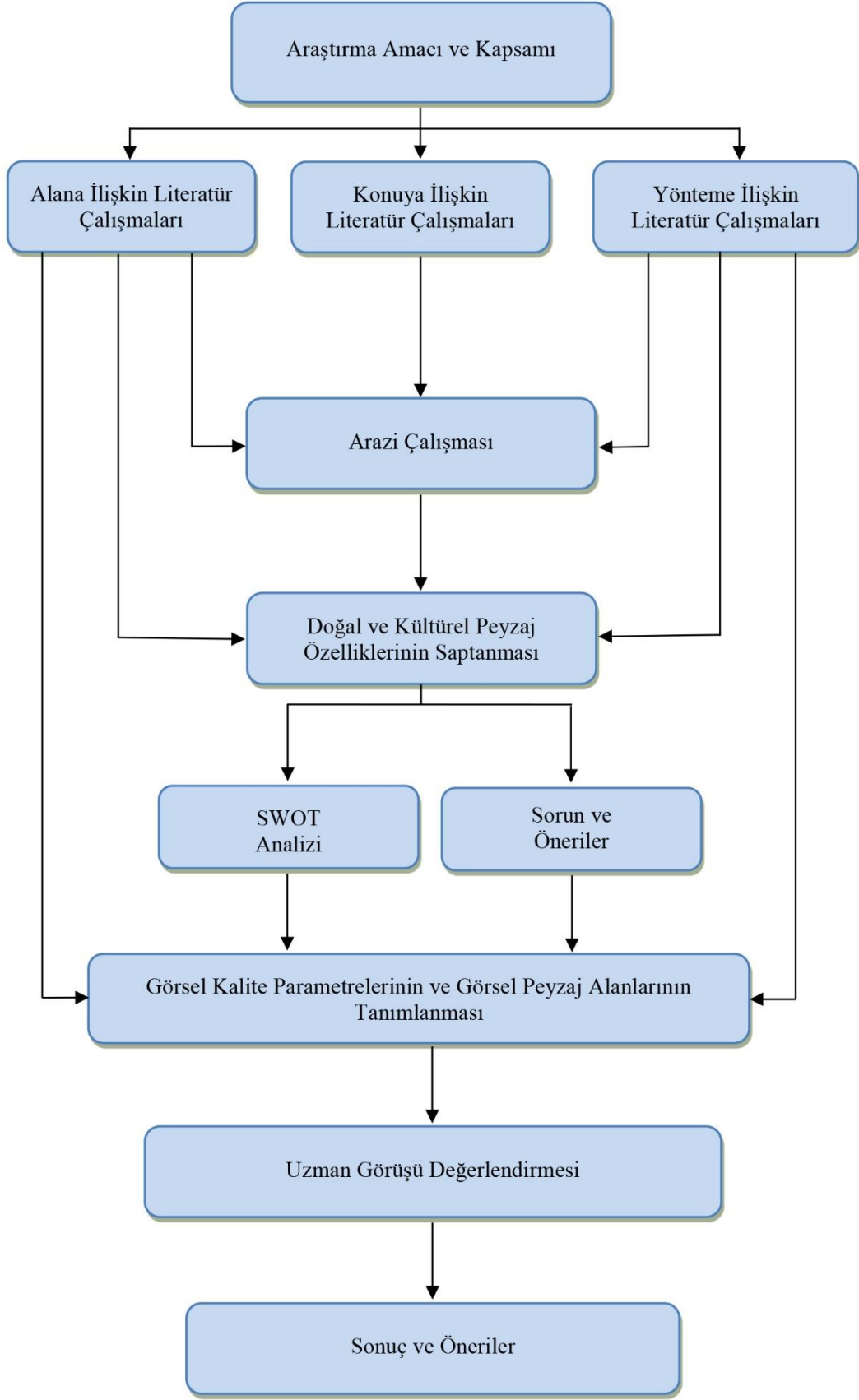
Şekil 3.3: Güzelcehisar mahalleleri, kalesi, sahili ve lav kayalıklarının konumu (Cengiz vd., 2018).

3.2 Yöntem

Bu çalışmada, kıyısal alanlarda görsel peyzaj değerlendirme yöntemi ile kırsal peyzajların sürdürülebilir gelişimine katkı sağlayarak, Güzelcehisar'ın sahip olduğu çeşitli peyzaj değerleri temelinde görsel peyzaj potansiyelinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın yöntemi sekiz ana aşamadan oluşmaktadır:

- i. Literatür taraması,
- ii. Arazi çalışması,
- iii. Araştırma alanına yönelik doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin saptanması,
- iv. Araştırma alanına yönelik SWOT analizi,
- v. Araştırma alanına yönelik sorun ve öneriler,
- vi. Görsel kalite parametrelerinin ve görsel peyzaj alanlarının tanımlanması,
- vii. Uzman görüşü değerlendirmesi,
- viii. Güzelcehisar'ın sürdürülebilirliğine yönelik sonuç ve önerilerin geliştirilmesi.

Çalışmanın yöntem akış şeması Şekil 3.4'de sunulmuştur.

Şekil 3.4: Yöntem Akış Şeması.

3.2.1 Güzelcehisar Kıyı Yerleşimine İlişkin Arazi Çalışması

2016-2018 yılları arasında arazi çalışmalarına dayalı yerinde gözlem ve incelemelerle fotoğraf çekimleri yapılmıştır.

3.2.2 Doğal ve Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Saptanması

Araştırma alanının doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin saptanmasında Cengiz vd. (2015)'den yararlanılmıştır.

3.2.3 Araştırma Alanına Yönelik SWOT Analizi

Güzelcehisar doğal ve kültürel değerleri ile korunması gereken önemli karakteristik özelliklere sahiptir. Güzelcehisar'ın potansiyellerinin yanında yerleşkeyi tehdit eden unsurlar da bulunmaktadır. Yapılan arazi çalışmaları, gözlemler ve literatür çalışmalarından elde edilen sonuçlar doğrultusunda Cengiz ve Cengiz, (2016)'dan yararlanılarak araştırma alanına ilişkin SWOT analizi yapılmıştır.

3.2.4 Araştırma Alanına Yönelik Sorun ve Öneriler

Öğdül vd., (2015)'den yararlanılarak araştırma alanında saptanan sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir.

3.2.5 Görsel Kalite Parametrelerinin ve Görsel Peyzaj Alanlarının Tanımlanması

Parametrelerin belirlenmesinde daha önce görsel kalite ve değerlendirme üzerine yapılan çalışmalardan (Tveit, 2006; Çakçı, 2007; Cengiz, 2014; Düzgüneş ve Demirel, 2015b; Gonzalo ve Hermann, 2014; Kalivoda vd., 2014; Kıroğlu, 2007, Kiper vd., 2017a;) yararlanılarak Doğallık (Naturalness), Uyum (Coherence), Açıklık (Clarity), Manzara Özelliği (Görsellik) (Vista characteristic), Çeşitlilik (Diversity), Karmaşıklık (Complexity), Arazi şekli (Landform), Güvenlik (Safety) olmak üzere toplam 9 parametre kullanılmıştır (Tablo 3.1).

Tablo 3.1: Araştırılan parametreler ve bunlara karşılık gelen açıklamalar.

Parametreler	Açıklamalar
Doğallık	Görüntüde “mevcut doğal manzara özellikleri” ile “insanlar tarafından manzarada yer verilmiş görünen manzara özellikleri” arasında açık bir uyumsuzluk algıyorsanız düşük bir puan veriniz.
Uyum	Görüntüde geri kalan peyzaj unsurları ile bütünleşmemiş yabancı unsurlar varsa düşük bir puan veriniz.
Bakım	Görseli oluşturan unsurların bakımlı olduğu düşünülüyorsa yüksek puan verilmesi uygundur.
Açıklık	Görüntüyü yorumlamanın akıl karıştırıcı veya zor olduğunu düşünüyorsanız; düşük bir puan veriniz.
Manzara Özelliği	Görüntüye manzara güzelliğine göre bir puan veriniz.
Çeşitlilik	Görüntünün çok sayıda birbirinden farklı unsura sahip olduğunu algıyorsanız yüksek bir puan ve az sayıda farklı unsura sahipse düşük bir puan veriniz.
Karmaşıklık	Görüntüdeki üç boyutlu yapı sizce basit ise yüksek, karmaşık ise düşük puan veriniz.
Arazi şekli	Peyzaj öğelerinin (su, flora, fauna, donatılar vb.) düzenli bir şekli olduğunu algıyorsanız düşük bir puan veriniz.
Güvenlik	Görüntünün bileşenlerinin riskleri veya tehlikeleri çağrıştırdığı algılanırsa düşük bir puan, konuksever, tehlikesiz ve emin bir görünüş sunarsa yüksek bir puan verilmesi uygundur.

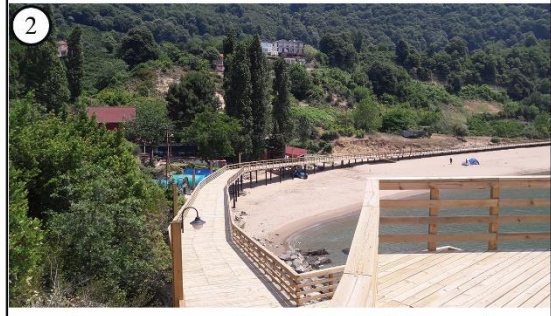
Çalışmanın ana materyalini oluşturan Güzelcehisar’ın görsel peyzaj değerlendirmesi yapmak amacıyla 6 farklı peyzaj alanı belirlenmiştir. Bunlar:

1. Kıyı Peyzajı (Şekil 3.5)
2. Arkeolojik Peyzaj (Şekil 3.6)
3. Orman Peyzajı (Şekil 3.7)
4. Tarımsal Peyzaj (Şekil 3.8)
5. Kırsal Peyzaj (Şekil 13.9)
6. Lav Kayalıkları Peyzajı (Şekil 3.10)

KIYI PEYZAJI FOTOĞRAF PAFTASI

Güzelcehisar sahili genel görünümü

Ahşap yürüyüş yolu ve arkasında bulunan tekne çekek yerleri

Güzelcehisar sahilinden Hisar Mahallesi'nin görünümü

Sahile inişi sağlayan engelli rampası

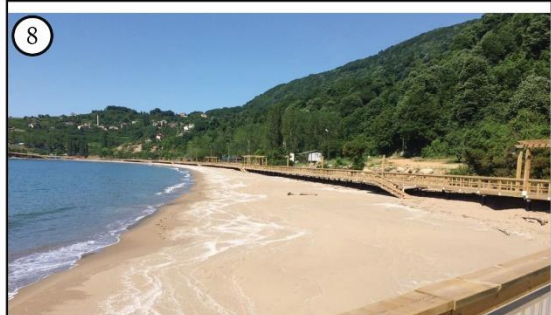
Güzelcehisar sahili, ahşap yürüyüş yolu ve peyzaj elemanları ilişkisi

Sahil şeridi kullanımlarının (kamping, kafeterya, wc, duş, otopark vb.) görünümü

Hisar Mahallesi, Güzelcehisar Burnu ve sahilin genel görünümü

Para Kayası'ndan sahil ve orman alanlarının görünümü

Şekil 3.5: Kıyı peyzajına ilişkin fotoğraf paftası.

ARKEOLOJİK PEYZAJ FOTOĞRAF PAFTASI

Şekil 3.6: Arkeolojik peyzaja ilişkin fotoğraf paftası (Fotoğraf 1-4-8: Bülent CENGİZ, 2016; Fotoğraf: 2-3-5-6-7: Şule YILDIZ, 2014).

ORMAN PEYZAJI FOTOĞRAF PAFTASI

Orman ve tarım alanları ile deniz ilişkisi

Orman alanı içerisindeki kavak plantasyonları

Orman alanı içindeki konut örneği

Tarım, orman ve yerleşim ilişkisi

Orman alanı içerisindeki turistik tesis

Güzelcehisar plajı karayolu bağlantısından görünüm

Denizden orman alanlarının görünümü

Denizden (Para Kayası) orman ve sahil ilişkisi

Şekil 3.7: Orman peyzajına ilişkin fotoğraf paftası.

TARIMSAL PEYZAJ FOTOĞRAF PAFTASI

Hisar Mahallesi tarım arazileri

Eğimli arazilerdeki tarım ve yerleşim alanları ilişkisi

Yamaçta bulunan fındık bahçeleri, orman ve yerleşim alanları ilişkisi

Konut bahçesindeki tarımsal faaliyetler örneği

Yerleşim alanlarındaki tarım arazileri ve seralar

Fındık bahçesinden görünüm

Güzelcehisar Burnu'nda eğimli alanlardaki tarım arazileri

Güzelcehisar'da yetişen mandalina bahçeleri

Şekil 3.8: Tarımsal peyzaja ilişkin fotoğraf paftası.

KIRSAL PEYZAJ FOTOĞRAF PAFTASI

1 Hisar Mahallesi'nden bir konut ve akdeniz bitkilerinden oluşan bahçesi

2 Kırsal yerleşimler, seralar ve tarım arazileri ilişkisi

3 Kırsal yerleşim, tarım arazileri ve deniz ilişkisi

4 Hisar Mahallesi'nde bulunan kagir yapı

5 Konut bahçelerinde kurutulan fındıklar, sera ve tarım arazisi ilişkisi

6 Orman, fındık bahçesi ve konut ilişkisi

7 Konut bahçesinde bulunan otluk görünümü

8 Ormanlık alanı ve konut bahçesi içerisinde bulunan zeytin ağacı

Şekil 3.9: Kırsal peyzaja ilişkin fotoğraf paftası.

LAV KAYALIKLARI PEYZAJI FOTOĞRAF PAFTASI

Denizden (Para Kayası) lav kayalıklarının görünümü

Lav kayalıkları üzerindeki doğal bitki örtüsü

Deniz ve lav kayalıklarının birleşimi

Denizden lav kayalıklarının görünümü

Orman alanları, lav kayalıkları ve kumsal ilişkisi

Denizden koyda bulunan ilginç formlu lav kayası örneği

Lav kayalıkları, mağara ve orman alanı görünümü

Arkeolojik alandaki lav kayalıkları ve mağarası

Şekil 3.10: Lav kayalıkları peyzajına ilişkin fotoğraf paftası (Fotoğraf: DurmuşAli TEKAMAR, 2016).

3.2.6 Uzman Görüşü Değerlendirmesi

Araştırma alanı seçilen Güzelcehisar kıyı yerleşiminin sahip olduğu altı farklı görsel peyzaj alanlarına ait fotoğraflama aşamasında yaklaşık 1000 fotoğraf elde edilmiştir. Ankette kullanılan fotoğraflar 5 kişilik uzman paneliyle belirlenmiştir. Bu fotoğraflar her bir görsel peyzaj alanının karakteristiklerini yansıtacak şekilde ve Tablo 3.2'deki parametreler dikkate alınarak seçilmiştir. Anket formunda, her bir görsel peyzaj alanına yönelik 8 adet olmak üzere, 6 görsel peyzaj alanını temsil eden toplam 48 adet fotoğraf kullanılmıştır.

Anketler, en az lisans derecesi olan 35 uzmana (peyzaj mimarı, şehir ve bölge planlama, mimar, inşaat mühendisi, harita mühendisi, çevre mühendisi, orman mühendisi, ziraat mühendisi, arkeolog, iktisatçı) e-mail yoluyla uygulanmıştır.

Anket, uzmanların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, iş, gelir durumu gibi demografik özelliklerini içeren sorularla birlikte, her bir görsel peyzaj alanına ait fotoğrafların geneline bakılarak doğallık, uyum, açıklık, manzara özelliği, çeşitlilik, karmaşıklık, arazi şekli ve güvenlik olmak üzere dokuz adet kavramsal parametreyi (Tablo 3.2) sorgulayacak şekilde tasarlanmıştır.

Uzmanlar her bir görsel peyzaj alanının bütün parametreleri dikkate alarak Likert ölçeğinde 5 puanlık skalada değerlendirme yapmışlardır. Araştırılan parametrelere karşılık gelen puan aralığı Tablo 3.2'te verilmiştir. Her bir görsel peyzaj alanı için oluşturulan ankete göre uzmanların her soru için 5 seçeneği önem sırasına göre 1'den 5'e doğru sıralamaları istenilmiştir (1:en önemsiz, 5:en önemli). Soruya verilen cevabı değerlendirmede her 5 seçenek kendi içinde ayrı ayrı değerlendirilmiş ve ortalamalara göre 1 ile 5 arası sıralanmıştır. Uzmanların anlamsal farklılaşım tekniğine göre belirlenen sıfat çiftlerinin her bir alan için gösterilen fotoğraflar üzerinden yorumlamaları istenilmiştir. Anketler değerlendirilmesinde SPSS 16.0 programı kullanılmıştır. Her bir görsel peyzaj alanının değerlendirilmesinde kullanılan parametreler arasındaki ilişki Spearman korelasyon analizi ile ortaya konmuştur.

Tablo 3.2: Araştırılan kriterlere karşılık gelen puan aralığı.

Parametreler	Puanlama				
	1	2	3	4	5
Doğallık (Naturalness)	Yapay	Az doğal	Dengede	Doğal	Çok doğal
Uyum (Coherence)	Uyumsuz	Az uyumlu	Orta derecede	Uyumlu	Çok uyumlu
Bakım (Upkeep)	Bakımsız	Az bakımlı	Orta derecede	Bakımlı	Çok bakımlı
Açıklık (Clarity)	Çok kapalı	Kapalı	Dengede	Açık	Çok açık
Manzara Özelliği (Vista characteristic)	Kötü	Fena değil	Orta derecede iyi	İyi	Çok iyi
Çeşitlilik (Diversity)	Çeşitlik yok	Az çeşitli	Orta derecede	Çeşitli	Çok çeşitli
Karmaşıklık (Complexity)	Çok karmaşık	Karmaşık	Dengede	Az karmaşık	Karmaşıklık yok
Arazi şekli (Landform)	Çok dağlık	Dağlık	Engabeli	Kısmen Engabeli	Düz
Güvenlik (Safety)	Güvensiz	Az güvenli	Orta	Güvenli	Çok güvenli

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA ALANININ PEYZAJ ÖZELLİKLERİ

Bu bölüm, araştırma alanının doğal peyzaj özellikleri ve kültürel peyzaj özellikleri olmak üzere iki ana başlık altında verilmiştir.

4.1 Araştırma Alanının Doğal Peyzaj Özellikleri

Araştırma alanının doğal peyzaj özellikleri topografik yapı, jeolojik yapı, jeomorfolojik yapı, toprak, hidroloji, iklim ve bitki örtüsü başlıkları altında incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

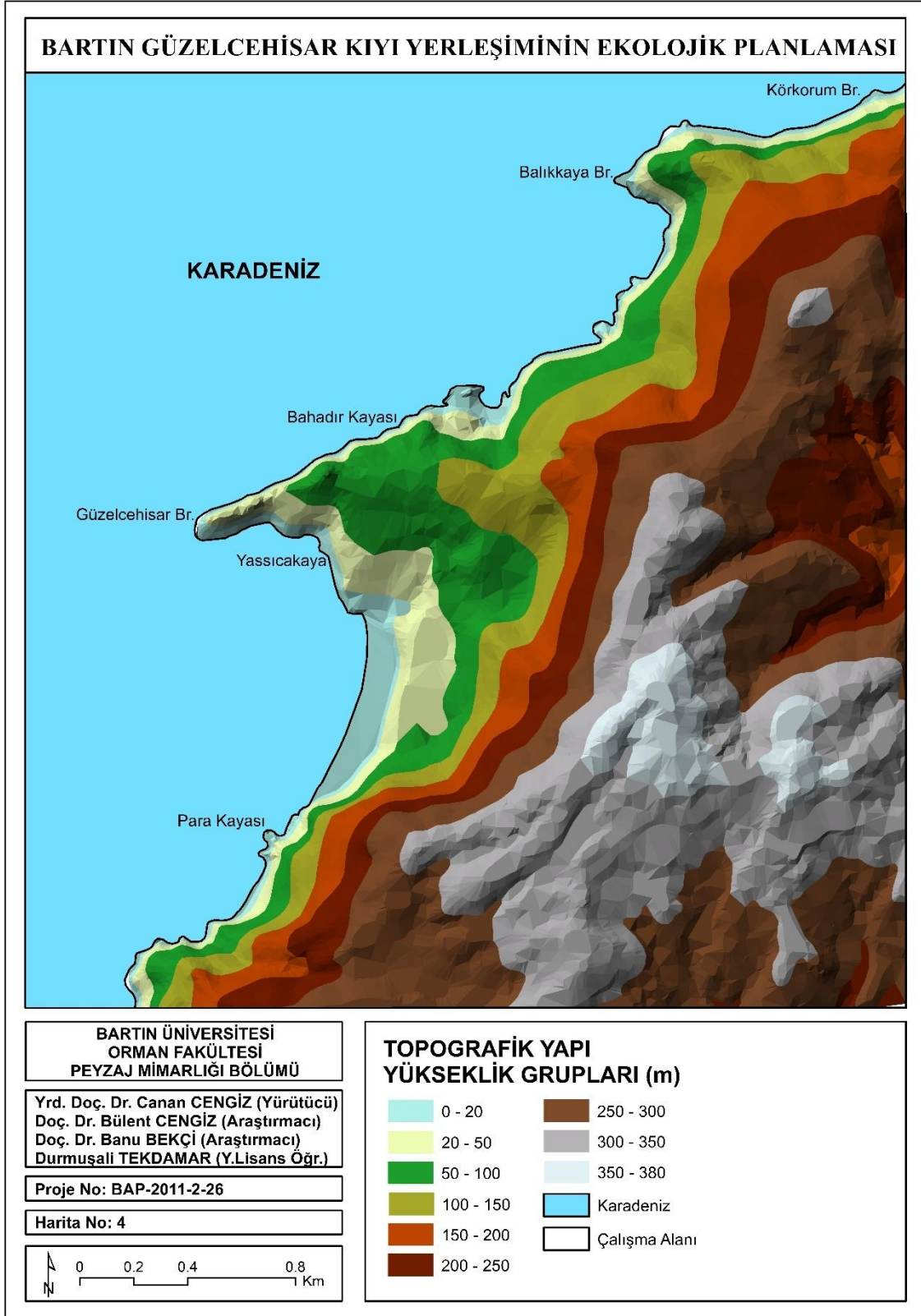
4.1.1 Topografik Yapı

Güzelcehisar'da eski çağlardan kalan lav kalıntıları dik uçurumların oluşmasına sebep olmuştur. Alanın topografik yapısı Karadeniz'e özgü arazi yapısına uygun deniz seviyesinden yükselen sert yamaçlardan oluşmaktadır. Eğim, güney kesiminde çok fazla iken, kuzey kesimlerde güneye göre daha azdır. Yükselti durumu ise güneyde 0-30 m aralığında iken kuzeyde 10-65 m aralığındadır. Güneyde en yüksek nokta 103 m, kuzeyde 324 m ve güneybatıda 380 m'dir (Cengiz vd., 2015).

Araştırma alanının yükseklik grupları 9 grupta toplanmış (Şekil 4.1) olup, yükseklik grupları Tablo 4.1'de sunulmuştur. Araştırma alanına ait yükseklik grup fotoğrafları Şekil 4.2 ve Şekil 4.3'te sunulmuştur.

Araştırma alanının eğim grupları Şekil 4.4'de verilmiştir. Araştırma alanının eğim grupları 6 grupta toplanmıştır (Tablo 4.2). Araştırma alanına ait eğim gruplarını gösteren fotoğraflar Şekil 4.5 ve Şekil 4.6'da sunulmuştur.

Araştırma alanına ilişkin bakı grupları Şekil 4.7'de verilmiştir. Araştırma alanının bakı grupları 9 grupta toplanmıştır (Tablo 4.3).

Şekil 4.1: Araştırma alanının yükseklik grupları haritası (Cengiz vd., 2015).

Tablo 4.1: Araştırma alanının yükseklik gruplarının alansal ve oransal dağılımları

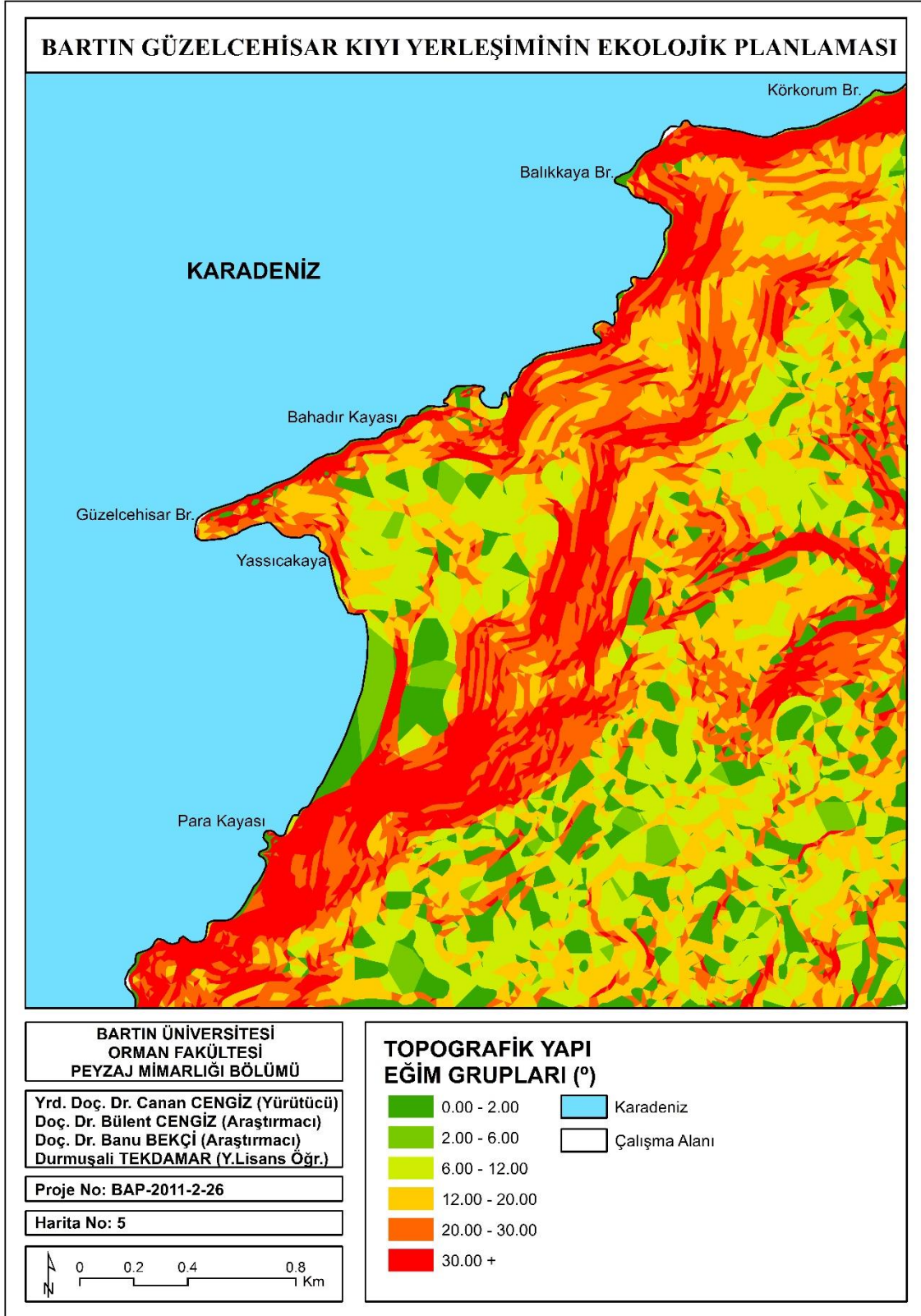
Yükseklik Grupları	Alan (ha)	Oran (%)
0-20	25,05	4,02
20-50	34,62	5,54
50-100	61,47	9,86
100-150	51,30	8,22
150-200	54,72	8,78
200-250	74,11	11,88
250-300	153,94	24,68
300-350	142,94	22,90
350-380	25,69	4,12
TOPLAM	623,84	100,00

Şekil 4.2: Para Kayası'ndan çalışma alanının topografyasının görünümü

Şekil 4.3: Güzelcehisar Kalesi'nden çalışma alanının topografyasının görünümü (Fotoğraf: Şule YILDIZ, 2014).

Şekil 4.4: Araştırma alanının eğim grupları haritası (Cengiz vd., 2015).

Tablo 4.2: Araştırma alanının eğim özelliklerinin alansal ve oransal dağılımları.

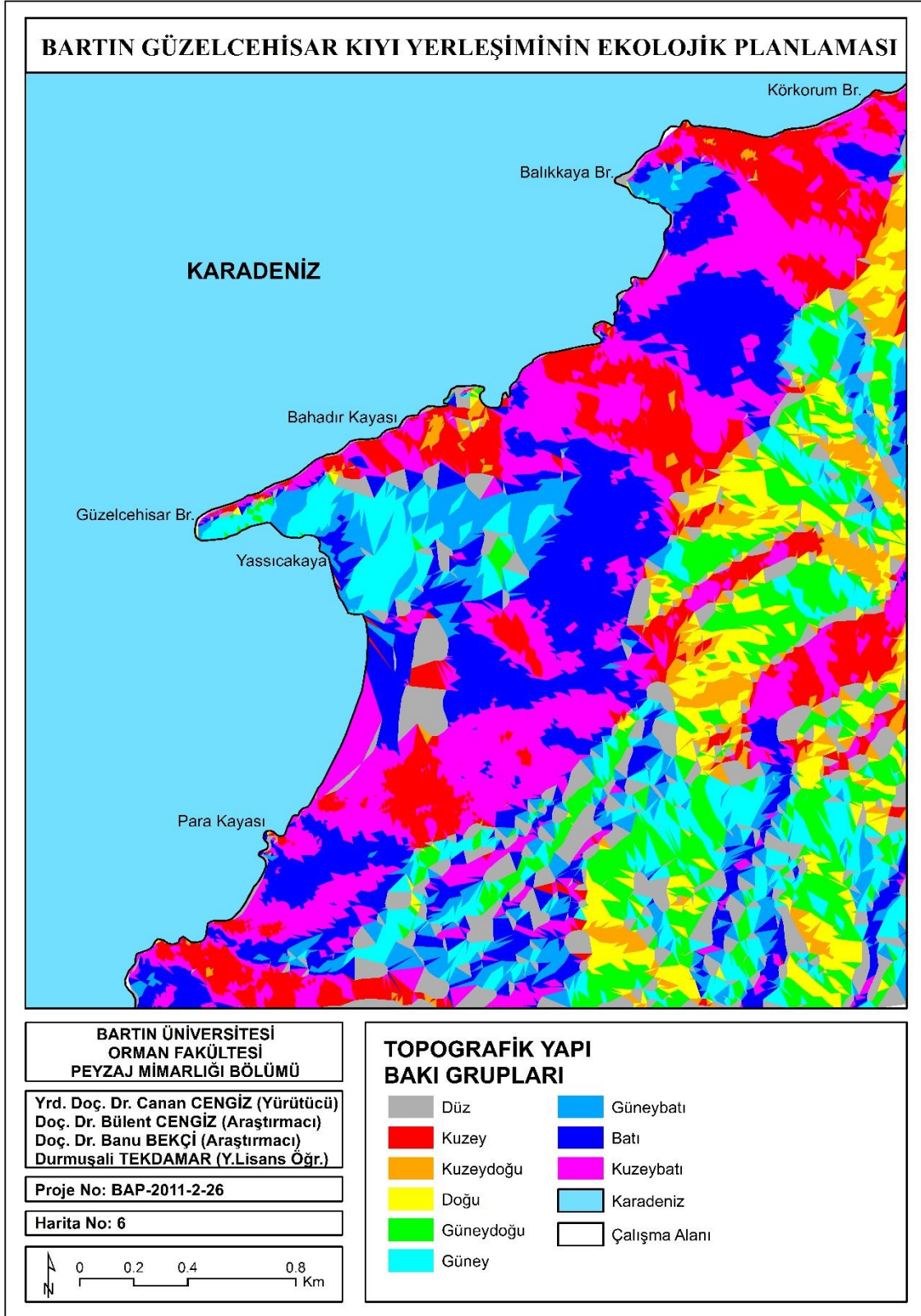
Eğim Grupları	Alan (ha)	Oran (%)
0-2	64,04	10,26
2-6	11,23	1,80
6-12	118,45	18,98
12-20	166,76	26,74
20-30	134,91	21,62
30 +	128,45	20,60
TOPLAM	623,84	100,00

Şekil 4.5: Hisar Mahallesi'nden çalışma alanının eğimi.

Şekil 4.6: Güzelcehisar Kalesi ve Hisar Mahallesi'nden görünüm.

Şekil 4.7: Araştırma alanının bakı grupları haritası (Cengiz vd., 2015).

Tablo 4.3: Araştırma alanının bakı özelliklerinin alansal ve oransal dağılımları.

Bakı Grupları	Alan (ha)	Oran (%)
Düz	63,20	10,14
Kuzey	75,69	12,14
Kuzeydoğu	28,93	4,64
Doğu	48,70	7,80
Güneydoğu	64,94	10,40
Güney	63,03	10,10
Güneybatı	48,97	7,84
Batı	113,28	18,16
Kuzeybatı	117,10	18,78
TOPLAM	623,84	100,00

4.1.2 Jeolojik Yapı

Bartın ili Kuzey Anadolu Fayı'nın Batı Anadolu'ya doğru uzandığı kollarından birisinin etkisindedir. Deprem Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan Türkiye Deprem Haritası'na göre, Güzelcehisar I. Derece Deprem Bölgesi içerisinde yer almaktadır (Cengiz vd., 2015).

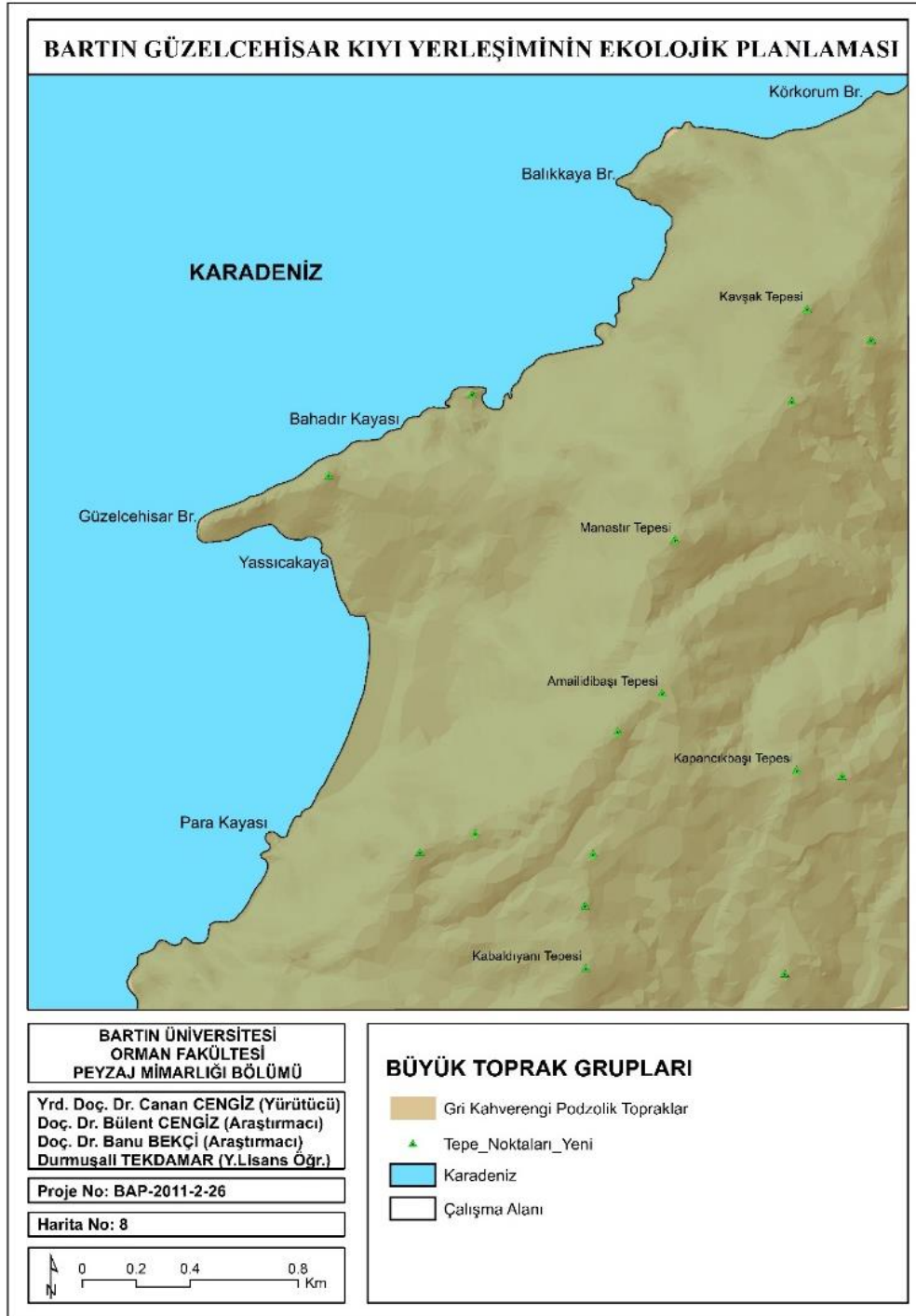
1/100.000 ölçekli Türkiye Jeoloji haritasında planlama alanına ilişkin olarak jeolojik yapı olarak Andezit, Spilit, Porforit maddelerinden oluşmaktadır. Çalışma alanının jeolojisini Kuvarterner yaşlı denizel kökenli plaj alüvyonu, Orta-Üst Devoniyen-Alt Karbonifer yaşlı Yılanlı Formasyonu ve Üst Kretase yaşlı Yemişliçay Formasyonu oluşturmaktadır. Çalışma alanı sınırları içerisinde andezit bloklarına ve kireçtaşlarına rastlanılmıştır (Cengiz vd., 2015).

4.1.3 Jeomorfolojik Yapı

Güzelcehisar'da denize paralel uzanan dağlar ile bunların arasında yer alan dar vadilerin genel morfolojik yapısını oluşturduğu arazi genellikle dağlık ve eğimlidir. Yerleşmeler eğimin elverişli olduğu yamaçlarda ya da vadi yataklarındaki düzlüklerde ve kıyılarda yer almaktadır. Güzelcehisar'ın topoğrafik eğiminin geneli batı ve kuzeybatı yönündedir. Güzelcehisar ve çevresinde dağlar denize paralel uzandıkları için kumsal, küçük koylara ve falezlere rastlanmaktadır. Karadeniz'de genellikle görülen denize açık kıyı tipi ve falezlere Güzelcehisar'da da rastlanmaktadır (Cengiz vd., 2015).

4.1.4 Toprak

Araştırma alanında toprak grubu olarak gri kahverengi podzolik toprak mevcuttur. Bölge geneli 1. ve 2. jeolojik devirlere ait kalker-karbon araziden oluşmaktadır. Araştırma alanına ilişkin toprak haritası Şekil 4.8’de sunulmuştur (Cengiz vd., 2015).

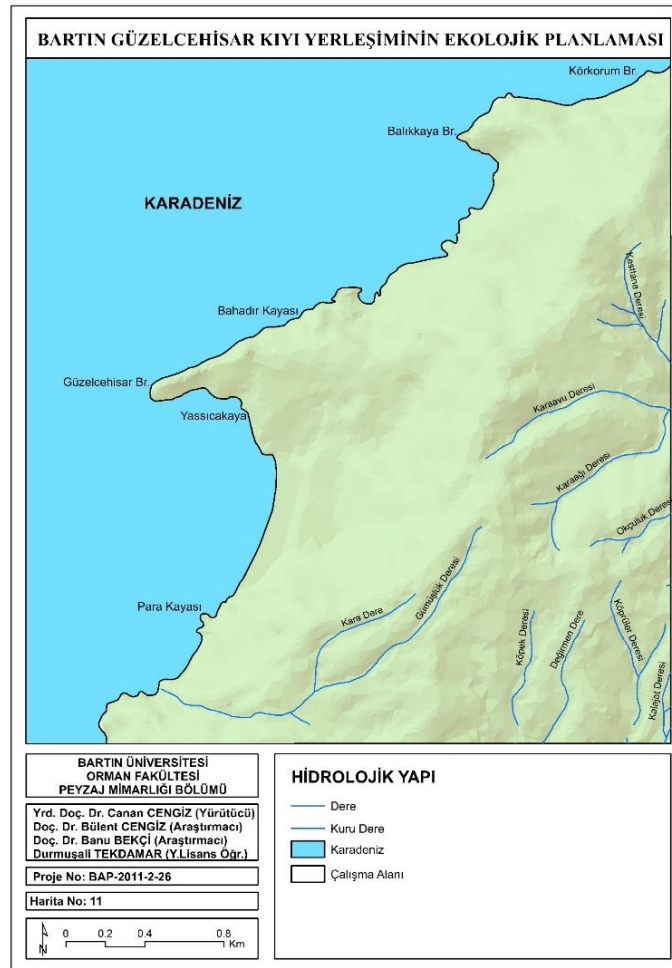

Şekil 4.8: Araştırma alanına ilişkin büyük toprak grupları haritası (Cengiz vd., 2015).

4.1.5 Hidroloji

Araştırma alanında bulunan sulu dere Kestane Deresi Karadeniz'e aktif dökülen deredir. Pasif olarak bulunan kuru derelere ise; Karaavu Deresi, Karaağı Deresi, Okçuluk Deresi, Kara Dere, Gümüşlük Deresi, Köpek Deresi, Değirmen Dere, Köprüler Deresi ve Kalajaz Deresidir. Araştırma alanına ilişkin hidroloji haritası Şekil 4.9'da sunulmuştur (Cengiz vd., 2015).

Güzelcehisar yerleşkesinde kum zeminde yapılan sondajlarda 1,5 m derinliğinde yer altı suyuna rastlanılmıştır. Yazın kuruyan kışın akan doğal yollarla oluşmuş dere bulunmaktadır. Ancak dere yerleşim alanından geçmemektedir. Bunun dışında küçük çaplı su kaynakları bulunmaktadır. Yer altı su seviyesi 1,5 m'den geçmektedir. Bütün bu sonuçlar değerlendirildiğinde; zeminin sıvılaşması ihtimali mevcuttur (Cengiz vd., 2015).

Şekil 4.9: Araştırma alanına ilişkin hidrolojik yapı haritası (Cengiz vd., 2015).

4.1.6 İklim

Güzelcehisar Karadeniz İklimi özelliğine sahiptir. Çevre dağlarda, 1700 metreyi bulan yükseltisi ile iklim katmanlaşması görülmektedir. Bartın ve Güzelcehisar'ın birbirlerine olan yakınlıkları dolayısıyla benzer coğrafi özellikler ve iklim şartlarına sahiptirler. Çalışma alanı yazları sıcak, kışları serin geçen Karadeniz iklimi hüküm sürmektedir. Denize yakınlığı ve pek yüksek olmayan dağ sıralarının kıyıya paralel oluşu, genellikle kıyı şeridi üzerinde sıcaklık farklarının azalmasına, nemin artmasına ve balkanlardan gelen hava kütlelerinin etkisine neden olmaktadır (Cengiz vd., 2015).

Bartın'da yıllık ortalama sıcaklığı 13,8°C, yıllık toplam yağış miktarı 1035.22 mm ve yıllık ortalama nispi nem değeri de %69,8 dir. Çalışma alanında yıldız, lodos ve karayel rüzgarlarına açık bir konumdadır (Cengiz vd., 2015).

4.1.7 Bitki Örtüsü

Bitki örtüsü bakımından oldukça karışık bir durum gösteren Karadeniz bölgesinde hem Karadeniz hem de Avrupa-Sibirya bitki coğrafyasına ait bitki grupları ve türleri görülebilmektedir. Güzelcehisar ormanlık alanlar, bitki ve ağaç türü zenginlikleri ile yaban hayvanları yönünden Türkiye'nin en ilginç ve en zengin ormanlık alanlarından biridir. Bartın'ın bitki örtüsünde geniş yer tutan ormanlar genellikle yayvan ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşur (Cengiz, 2015).

Batı Karadeniz bölümünde yer alan Bartın, maki formasyonu olarak psödomaki gibi nemcil bitkileri içerisinde barındıran Karadeniz türlerinden oluşur. 350-400 m yükseltilere kadar orman tahrip sahalarını kaplar. Psödomaki, Sakarya ve Filyos vadileri boyunca 300-350 m. yükseltilere kadar iç kısımlara sokulur. Bartın çayı boyunca da içerilere sokulan psödomaki, elemanları azalarak Ovacuma'ya 700-750 m'lere kadar daha çok güney yamaçlara bağlı kalarak devam etmektedir. Kıyıda bir hayli iç kesimlerde olmasına rağmen, Gökırmak, Karamur ve Sarımsak çaylarının yukarı çıkışlarında 750 m'ye kadar bazı maki elemanlarının yetişme imkânı bulmasında, bu kesimlerde Karadeniz'in ılıtıcı etkisinin iç kesimlere sokulabilmesi ile ilgilidir. Ancak kıyı kesiminde türce daha zengin olan psödomaki elemanları, iç kesimlere doğru deniz tesirinde görülen azalmaya bağlı olarak tedricen ortadan kalkarlar ve birkaç türe iner (Aydınöz, 2008).

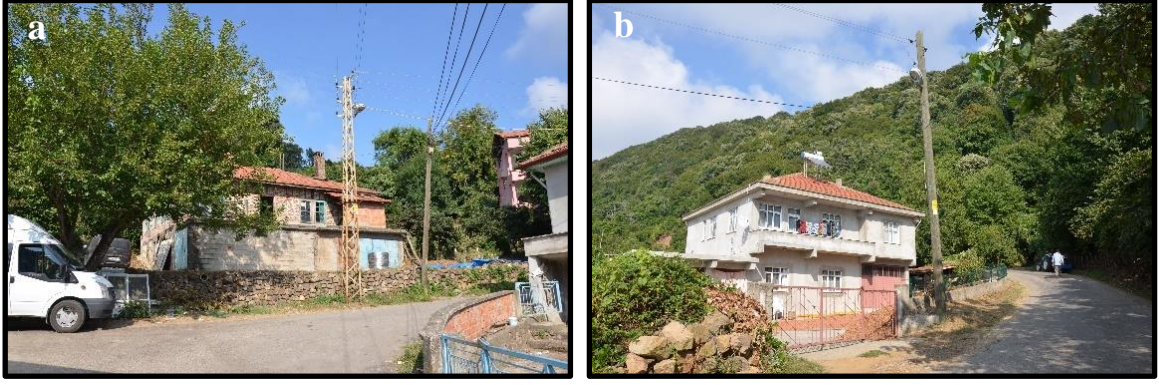
Araştırma alanından bulunan bitkiler: Odunsu bitkiler; Saplı meşe (*Quercus robur*), Sapsız meşe (*Quercus patraea*), Doğu kayını (*Fagus orientalis*), Batı gürgeni (*Carpinus betulus*), Anadolu kestanesi (*Castanea sativa*), Adi ceviz (*Juglans regia*), Fıstık çamı (*Pinus pinea*), Yaygın fındık (*Coryllus colurna*), Keçi söğüdü (*Salix caprea*), Salkım söğüt (*Salix babylonica*), Yabani Kiraz (*Cerasus avium*), At kestanesi (*Aesculus hippocastanum*) plantasyonları yaygındır. Yer örtücü bitkiler ise; Böğürtlen (*Rubus sp.*), Kuşburnu (*Rosa canina*), Kum zambağı (*Panocratium maritimum*), Katır tırnağı (*Spartium junceum*), Dafne (*Daphne sp.*), Defne (*Laurus nobilis*), Orman sarmaşığı (*Hedera sp.*), Orman gülü (*Rhododendron sp.*), Çoban püskülü (*Ilex aquifolium*), Eğrelti otu (*Pteridium aquilinum*), Kabalak (*Tussilago sp.*), Isırgan otu (*Urtica sp.*), Ballıbabagiller (*Lamiaceae sp.*) plantasyonları yaygındır (Cengiz vd., 2018; URL-2). Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi öğretim üyeleri Doç. Dr. Zafer Kaya, Doç. Dr. Barbaros Yaman ve Prof. Dr. Halil Barış Özel tarafından "Türkiye'de Bartın-Güzelcehisar Bölgesindeki Lav Sütunlarında Flora Belirlenmesi" adlı gerçekleştirilen çalışmada; Güzelcehisar lav sütunları üzerinde Türkçe ismi "Turanotu" olarak bilinen "*Turanecio hypochionaeus*" endemik bitkisi keşfedilmiştir (URL-2).

4.2 Araştırma Alanının Kültürel Peyzaj Özellikleri

Araştırma alanının kültürel peyzaj özellikleri başlığı altında yerleşimler, koruma statüsündeki alanlar, ulaşım, mevcut arazi kullanımı ve sosyo-demografik yapı olarak ortaya konulmuştur.

4.2.1 Yerleşimler

Çalışma alanı içerisinde ağırlıklı olarak şahıs mülkiyetleri yer almaktadır. Özel mülkiyet dışındaki araziler; Hazineye ait 3 adet mera parseli, 1 adet orman parseli, tapulama harici alanlar ve hazine arazilerinden oluşmaktadır. 1-2 katlı kısmi yapılaşmalar bulunmaktadır. 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Sınırı Kesin Korunacak Hassas Alan Sınırı ile aynı olup planlama sınırı içerisinde tamamı yapı yasaklı alan olarak belirlenmiştir. Alan içerisinde yeni yapılaşmaya izin verilmemektedir (Cengiz vd., 2015). Araştırma alanına ait yerleşim fotoğrafları Şekil 4.10'da sunulmuştur.

Şekil 4.10: Araştırma alanındaki yerleşimler (a), (b).

4.2.1.1 Köy Meydanı

Güzelcehisar Köyü üç mahallenin birleşmesinden meydana gelmektedir. Bu mahalleler sırasıyla merkez mahalle olan Kapaklı Mahallesi, deniz sahili bulunan Hisar Mahallesi ve üçüncüsü Yaylacık Mahallesi'dir. Üç ayrı köy yerleşimi niteliğindeki mahallelerden oluşan Güzelcehisar Köyü bütününde köylülerin en yoğun ortak ve kullanım ve toplanma mekânı olarak benimsedikleri ve halihazırda kamusal niteliği nedeniyle de öne çıkan alanın, mahallelerde bulunan ilkokullardır. Ayrıca kahvehaneler, kafeteryalar da ortak kullanım vasfını arttıran dolaylı etkenler olarak öne çıkmaktadır. Araştırma alanına ait köy meydanını fotoğrafları Şekil 4.11'de sunulmuştur.

Şekil 4.11: Araştırma alanındaki köy meydanı.

4.2.1.2 Harman Yeri

Harman yerleri ülkemizdeki kırsal yaşamın en yaygın ortak kullanım alanlarından biridir. Köy meydanlarından farkı, aynı amaç için toplanan kişileri ağırlıyor olmasıdır. Bu durum harman yerlerinin, daha sınırlı sayıda köylüyü iş amacıyla bir araya getiren, mevsimsel döngüleri gözeten ve sınırlı bir dinlenme, toplanma ve başka türden faaliyetlere imkân tanıma fırsatı veren bir nitelik katmaktadır. Güzelcehisar Köyü'nde harman yerleri olarak genellikle toplanan fındıkların ev önlerinde temizlenip güneş altında kurutulmasıyla hem kadınların hem de erkeklerin köy meydanından sonra ikinci toplanma yerleridir. Araştırma alanına ait harman yeri fotoğrafları Şekil 4.12'de sunulmuştur.

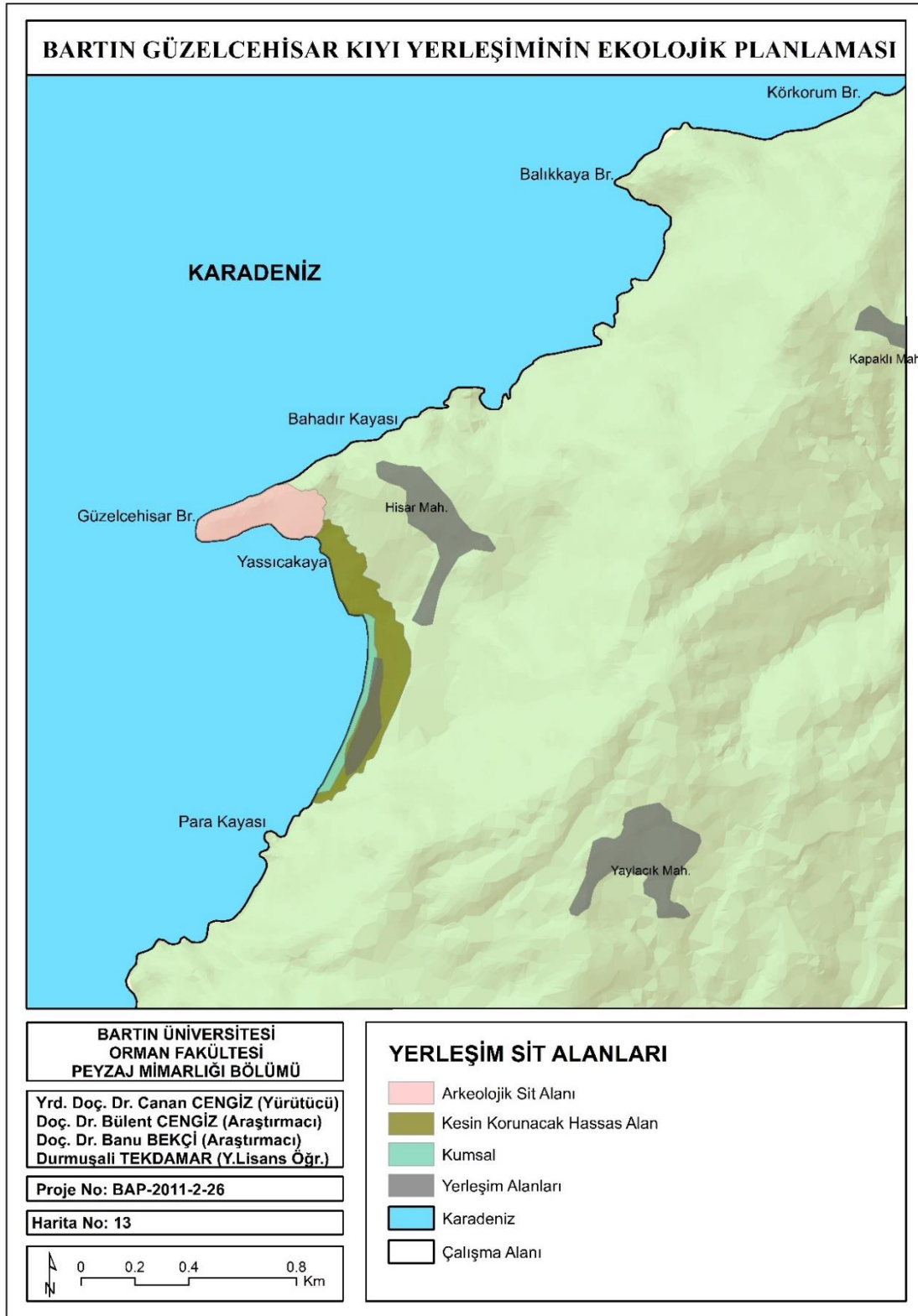
Şekil 4.12: Araştırma alanında evlere ait harman yerleri (a), (b).

4.2.2 Koruma Statüsündeki Alanlar

1. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde; Su uçuran mevki, Cenevizlilerden kalma gözetleme kulesi olarak yapıldığı düşünülen bir adet hisar kalıntısı bulunmaktadır. Planlama alanının kuzey batısında yer almakta ve alana sadece patika bir yol ile yaya ulaşılmaktadır. Hisarın çevresi genel olarak sık ağaçlık alanlar ile kaplıdır (Cengiz, 2015).

Kesin Korunacak Hassas Alan içerisinde; Güzelcehisar Sahil Şeridi de kumluk ve kayalık olup iki bölümden oluşan bir doğal sit alanıdır. Alanın güney kısmı sahil şeridi bitiminde lav kalıntıları ile son bulmaktadır. Kesin Korunacak Hassas Alan Güzelcehisar sahilinin

tamamını kapsamaktadır (Cengiz vd., 2015). Araştırma alanının yerleşim sınırları ve sit alanları haritası Şekil 4.13’de sunulmuştur.

Şekil 4.13: Araştırma alanının yerleşim sınırları ve sit alanları haritası (Cengiz vd., 2015).

4.2.3 Ulaşım

Güzelcehisar Köyü, Bartın kent merkezinin batısında ve kent merkezine yaklaşık 17 km'lik, Amasra'ya 32 km, İstanbul'a 457 km, Ankara'ya 303 km ve Zonguldak'a 107 km mesafede yer almaktadır. Güzelcehisar 'da deniz sahilinin bulunduğu Hisar Mahallesi'ne ulaşım Güzelcehisar Köyü yolundan devam edilerek asfalt yol ile sağlanmaktadır. Güzelcehisar Köyü yolu var olan asfalt yolun darlığı nedeniyle ulaşım sorunu söz konusu iken yapılan uygulama projesi sonrasında asfalt yol genişletilerek ulaşımın tek yönden değil de çift yönlü olarak mahallelere ve Güzelcehisar sahiline rahat bir şekilde ulaşılması sağlanmıştır. Güzelcehisar köyü dağlık, ormanlık, tarım ve engebeli arazi yapısına sahiptir. Mahalleler dağınık şekilde olup ulaşım stabilize yollarla sağlanmaktadır. Araştırma alanının ulaşım haritası Şekil 4.14'te sunulmuştur.

Şekil 4.14: Araştırma alanının ulaşım haritası (Cengiz vd., 2015).

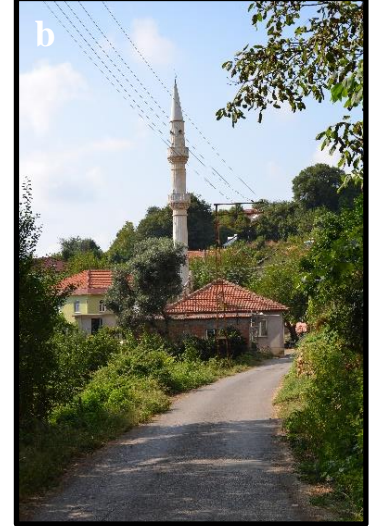
Köye ulaşım ana yol, köy içi yollar ve patikalar ile sağlanmaktadır.

Ana yol: Güzelcehisar Hisar Mahallesi'ne ulaşım karayolu ile sağlanmaktadır. Karayolu sağlı sollu olarak konutlar, orman alanları ve tarım arazileri bulunmaktadır (Şekil 4.15).

Şekil 4.15: Araştırma alanına ait ana yol fotoğrafları (a), (b).

Köy içi yollar: Güzelcehisar yolu Güzelcehisar Köyü Hisar Mahallesi'ne ulaşımı sağlayan birinci derece yoldur. Bu yol stabilize yol olup, üç mahalleyi birbirine bağlamaktadır. Hisar Mahallesi merkezine girilmeden kilit parke taş döşeme ile Güzelcehisar sahiline ulaşım kilit parke taş döşeme ile sağlayan ikinci derece yoldur. Araştırma alanına ait köy içi yol fotoğrafları Şekil 4.16'de sunulmuştur.

Şekil 4.16: Araştırma alanına ait köy içi yol fotoğrafları (a), (b).

Patikalar: Güzelcehisar Köyü ulaşım ağının üçüncü derece yollar ise mahalle arasında eskiden beri kullanılan yollar ve patikalardır. Tarla, bahçelere, taşıt yollarına, uzak evlere, Güzelcehisar Kalesi ve sahiline patikalarla ulaşılmaktadır (Şekil 4.17).

Şekil 4.17: Araştırma alanına ait patika fotoğrafı.

4.2.4 Mevcut Arazi Kullanımı

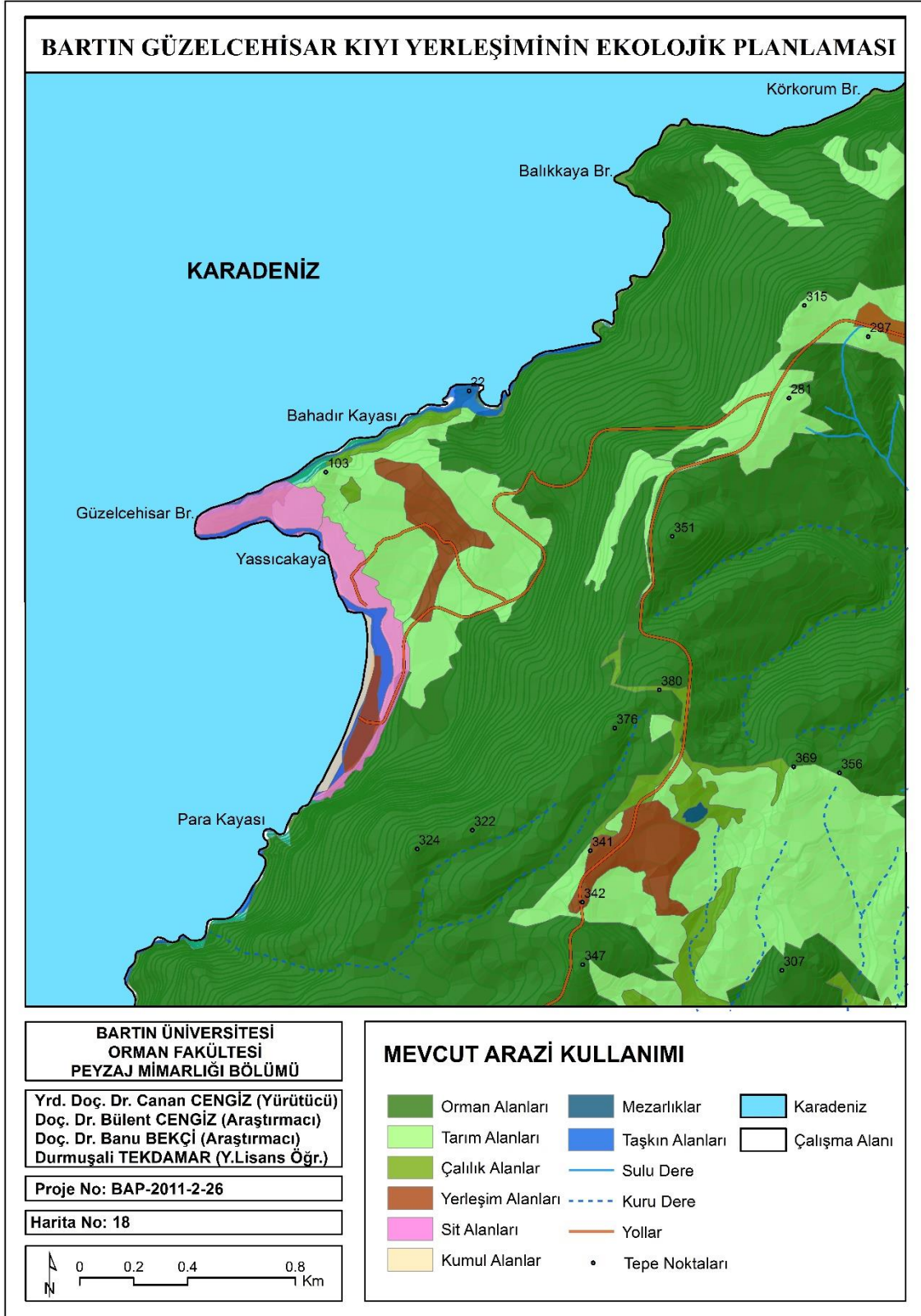
Mevcut arazi kullanım verilerine göre; Kesin Korunacak Hassas Alan alan fonksiyonları bakımından çeşitlilik göstermemektedir. Ağaçlık alanların baskın olduğu alanda; orman alanları, yerleşik alanlar, tarım alanları, kayalık alanlar ve kumsal başlıca arazi kullanım tipleridir. Kesin Korunacak Hassas Alan'da 1-2 katlı kısmi yapılaşmalar bulunmaktadır (Cengiz vd., 2015).

I. Derece Arkeolojik Sit Alanı'nda ise sık ormanlık alanlar ve kayalıklar bulunmakla birlikte tarım alanları ile çevrilidir. I. Derece Arkeolojik Sit Alanına ulaşım tarım alanları içerisinde stabil olmayan bir patika yoldan sağlanmaktadır (Cengiz vd., 2015).

Dikili tarım fındık arazisi ve kuru marjinal tarım arazi sınıfındaki araziler tarımsal bütünlük içerisinde. Hisar Mahallesi'nin tarım arazi varlığının büyük kısmını oluşturup, toplamda 14,33 ha yüz ölçümüne sahiptirler. Mandalina ve fındık bahçelerinden oluşan bölgede dikili tarım faaliyetleri yaygındır. Ayrıca, mera statüsünde olan araziler de bulunmaktadır (Cengiz vd., 2015). Araştırma alanının mevcut arazi kullanım fotoğrafları Şekil 4.18'de ve mevcut arazi kullanım haritası Şekil 4.19'da sunulmuştur.

Şekil 4.18: Araştırma alanına ilişkin mevcut arazi kullanımlarının görünümü.

Şekil 4.19: Araştırma alanının mevcut arazi kullanım haritası (Cengiz vd., 2015).

4.2.5 Sosyo-Demografik yapı

Bartın ilinin nüfusu 29.05.2018 tarihli TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre 193.577'dir. Nüfusun 95.760 kişi ile erkekler %49,46'ini, 97.817 kişi ile kadınlar %50,54'ini oluşturmaktadırlar. Nüfusun %42,93'ü (83.120) il ve ilçe merkezlerinde, %57,07'si (110.457) belde ve köylerde yaşamaktadırlar. ADNKS'ye göre 2007-2017 yılları arasında yıllık nüfus artış hızı yaklaşık %6,2'dir. Bartın'da nüfus yoğunluğu %93'tür. 2009-2010 yılları arasında nüfus artış hızı %-3,7 ve 2010-2011 yılları arası nüfus artış hızı %-2,5'le düşüş göstermektedir. 2011 yılından sonra nüfus düşüşü durarak yükselişe geçmiştir. Tablo 4.4'de Güzelcehisar'a ve Tablo 4.5'de Bartın merkeze ait nüfus verileri sunulmuştur.

Tablo 4.4: Güzelcehisar nüfus verileri.

Yıl	Kadın	Erkek	Toplam
2017	414	412	826
2016	433	418	851
2015	446	425	871
2014	451	437	888
2013	461	435	896
2012	474	465	939
2011	478	467	945
2010	476	460	939
2009	472	454	926
2008	479	452	931
2007	472	453	925

Tablo 4.5: Bartın merkez nüfus verileri.

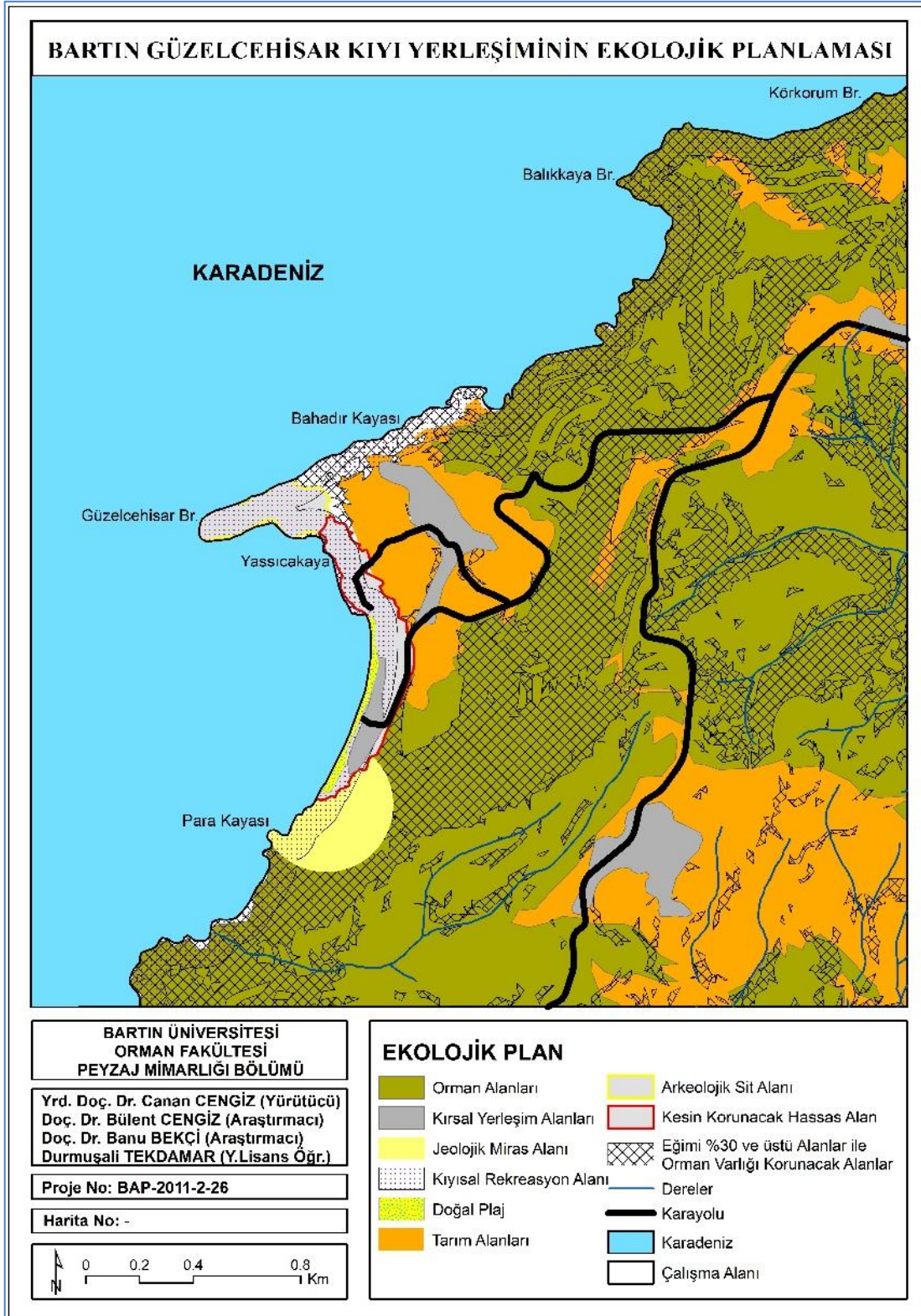
Yıl	Kadın	Erkek	Toplam
2017	37.075	34.410	71.485
2016	35.654	33.227	68.881
2015	34.187	31.904	66.091
2014	32.746	30.507	63.253
2013	31.288	30.001	61.289
2012	28.671	27.886	56.557
2011	27.693	26.862	54.555
2010	26.813	25.657	52.470
2009	26.226	25.414	51.640
2008	24.532	23.467	47.999
2007	24.095	22.987	47.082

4.3 Ekolojik Plan Önerisi

Cengiz vd. (2015) tarafından 1/25.000 ölçekli Güzelcehisar Ekolojik Plan kapsamında alana özgü geliştirilen plan kararları aşağıda özetlenmiştir (Şekil 4.20):

- Araştırma alanının kıyı alan özellikleri kapsamında doğal plaj oluşumları, lav sütunları yoğun ve sık Karadeniz'e özgü bitki örtüsü, turunç bahçeleri ve zeytinlik alanların varlığı ile koruma potansiyeli yüksek bir alandır. Mevcuttaki bu alanlar ekolojik plan kapsamında "Tarımsal Sit" olarak önerilmiştir.
- Araştırma alanı Arkeolojik ve Kesin Korunacak Hassas Alanı ile ormanlık alanlar arasında kalan sınırlı bir alanda kırsal yerleşim dokusuna sahiptir. Bu sebeple alanın topografyası ve mevcut karakteri dikkate alınarak kırsal yerleşim dokusuna yönelik iyileştirme çalışmaları yapılmalı ve ekolojik plan kararları doğrultusunda ise yeni yerleşim alanları planlanmalıdır.
- Kırsal karakteri ile ön plana çıkan Güzelcehisar yerleşimi jeomorfolojik oluşumları, deniz kıyısı, doğal plajı, orman varlığı, mikroklimatik özellikleri, turunçgil bahçeleri ve zeytin ağaçlarının oluşturduğu tarımsal peyzaj özellikleri ile arkeolojik peyzaj özellikleri yerleşimin kırsal turizm potansiyeli açısından önemli değerleridir. İklimin turizme uygun olması nedeniyle alternatif turizm faaliyetlerinin bütün bir yıla yayılması kırsal kalkınmaya katkı sağlayacaktır.
- Araştırma alanında orman varlığı korunacak alanların yanı sıra orman kapalılığı az olan alanlar için kontrollü orman rekreasyon alan planlaması önerilmektedir. Bu bağlamda kıyıdaki yoğunluğun orman alanlarına ekolojik taşıma kapasitesine uygun olarak yönlendirilmesi alanda rekreasyon çeşitliliğini artıracak bir öneri olarak ekolojik plan çerçevesinde ortaya koyulmuştur.
- Araştırma alanı yarımada konumu nedeniyle Kıyı Morfolojisi Korunacak Alan niteliğindedir. Bu bağlamda ekolojik plan çerçevesinde lav sütunları "Ulusal Jeolojik Miras" olarak önerilmiştir.
- Genel bir sonuç olarak; kırsal peyzajlar gelecek kuşaklara sürdürülebilir çevreler bırakmak açısından büyük öneme sahiptir. Kültürün yaşatıldığı ve deneyimlendiği kırsal alanlardaki alternatif turizm faaliyetleri ve bu faaliyetler kapsamında Güzelcehisar'da yaşayan halkın yerel ürünlerini pazarlaması fırsatı

araştırma alanında sürdürülebilir kırsal kalkınma ve ekonomik gelişme sağlayacaktır.

Şekil 4.20: Ekolojik plan önerisi (Cengiz vd., 2015).

4.4 Araştırma Alanına İlişkin SWOT Analizi

Güzelcehisar doğal ve kültürel değerleri ile korunması gereken önemli karakteristik özelliklere sahiptir. Arkeolojik ve Kesin Korunacak Hassas Alanı'na sahip olan Güzelcehisar'ın potansiyellerinin yanında yerleşimi tehdit eden unsurlar da bulunmaktadır. Yapılan arazi çalışmaları, gözlemler ve literatür çalışmalarından elde edilen sonuçlar doğrultusunda çalışma alanına ilişkin SWOT Analizi uygulanmıştır. SWOT analizi Tablo 9'de yer almaktadır (Cengiz ve Cengiz, 2016'dan geliştirilerek).

Güçlü Yönler:

- Lav sütunlarının Güzelcehisar Koyu'nun Alanın kuzeyinde yer alan 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı'ndan görünebilir olması
- Güzelcehisar Koyu'nun doğal bir plaj olması
- Alanın ekoturizm potansiyeline sahip olması
- Kırsal peyzaj özelliklerine sahip olması
- Güzelcehisar'da Kesin Korunacak Hassas Alanı'nın olması
- Arkeolojik Sit Alanının yer alması
- Geniş Orman alanlarının varlığı
- Güzelcehisar'ın mikroklimatik özelliği
- Lav sütunlarının dünyada ki ender oluşumlardan biri olması
- Güzelcehisar'ın sahip olduğu kırsal kimliğin, kırsal kalkınmaya katkı sağlayacak potansiyele sahip olması
- Yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip olması

Zayıf Yönler:

- Lav Sütunlarına karadan erişilebilirliğin olmaması
- Lav Sütunlarına sadece deniz yolu bağlantısı ile erişilebilirliğin sağlanması
- Altyapı eksikliği
- Tanıtım yetersizliği
- Halkın ekoturizm konusunda yeterli bilince sahip olmaması
- Turizm faaliyetlerinin sadece yaz aylarında gerçekleşmesi

- Güzelcehisar Koyu'nun sınırlı taşıma kapasitesine sahip olması
- Halkın kırsal kalkınma hakkında yeterli bilince sahip olmaması
- Yetersiz erişim yolları
- Bölgede etkin turizm derneği veya kooperatif faaliyetinin olmaması

Fırsatlar:

- Güzelcehisar Koyu'nun hali hazırda deniz turizmi açısından yoğun ilgi görüyor olması,
- Güzelcehisar yerleşiminin kırsal kimliğe sahip olması
- Yöre halkının turizm hareketliliğinden gelir elde ediyor olması
- Yerel yönetimlerin Güzelcehisar Lav sütunlarının tanıtımı ile ilgili çalışmaları destekliyor olmaları
- Lav sütunlarının açık deniz boyunca Mugada'ya kadar uzanması
- Yerel girişimciliğin teşvik edilmesi
- Organik tarımla yeni pazarlara açılmak
- Belirli yerel ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması
- Kadınların kırsal alandaki rolünün iyileştirilmesi ve işgücüne daha etkin katılımının sağlanması
- Mevsimlik eğitim faaliyetleri için fırsatlar

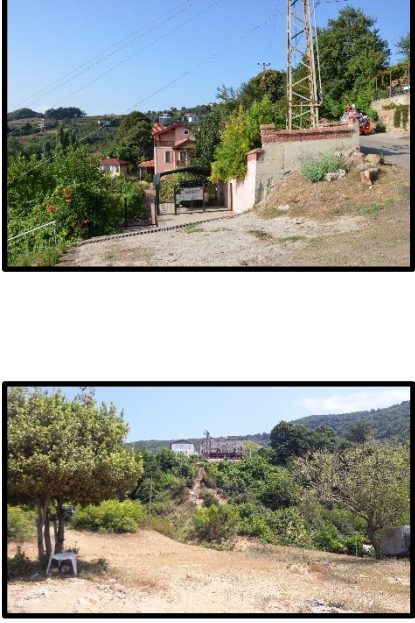
Tehditler:

- Açık denizde olası olumsuz hava koşullarının lav sütunlarına erişimi engellemesi
- Yaz aylarında aşırı kullanımdan kaynaklanan taşıma kapasitesi sorunları
- Deniz turizmi kaynaklı yoğun kullanım
- Mevcut yasa ve yönetmeliklerdeki yetersizlik ve çelişkiler
- Kontrolsüz ve plansız yerleşim alanları
- Halihazırda yolların yetersizliği
- Güvenlik sorunları

4.5 Araştırma Alanına Yönelik Sorun ve Öneriler

Öğdül vd. (2015) köy tasarım rehberi köy yerleşmelerine yönelik topografik yapı, bakı, bitki ve arazi örtüsü, köy meydanı, harman yeri, ana yol, köy içi yollar ve patikalar olmak üzere 8 ana başlıkta değerlendirilerek sorun ve öneriler ortaya koymuştur. Bu bağlamda araştırma alanına ilişkin topografik yapı Tablo 4.6'da, bitki ve arazi örtüsü Tablo 4.7'de, köy meydanı Tablo 4.8'de, harman yeri Tablo 4.9'da, ana yol Tablo 4.10'da, köy içi yollar Tablo 4.11'de ve patikalar Tablo 4.12'de açıklanmıştır.

Tablo 4.6: Topografik yapıya yönelik sorunlar ve öneriler.

Topografik Yapı	Sorunlar	Öneriler
	<ul style="list-style-type: none"> •Lav kayalıklarının ve Güzelcehisar Kalesi'nin mevcut değerinin ortaya konulmaması •Düzensiz yapılaşmanın olması •Topografyaya bağlı altyapı sorunları •Köy içinde yapı silüetini bozan yapıların olması	<ul style="list-style-type: none"> •Koruma Amaçlı İmar Planına uygun kapalı ve açık alanların oluşturulması •Koruma Amaçlı İmar Planında peyzaj değerlerinin korunarak gözetilmesi •Köy için ideal yapı mimarisinin gerçekleştirilmesi •Güzelcehisar kalesine yapılacak yürüyüşlerde geliştirilecek patika yollarının arazi yapısına uygun şekilde bitki örtüsüne zarar verilmeden yapılması •İnşa edilecek yapıların bakımın dezavantajlarını azaltacak biçimde yapım tekniklerine uygun şekilde yapılması

Tablo 4.7: Bitki ve arazi örtüsüne yönelik sorun ve öneriler.

Bitki ve Arazi Örtüsü	Sorunlar	Öneriler
 	<ul style="list-style-type: none"> •Güzelcehisar sahilinin arka kısmındaki düz arazinin bakımsız ve düzensiz yapılaşmaya sahne olması •Geleneksel yapım teknikleri yerine betonarme yapıların kullanılması nedeniyle ileride yerleşim doğa ilişkisinde yapay karakterin baskın olma tehlikesinin bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> •İnşa edilecek yapıların koruma amaçlı imar planına uygun biçimde yapılarak peyzaj uygulama projeleri ile desteklenmesi •Yerleşim-doğa ilişkisinde doğanın baskın karakterde olması, yapay alanların geri planda olması •Kır ve merada yapılaşma önerilmemesi

Tablo 4.8: Köy meydanına yönelik sorunlar ve öneriler.

Köy Meydanı	Sorunlar	Öneriler
 	<ul style="list-style-type: none"> •Meydanda tarihi ve arkeolojik yapılara kullanıcıyı yönlendiren ve konforu sağlayan tasarım çözümlerinin olmaması •Meydanda ve bağlantı yollarının dar ve bakımsız olması •Toplanma yerlerinin bakımsız olması 	<ul style="list-style-type: none"> •İlkokul binasının yöresel malzemeler ile restore edilip bir eğitim ve ziyaret merkezi haline getirilmesi •Bilgilendirme tabelaları ile yönlendirmenin sağlanması •Arkeolojik Alana ulaşımı geçirimli malzeme ile kaplanmış bir yol ile sağlanması •Yolların genişletilerek alana ulaşımın kolaylıkla sağlanması

Tablo 4.9: Harman yerine yönelik sorunlar ve öneriler.

Harman Yeri	Sorunlar	Öneriler
 	<ul style="list-style-type: none"> •Köy içinde değişik alanlarda yer alan harman yerlerinin zaman içerisinde ulaşımının zayıflaması ve kullanımının azalması •Ortak kullanım ve toplanma alanı olan harman yerlerinde açık alan donatı elemanlarının eksikliği •Açık-yarı ve açık-kapalı olabilen harman yerlerinde mekânsal çözümlerinin olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> •Harman yerlerinde yapılacak faaliyetler için aydınlatma, içme ve kullanma suyu alt yapı faaliyetleri önerilmektedir •Harman yerlerinde kullanılması düşünülen mobilya malzemeleri yörede var olan doğal malzemelerden olmalıdır •Harman yeri, ortak kullanım alanları ve diğer aktiviteler için mekânın ağaçlık ve gölgelik alanlarda tasarlanması önerilmektedir

Tablo 4.10: Ana yola yönelik sorunlar ve öneriler.

Ana yol	Sorunlar	Öneriler
 	<ul style="list-style-type: none"> •Anayolun bakımsız ve dar olması •Güzelcehisar 'da köy içi bağlantıyı sağlayan stabilize yolların mevsime bağlı altyapı sorunlarının olması •Aydınlatma elemanlarının yetersiz olması 	<ul style="list-style-type: none"> •Yol genişletme çalışması yapılarak yolların genişletilmesi ve ulaşımın kolay bir şekilde sağlanması •Ana yolda aydınlatma elemanları kullanılarak ulaşımın güvenli şekilde sağlanması

Tablo 4.11: Köy içi yollara yönelik sorunlar ve öneriler.

Köy içi yollar	Sorunlar	Öneriler
 	<ul style="list-style-type: none"> • Belirli bölgelerde yolların darlığı ve çift yönlü araç geçişinin olmaması • Köy içi stabilize yollarda aydınlatma elemanlarının olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> • Köy içi yollarında aydınlatma elemanı, köy karakterini yansıtacak biçimde olması • Yol genişletme çalışması yapılarak rahat bir şekilde ulaşımın sağlanması

Tablo 4.12: Patikalara yönelik sorunlar ve öneriler.

Patikalar	Sorunlar	Öneriler
 	<ul style="list-style-type: none"> • Patika yürüyüş yollarında yürüyüşü zorlaştıran unsurların bulunması • Topografik yapı yüzünden eğimli olan yürüyüş yollarında konfor ve güvenliğin bulunmaması • Bazı patika izlerinin tam şekilde belli olmaması • Patikaların doğa ve hava şartlarına karşı korunaksız olması 	<ul style="list-style-type: none"> • Patikalarda yöreye uygun ve yürümeyi kolaylaştıran malzemelerin kullanılması • Yürümeyi zorlaştıran çalı, taş vd. unsurların temizlenmesi • Eğimli patika yollarında basit basamaklar yapılarak yürüyüşün sağlanması • Uygun malzemeler kullanılarak yürüyüş yolları belirgin hale getirilmesi

BÖLÜM 5

GÜZELCEHİSAR KIYI YERLEŞİMİNDE GÖRSEL PEYZAJ DEĞERLENDİRMELERİNE İLİŞKİN UZMAN GÖRÜŞÜ

Anket uygulanan uzmanların demografik özellikleri aşağıda verilmiştir (Tablo 5.1). Anket çalışması yapılan uzmanların %37,1'i (13 kişi) kadın, %62,9'i (22 kişi) ise erkektir.

Tablo 5.1: Uzmanların demografik özellikleri.

Bireysel özellikler		Sayı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Bayan	13	37,1
	Erkek	22	62,9
Yaş	21-29	7	20
	30-39	12	34,3
	40-49	12	34,3
	50-59	4	11,4
Eğitim Durumu	Lisans	8	22,8
	Yüksek lisans	8	22,8
	Doktora	19	54,4
Meslek	Peyzaj Mimarı	15	42,9
	Şehir ve Bölge Plancısı	2	5,7
	Mimar	3	8,6
	İnşaat Mühendisi	2	5,7
	Harita Mühendisi	2	5,7
	Çevre Mühendisi	1	2,9
	Orman Mühendisi	2	5,7
	Ziraat Mühendisi	2	5,7
	Arkeolog	4	11,4
	İktisatçı	2	5,7
İş	Kamu Personeli	7	20
	Özel	9	25,7
	Akademisyen	19	54,3
Aylık Gelir Durumu	1500-3000 TL	5	14,3
	3000-5000 TL	7	20
	5000-10000 TL	18	51,4
	10000+ TL	5	14,3
Güzelcehisar'ı Tanıma Durumu	Evet	35	100
	Hayır	-	-

Ankete katılan uzmanlara sorulan “Sizce Güzelcehisar’da öne çıkabilecek rekreasyonel etkinlikler nelerdir?” sorusuna uzmanlar 1. tercih olarak %54,3'lük oranla “Doğal/Kültürel değerleri görmek” 2. tercih olarak %31,4'lük oranla “Yüzme” 3. tercih olarak ise %20'lik oranla “Doğa gözlemciliği” şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır (Tablo 5.2).

Tablo 5.2: Uzmanlara göre Güzelcehisar’da öne çıkabilecek rekreasyonel etkinlikler.

Sizce Güzelcehisar’da öne çıkabilecek rekreasyonel etkinlikler nelerdir?	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
Doğal/Kültürel değerleri görmek	19	54,3	5	14,3	5	14,3
Bilimsel amaçlı geziler	1	2,9	3	8,6	2	5,7
Kamping	-	-	4	11,4	3	8,6
Doğa gözlemciliği	-	-	4	11,4	7	20,00
Balıkçılık aktiviteleri	-	-	2	5,7	2	5,7
Fotoğrafçılık	3	8,6	3	8,6	4	11,4
Yüzme	10	28,5	11	31,4	3	8,6
Trekking	2	5,7	-	-	4	11,4
Piknik	-	-	3	8,6	5	14,3
Toplam	35	100	35	100	35	100

Ankete katılan uzmanlara sorulan “Sizce Güzelcehisar’ın en önemli peyzaj özellikleri nelerdir?” sorusuna uzmanlar 1. tercih olarak %51,4’lük oranla “Lav kayalıkları peyzajı” 2. tercih olarak %42,8’lik oranla “Kıyı peyzajı” 3. tercih olarak ise %37,1’lik oranla “Arkeolojik peyzaj” şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır (Tablo 5.3).

Tablo 5.3: Uzmanlara göre Güzelcehisar’ın en önemli peyzaj özellikleri.

Sizce Güzelcehisar’ın en önemli peyzaj özellikleri nelerdir?	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
Kıyı peyzajı	16	45,7	15	42,8	4	11,4
Arkeolojik peyzaj	1	2,9	5	14,3	13	37,1
Orman peyzajı	-	-	3	8,6	8	22,9
Tarımsal peyzaj	-	-	1	2,9	1	2,9
Kırsal peyzaj	-	-	1	2,9	5	14,3
Lav kayalıkları peyzajı	18	51,4	10	28,5	4	11,4
Toplam	35	100	35	100	35	100

5.1 Kıyı Peyzajına İlişkin Uzman Değerlendirmeleri

Ankete katılan uzmanlara Güzelcehisar Kıyı Peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin sorularında “Manzara Özelliği” parametresi 4,6 ile en yüksek puanı alarak peyzaj niteliğinin “çok iyi” olduğu saptanmıştır. Sırası ile uzmanların “Uyum” parametresinin 4,0 puanla niteliğinin “uyumlu” olduğu, “Doğallık” parametresinin 3,9 puanla niteliğinin “doğal” olduğu, “Çeşitlilik” parametresinin 3,8 puanla niteliğinin “çeşitli” olduğu, “Karmaşıklık” parametresinin 3,8 puanla “az karmaşık” olduğu, “Bakım” parametresinin 3,7 puanla “bakımlı” olduğu, “Açıklık” parametresinin 3,7 puanla “açık”

olduğu, “Arazi şekli” parametresinin 3,7 puanla “kısmen engebeli” ve “Güvenlik” parametresinin 3,7 puanla “güvenli” olduğu saptanmıştır. Güzelcehisar Kıyı Peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin uzman değerlendirmesi sonuçları Tablo 5.4’de verilmiştir.

Tablo 5.4: Uzmanların Kıyı Peyzajına ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.

Kıyı Peyzajı			
Parametreler	Ortalama puan	Yüzde (%)	Parametre Nitelikleri
Doğallık	3,9	11,2	Doğal
Uyum	4,0	11,5	Uyumlu
Bakım	3,7	10,6	Bakımlı
Açıklık	3,7	10,6	Açık
Manzara Özelliği	4,6	13,1	Çok iyi
Çeşitlilik	3,8	10,9	Çeşitli
Karmaşıklık	3,8	10,9	Az karmaşık
Arazi şekli	3,7	10,6	Kısmen engebeli
Güvenlik	3,7	10,6	Güvenli
Toplam	34,9	100	-

Ankete katılan uzmanlara sorulan “Araştırma alanındaki kıyı peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğerendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.” sorusuna uzmanlar 1. tercih olarak %54,2’lik oranla “1 nolu fotoğraf” 2. tercih olarak %40’lık oranla “6 nolu fotoğraf” 3. tercih olarak ise %34,2’lik oranla “8 nolu fotoğraf” şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır (Tablo 5.5). Kıyı peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve yüzdeleri şekil 5.1’de verilmiştir.

Tablo 5.5: Uzmanlara göre Kıyı Peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Araştırma alanındaki kıyı peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğerendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1 nolu fotoğraf	19	54,2	4	11,4	3	8,6
2 nolu fotoğraf	3	8,6	3	8,6	-	-
3 nolu fotoğraf	-	-	1	2,9	3	8,6
4 nolu fotoğraf	5	14,3	4	11,4	2	5,7
5 nolu fotoğraf	1	2,9	3	8,6	3	8,6
6 nolu fotoğraf	3	8,6	14	40	4	11,4
7 nolu fotoğraf	2	5,7	4	11,4	8	22,9
8 nolu fotoğraf	2	5,7	2	5,7	12	34,2
Toplam	35	100	35	100	35	100

Kıyı Peyzajı

Şekil 5.1: Kıyı peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Kıyı peyzajına ilişkin yapılan parametreler arasındaki spearman korelasyon analizi:

Doğallık ile; uyum arasında ($p<0,01$, $r=0,558$) pozitif yönde orta derecede korelasyon,

Uyum ile; açıklık ($p<0,01$, $r=0,433$), manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,515$) ve çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,472$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon,

Açıklık ile; karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,437$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ve arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,361$) ile arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon,

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,555$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar olduğu saptanmıştır.

Kıyı peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon Tablo 5.6'da sunulmuştur.

Tablo 5.6: Kıyı peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.

	Doğallık	Uyum	Açıklık	Manzara Özelliği
Uyum	0,558**			
Açıklık		0,433**		
Manzara Özelliği		0,515**		
Çeşitlilik		0,472**		0,555**
Karmaşıklık			0,437**	
Arazi Şekli			0,361*	

** $p<0,01$

* $p<0,05$

5.2 Arkeolojik Peyzaja İlişkin Uzman Değerlendirmeleri

Ankete katılan uzmanlara Güzelcehisar Arkeolojik peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin sorularında “Doğallık” parametresi 4,5 ile en yüksek puanı alarak peyzaj niteliğinin “çok doğal” olduğu saptanmıştır. Sırası ile uzmanların “Manzara özelliği” parametresinin 4,4 puanla niteliğinin “iyi” olduğu, “Uyum” parametresinin 4,1 puanla niteliğinin “uyumlu” olduğu, “Açıklık” parametresinin 3,7 puanla niteliğinin “Açık” olduğu, “Çeşitlilik” parametresinin 3,6 puanla “çeşitli” olduğu, “Karmaşıklık” parametresinin 3,5 puanla “az karmaşık” olduğu, “Güvenlik” parametresinin 3,1 puanla “orta” olduğu, “Bakım” parametresinin 2,7 puanla “orta derecede” olduğu ve “Arazi şekli” parametresinin 2,7 puanla “engebeli” olduğu saptanmıştır. Güzelcehisar Arkeolojik Peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin uzman değerlendirmesi sonuçları Tablo 5.7’de verilmiştir.

Tablo 5.7: Uzmanların Arkeolojik Peyzaja ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.

Arkeolojik Peyzaj			
Parametreler	Ortalama (1-5 puan)	Yüzde (%)	Parametre Nitelikleri
Doğallık	4,5	13,9	Çok doğal
Uyum	4,1	12,7	Uyumlu
Bakım	2,7	8,4	Orta derecede
Açıklık	3,7	11,5	Açık
Manzara Özelliği	4,4	13,6	İyi
Çeşitlilik	3,6	11,1	Çeşitli
Karmaşıklık	3,5	10,8	Az karmaşık
Arazi şekli	2,7	8,4	Engelibeli
Güvenlik	3,1	9,6	Orta
Toplam	32,3	100	

Ankete katılan uzmanlara sorulan “Araştırma alanındaki arkeolojik peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.” sorusuna uzmanlar 1. tercih olarak %42,9’luk oranla “1 nolu fotoğraf” 2. tercih olarak %40’lık oranla “4 nolu fotoğraf” 3. tercih olarak ise %37,2’lik oranla “8 nolu fotoğraf” şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır (Tablo 5.8). Arkeolojik peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve yüzdeleri Şekil 5.2’de verilmiştir.

Tablo 5.8: Uzmanlara göre Arkeolojik Peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Araştırma alanındaki arkeolojik peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1 nolu fotoğraf	15	42,9	2	5,7	4	11,4
2 nolu fotoğraf	9	25,7	2	5,7	2	5,7
3 nolu fotoğraf	6	17,1	8	22,9	1	2,9
4 nolu fotoğraf	4	11,4	14	40	9	25,7
5 nolu fotoğraf	-	-	2	5,7	2	5,7
6 nolu fotoğraf	-	-	3	8,6	2	5,7
7 nolu fotoğraf	-	-	4	11,4	2	5,7
8 nolu fotoğraf	1	2,9	-	-	13	37,2
Toplam	35	100	35	100	35	100

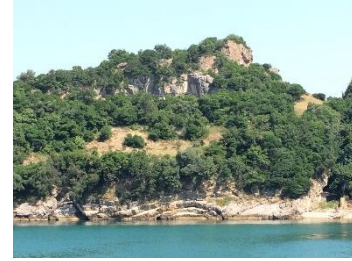
Arkeolojik Peyzaj

1 nolu fotoğraf: %42,9

4 nolu fotoğraf: %40

8 nolu fotoğraf: %37,2

Şekil 5.2: Arkeolojik peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Arkeolojik peyzaja ilişkin yapılan parametreler arasındaki spearman korelasyon analizi:

Doğallık ile; uyum arasında ($p < 0,01$, $r = 0,530$) pozitif yönde orta derecede korelasyon, manzara özelliği ($p < 0,01$, $r = 0,525$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, arazi şekli ile arasında ($p < 0,05$, $r = -0,378$) negatif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Uyum ile; açıklık ($p < 0,01$, $r = 0,671$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon, manzara özelliği ($p < 0,01$, $r = 0,565$) ile arasında pozitif yönde orta derecede, karmaşıklık ($p < 0,05$, $r = 0,394$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ve arazi şekli ($p < 0,01$, $r = -0,585$) ile arasında negatif yönde orta derecede korelasyonlar,

Bakım ile; açıklık ($p<0,05$, $r=0,427$), manzara özelliği ($p<0,05$, $r=0,428$), çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,451$) ve güvenlik ($p<0,01$, $r=0,398$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon,

Açıklık ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,499$), çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,579$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,434$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon,

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,440$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,478$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ve arazi şekli ($p<0,05$, $r=-0,428$) arasında negatif yönde orta derecede korelasyon,

Çeşitlilik ile; arazi şekli ($p<0,05$, $r=-0,336$) arasında negatif yönde zayıf derecede korelasyon ve güvenlik ($p<0,05$, $r=0,404$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar olduğu saptanmıştır. Arkeolojik peyzaja ilişkin parametreler arasındaki korelasyon Tablo 5.9’da sunulmuştur.

Tablo 5.9: Arkeolojik peyzaja ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.

	Doğallık	Uyum	Bakım	Açıklık	Manzara Özelliği	Çeşitlilik
Uyum	0,530**					
Açıklık		0,671**	0,427*			
Manzara Özelliği	0,525**	0,565**	0,428*	0,499**		
Çeşitlilik			0,451**	0,579**	0,440**	
Karmaşıklık		0,394*		0,434**	0,478**	
Arazi Şekli	-0,378*	-0,585**			-0,428*	-0,336*
Güvenlik			0,398**			0,404*

** $p<0,01$

* $p<0,05$

5.3 Orman Peyzajına İlişkin Uzman Değerlendirmeleri

Ankete katılan uzmanlara Güzelcehisar Orman peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin sorularında “Doğallık” parametresi 4,3 ile en yüksek puanı alarak peyzaj niteliğinin “doğal” olduğu saptanmıştır. Sırası ile uzmanların “Manzara özelliği” parametresinin 4,2 puanla niteliğinin “iyi” olduğu, “Çeşitlilik” parametresinin 4,1 puanla niteliğinin “çeşitli” olduğu, “Uyum” parametresinin 4,0 puanla niteliğinin “uyumlu” olduğu, “Bakım” parametresinin 3,4 puanla “orta derece” olduğu, “Karmaşıklık”

parametresinin 3,3 puanla “dengede” olduğu “Açıklık” parametresinin 3,1 puanla “dengede” olduğu, “Güvenlik” parametresinin 3,1 puanla “orta” olduğu ve “Arazi şekli” parametresinin 2,5 puanla “engebeli” olduğu saptanmıştır. Güzelcehisar Orman Peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin uzman değerlendirmesi sonuçları Tablo 5.10’da verilmiştir.

Tablo 5.10: Uzmanların Orman Peyzajına ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.

Orman Peyzajı			
Parametreler	Ortalama (1-5 puan)	Yüzde (%)	Parametre Nitelikleri
Doğallık	4,3	13,4	Doğal
Uyum	4,0	12,5	Uyumlu
Bakım	3,4	10,7	Orta derece
Açıklık	3,1	9,7	Dengede
Manzara Özelliği	4,2	13,1	İyi
Çeşitlilik	4,1	12,8	Çeşitli
Karmaşıklık	3,3	10,3	Dengede
Arazi şekli	2,5	7,8	Engelibeli
Güvenlik	3,1	9,7	Orta
Toplam	32	100	

Ankete katılan uzmanlara sorulan “Araştırma alanındaki orman peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.” sorusuna uzmanlar 1. tercih olarak %57,1’lik oranla “1 nolu fotoğraf” 2. tercih olarak %37,2’lik oranla “4 nolu fotoğraf” 3. tercih olarak ise %34,2’lik oranla “7 nolu fotoğraf” şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır (Tablo 5.11). Orman peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve yüzdeleri Şekil 5.3’de verilmiştir.

Tablo 5.11: Uzmanlara göre Orman Peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Araştırma alanındaki orman peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1 nolu fotoğraf	20	57,1	2	5,7	4	11,4
2 nolu fotoğraf	1	2,9	7	20,0	1	2,9
3 nolu fotoğraf	7	20,0	7	20,0	2	5,7
4 nolu fotoğraf	2	5,7	13	37,2	8	22,9
5 nolu fotoğraf	-	-	-	-	3	8,6
6 nolu fotoğraf	-	-	-	-	1	2,9
7 nolu fotoğraf	5	14,3	2	5,7	12	34,2
8 nolu fotoğraf	-	-	4	11,4	4	11,4
Toplam	35	100	35	100	35	100

Orman Peyzajı

---

1 nolu fotoğraf: %57,1

4 nolu fotoğraf: %37,2

7 nolu fotoğraf: %34,2

Şekil 5.3: Orman peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Orman peyzajına ilişkin yapılan parametreler arasındaki spearman korelasyon analizi:

Doğallık ile; uyum ($p<0,01$, $r=0,457$) ve çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,449$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar,

Uyum ile; bakım ($p<0,01$, $r=0,445$) ve manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,499$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar,

Bakım ile; manzara özelliği ($p<0,05$, $r=0,387$) ve karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,355$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ve güvenlik ($p<0,01$, $r=0,431$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar,

Açıklık ile; güvenlik ($p<0,01$, $r=0,500$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon,

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,05$, $r=0,398$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon,

Çeşitlilik ile; arazi şekli ($p<0,01$, $r=-0,468$) arasında negatif yönde orta derecede korelasyon,

Karmaşıklık ile; güvenlik ($p<0,05$, $r=0,362$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon olduğu saptanmıştır. Orman peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon Tablo 5.12’de sunulmuştur.

Tablo 5.12: Orman peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.

	Doğallık	Uyum	Bakım	Açıklık	Manzara Özelliği	Çeşitlilik	Karmaşıklık
Uyum	0,457**						
Bakım		0,445**					
Manzara Özelliği		0,499**	0,387*				
Çeşitlilik	0,449**				0,398*		
Karmaşıklık			0,355*				
Arazi Şekli						-0,468**	
Güvenlik			0,431**	0,500**			0,362*

**p<0,01

* p<0,05

5.4 Tarımsal Peyzaja İlişkin Uzman Değerlendirmeleri

Ankete katılan uzmanlara Güzelcehisar Tarımsal peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin sorularında “Çeşitlilik” parametresi 3,8 ile en yüksek puanı alarak peyzaj niteliğinin “çeşitli” olduğu saptanmıştır. Sırası ile uzmanların “Uyum” parametresinin 3,7 puanla niteliğinin “uyumlu” olduğu, “Manzara özelliği” parametresinin 3,7 puanla niteliğinin “iyi” olduğu, “Güvenlik” parametresinin 3,7 puanla niteliğinin “güvenli” olduğu, “Açıklık” parametresinin 3,6 puanla “açık” olduğu, “Doğallık” parametresinin 3,5 puanla “doğal” olduğu “Bakım” parametresinin 3,5 puanla “bakımlı” olduğu, “Karmaşıklık” parametresinin 3,4 puanla “dengede” olduğu ve “Arazi şekli” parametresinin 3,3 puanla “engebeli” olduğu saptanmıştır. Güzelcehisar Tarımsal Peyzajının parametrelere göre uzman değerlendirmesi sonuçları Tablo 5.13’de verilmiştir.

Tablo 5.13: Uzmanların Tarımsal Peyzaja ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.

Tarımsal Peyzaj			
Parametreler	Ortalama (1-5 puan)	Yüzde (%)	Parametre Nitelikleri
Doğallık	3,5	10,9	Doğal
Uyum	3,7	11,5	Uyumlu
Bakım	3,5	10,9	Bakımlı
Açıklık	3,6	11,2	Açık
Manzara Özelliği	3,7	11,5	İyi
Çeşitlilik	3,8	11,8	Çeşitli
Karmaşıklık	3,4	10,5	Dengede
Arazi şekli	3,3	10,2	Engelibeli
Güvenlik	3,7	11,5	Güvenli
Toplam	32,2	100	

Ankete katılan uzmanlara sorulan ‘‘Araştırma alanındaki tarımsal peyzaja ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.’’ sorusuna uzmanlar 1. tercih olarak %40’lık oranla ‘‘1 nolu fotoğraf’’ 2. tercih olarak %34,2’lik oranla ‘‘2 nolu fotoğraf’’ 3. tercih olarak ise %34,2’lik oranla ‘‘7 nolu fotoğraf’’ şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır (Tablo 5.14). Tarımsal peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve yüzdeleri şekil 5.4’de verilmiştir.

Tablo 5.14: Uzmanlara göre Tarımsal Peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Araştırma alanındaki tarımsal peyzaja ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1 nolu fotoğraf	14	40,0	3	8,6	5	14,3
2 nolu fotoğraf	8	22,9	12	34,2	3	8,6
3 nolu fotoğraf	2	5,7	8	22,8	5	14,3
4 nolu fotoğraf	-	-	1	2,9	1	2,9
5 nolu fotoğraf	-	-	1	2,9	1	2,9
6 nolu fotoğraf	-	-	7	20	4	11,4
7 nolu fotoğraf	9	25,7	1	2,9	12	34,2
8 nolu fotoğraf	2	5,7	2	5,7	4	11,4
Toplam	35	100	35	100	35	100

Tarımsal Peyzajı

1 nolu fotoğraf: %40

2 nolu fotoğraf: %34,2

7 nolu fotoğraf: %34,2

şekil 5.4: Tarımsal peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Tarımsal peyzaja ilişkin yapılan parametreler arasındaki spearman korelasyon analizi:

Doğallık ile; uyum ($p < 0,01$, $r = 0,635$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon, manzara özelliği ($p < 0,05$, $r = 0,403$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar,

Uyum ile; bakım ($p<0,01$, $r=0,421$), açıklık ($p<0,01$, $r=0,452$), manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,539$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,432$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar, güvenlik ($p<0,01$, $r=0,680$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyonlar,

Bakım ile; açıklık ($p<0,01$, $r=0,490$), manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,448$) ve güvenlik ($p<0,01$, $r=0,506$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,357$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Açıklık ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,533$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,520$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,353$) ve güvenlik ($p<0,05$, $r=0,350$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon,

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,05$, $r=0,357$), karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,354$) ve güvenlik ($p<0,05$, $r=0,428$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Karmaşıklık ile; arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,360$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon olduğu saptanmıştır. Tarımsal peyzaja ilişkin parametreler arasındaki korelasyon Tablo 5.15’de sunulmuştur.

Tablo 5.15: Tarımsal peyzaja ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.

	Doğallık	Uyum	Bakım	Açıklık	Manzara Özelliği	Karmaşıklık
Uyum	0,635**					
Bakım		0,421**				
Açıklık		0,452**	0,490**			
Manzara Özelliği	0,403*	0,559**	0,448**	0,533**		
Çeşitlilik					0,357*	
Karmaşıklık		0,432**	0,357*	0,520**	0,354*	
Arazi Şekli				0,353*		0,360*
Güvenlik		0,680**	0,506**	0,350*	0,428*	

** $p<0,01$

* $p<0,05$

5.5 Kırsal Peyzaja İlişkin Uzman Değerlendirmeleri

Ankete katılan uzmanlara Güzelcehisar Kırsal peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin sorularında “Çeşitlilik” parametresi 3,9 ile en yüksek puanı alarak peyzaj niteliğinin “çeşitli” olduğu saptanmıştır. Sırası ile uzmanların “Manzara özelliği” parametresinin 3,8 puanla niteliğinin “iyi” olduğu, “Güvenlik” parametresinin 3,7 puanla niteliğinin “güvenli” olduğu, “Uyum” parametresinin 3,5 puanla niteliğinin “uyumlu” olduğu, “Açıklık” parametresinin 3,5 puanla “açık” olduğu, “Bakım” parametresinin 3,4 puanla “orta derece” olduğu, “Doğallık” parametresinin 3,3 puanla “dengede” olduğu, “Karmaşıklık” parametresinin 3,3 puanla “dengede” olduğu ve “Arazi şekli” parametresinin 3,3 puanla “engebeli” olduğu saptanmıştır. Güzelcehisar Kırsal Peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin uzman değerlendirmesi sonuçları Tablo 5.16’da verilmiştir.

Tablo 5.16: Uzmanların Kırsal Peyzaja ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.

Kırsal Peyzaj			
Parametreler	Ortalama (1-5 puan)	Yüzde (%)	Parametre Nitelikleri
Doğallık	3,3	10,4	Dengede
Uyum	3,5	11	Uyumlu
Bakım	3,4	10,7	Orta derecede
Açıklık	3,5	11	Açık
Manzara Özelliği	3,8	12	İyi
Çeşitlilik	3,9	12,4	Çeşitli
Karmaşıklık	3,3	10,4	Dengede
Arazi şekli	3,3	10,4	Engelibeli
Güvenlik	3,7	11,7	Güvenli
Toplam	31,7	100	

Ankete katılan uzmanlara sorulan “Araştırma alanındaki kırsal peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.” sorusuna uzmanlar 1. tercih olarak %48,5’lik oranla “1 nolu fotoğraf” 2. tercih olarak %40’lık oranla “3 nolu fotoğraf” 3. tercih olarak ise %45,6’lık oranla “8 nolu fotoğraf” şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır (Tablo 5.17). Kırsal peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve yüzdeleri Şekil 5.5’de verilmiştir.

Tablo 5.17: Uzmanlara göre Kırsal Peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Araştırma alanındaki kırsal peyzaja ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1 nolu fotoğraf	17	48,5	4	11,3	3	8,6
2 nolu fotoğraf	-	-	1	2,9	1	2,9
3 nolu fotoğraf	9	25,7	14	40	2	5,7
4 nolu fotoğraf	3	8,6	7	20	2	5,7
5 nolu fotoğraf	2	5,7	-	-	5	14,3
6 nolu fotoğraf	2	5,7	7	20	1	2,9
7 nolu fotoğraf	1	2,9	1	2,9	5	14,3
8 nolu fotoğraf	1	2,9	1	2,9	16	45,6
Toplam	35	100	35	100	35	100

Kırsal Peyzaj

1 nolu fotoğraf: %48,5

3 nolu fotoğraf: %40

8 nolu fotoğraf: %45,6

Şekil 5.5: Kırsal peyzaja ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Kırsal peyzaja ilişkin yapılan parametreler arasındaki spearman korelasyon analizi:

Doğallık ile; uyum ($p < 0,01$, $r = 0,604$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon, bakım ($p < 0,01$, $r = 0,485$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, açıklık ($p < 0,05$, $r = 0,392$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Uyum ile; bakım ($p < 0,01$, $r = 0,507$), karmaşıklık ($p < 0,01$, $r = 0,511$) ve güvenlik ($p < 0,01$, $r = 0,469$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar, açıklık ($p < 0,05$, $r = 0,375$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Bakım ile; manzara özelliği ($p < 0,01$, $r = 0,462$) ve güvenlik ($p < 0,01$, $r = 0,502$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar,

Açıklık ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,442$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,359$) ve arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,364$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,05$, $r=0,418$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,339$) pozitif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Çeşitlilik ile; arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,367$) arasında negatif yönde zayıf derecede korelasyon olduğu saptanmıştır. Kırsal peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon Tablo 5.18’de sunulmuştur.

Tablo 5.18: Kırsal peyzaja ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.

	Doğallık	Uyum	Bakım	Açıklık	Manzara Özelliği	Çeşitlilik
Uyum	0,604**					
Bakım	0,485**	0,507**				
Açıklık	0,392*	0,375*				
Manzara Özelliği			0,462**	0,442**		
Çeşitlilik					0,418*	
Karmaşıklık		0,511**		0,359*	0,339*	
Arazi Şekli				0,364*		-0,367*
Güvenlik		0,469**	0,502**			

** $p<0,01$

* $p<0,05$

5.6 Lav Kayalıkları Peyzajına İlişkin Uzman Değerlendirmeleri

Ankete katılan uzmanlara Güzelcehisar Lav kayalıkları peyzajının parametrelere göre değerlendirilmesine ilişkin sorularında “Doğallık” parametresi 4,9 ile en yüksek puanı alarak peyzaj niteliğinin “çok doğal” olduğu saptanmıştır. Sırası ile uzmanların “Manzara özelliği” parametresinin 4,7 puanla niteliğinin “çok iyi” olduğu, “Uyum” parametresinin 4,5 puanla niteliğinin “çok uyumlu” olduğu, “Çeşitlilik” parametresinin 4,0 puanla niteliğinin “çeşitli” olduğu, “Karmaşıklık” parametresinin 4,0 puanla “az karmaşık” olduğu, “Açıklık” parametresinin 3,9 puanla “açık” olduğu, “Bakım” parametresinin 3,4 puanla “dengede” olduğu, “Güvenlik” parametresinin 2,5 puanla “orta” olduğu ve “Arazi şekli” parametresinin 2,0 puanla “dağlık” olduğu saptanmıştır. Güzelcehisar Lav

Kayalıkları Peyzajının parametrelere göre uzman değerlendirmesi sonuçları Tablo 5.19’da verilmiştir.

Tablo 5.19: Uzmanların Lav Kayalıkları Peyzajına ilişkin peyzaj parametreleri değerlendirme sonuçları.

Lav Kayalıkları Peyzajı			
Parametreler	Ortalama (1-5 puan)	Yüzde (%)	Parametre Nitelikleri
Doğallık	4,9	14,5	Çok doğal
Uyum	4,5	13,3	Çok uyumlu
Bakım	3,4	10	Dengede
Açıklık	3,9	11,5	Açık
Manzara Özelliği	4,7	13,9	Çok iyi
Çeşitlilik	4,0	11,8	Çeşitli
Karmaşıklık	4,0	11,8	Az karmaşık
Arazi şekli	2,0	5,9	Dağlık
Güvenlik	2,5	7,3	Orta
Toplam	33,9	100	

Ankete katılan uzmanlara sorulan “Araştırma alanındaki lav kayalıkları peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.” sorusuna uzmanlar 1. tercih olarak %71,4’lük oranla “1 nolu fotoğraf” 2. tercih olarak %34,2’lik oranla “4 nolu fotoğraf” 3. tercih olarak ise %51,4’lük oranla “7 nolu fotoğraf” şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır (Tablo 5.20). Lav kayalıkları peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve yüzdeleri Şekil 5.6’da verilmiştir.

Tablo 5.20: Uzmanlara göre lav kayalıkları peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Araştırma alanındaki lav kayalıkları peyzajına ait fotoğraflardan en çok beğendiğiniz ilk üç fotoğrafı sıralayınız.	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1 nolu fotoğraf	25	71,4	2	5,7	1	2,9
2 nolu fotoğraf	1	2,9	-	-	1	2,9
3 nolu fotoğraf	6	17,1	8	22,9	2	5,7
4 nolu fotoğraf	-	-	12	34,2	2	5,7
5 nolu fotoğraf	-	-	1	2,9	2	5,7
6 nolu fotoğraf	1	2,9	8	22,9	2	5,7
7 nolu fotoğraf	-	-	2	5,7	18	51,4
8 nolu fotoğraf	2	5,7	2	5,7	7	20
Toplam	35	100	35	100	35	100

Lav Kayalıkları Peyzajı

---

1 nolu fotoğraf: %71,4

4 nolu fotoğraf: %34,2

7 nolu fotoğraf: %51,4

Şekil 5.6: Lav kayalıkları peyzajına ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Lav kayalıkları peyzajına ilişkin yapılan parametreler arasındaki spearman korelasyon analizi:

Uyum ile; bakım ($p<0,01$, $r=0,478$), manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,432$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,458$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar, açıklık ($p<0,05$, $r=0,384$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Bakım ile; karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,630$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon, açıklık ($p<0,05$, $r=0,377$), manzara özelliği ($p<0,05$, $r=0,339$) ve güvenlik ($p<0,05$, $r=0,361$) arasında pozitif zayıf derecede korelasyonlar,

Açıklık ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,454$) ve çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,472$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,384$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyonlar,

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,521$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,547$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar,

Arazi şekli ile; güvenlik ($p<0,01$, $r=0,592$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar olduğu saptanmıştır.

Lav kayalıkları peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon Tablo 5.21’de sunulmuştur.

Tablo 5.21: Lav kayalıkları peyzajına ilişkin parametreler arasındaki korelasyon.

	Uyum	Bakım	Açıklık	Manzara Özelliği	Arazi Şekli
Uyum					
Bakım	0,478**				
Açıklık	0,384*	0,377*			
Manzara Özelliği	0,432**	0,339*	0,454**		
Çeşitlilik			0,472**	0,521**	
Karmaşıklık	0,458**	0,630**	0,384*	0,547**	
Arazi Şekli					
Güvenlik		0,361*			0,592**

**p<0,01

* p<0,05

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Güzelcehisar kıyı yerleşimine ait kıyı peyzajı, arkeolojik peyzaj, orman peyzajı, tarım peyzajı, kırsal peyzaj ve lav kayalıkları peyzajının çeşitli parametreler doğrultusunda irdelenerek görsel peyzaj değerlendirmesi yapılması ve değerlendirilmesi sonucunda ileride yapılması düşünülen planlama ve tasarım çalışmalarına altlık oluşturması amaçlanmıştır.

Çalışma alanına ait kıyı peyzajı, arkeolojik peyzaj, orman peyzajı, tarım peyzajı, kırsal peyzaj ve lav kayalıkları peyzajlarına yapılan spearman's korelasyon testi sonucunda;

- **Kıyı peyzajına yönelik sonuç ve öneriler:**

Doğallık ile uyum arasında pozitif yönde orta derecede ilişki olduğu ortaya çıkmıştır ($p<0,01$, $r=0,558$). Mevcutta var olan doğal manzaranın, barındırdığı manzara özelliklerinin ve peyzaj unsurlarının bir bütün halinde olduğu saptanmıştır. Manzaranın doğallık parametresi derecesi artıkça görsel açıdan uyumda artmaktadır.

Uyum ile; açıklık ($p<0,01$, $r=0,433$), manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,515$) ve çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,472$) arasında pozitif yönde orta derecede ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Alana ilişkin görüntülerin akli karıştırmaması, manzara güzelliğinin olması ve birçok farklı peyzaj unsurlarını bir arada barındırması görsel açıdan uyum derecesini de arttırmaktadır.

Açıklık ile; karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,437$) arasında pozitif yönde orta derecede ve arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,361$) arasında pozitif yönde zayıf derecede ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Alana ilişkin görüntülerde birden farklı peyzaj unsurlarının bulunduğu, var olan üç boyutlu alanda peyzaj öğelerinin düzenli bir şekilde algılandığı saptanmıştır. Var olan görüntülerde alana ilişkin peyzaj öğelerinin ve üç boyutlu yapının rahatça algılanabilmesi açıklık parametresinin derecesini de arttırmaktadır.

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,555$) arasında pozitif yönde orta derecede ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerdeki çok sayıda birbirinden farklı unsurların olması manzara özelliğini arttırmaktadır.

- **Arkeolojik peyzaja yönelik sonuç ve öneriler:**

Doğallık ile uyum arasında ($p<0,01$, $r=0,530$) pozitif yönde orta derecede korelasyon, manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,525$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, arazi şekli ile arasında ($p<0,05$, $r=-0,378$) negatif yönde zayıf derecede ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde geride kalan peyzaj unsurlarının bir bütün halinde olması ve görüntülerin manzara güzelliğine sahip olması alanın doğallık derecesini arttırmaktadır. Görüntülerde arazideki peyzaj öğelerinin düzensiz şekilde algılanması doğallık ile arazi şekli parametreleri arasında ters ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Peyzaj öğelerinin düzensiz olması doğallık parametresinin derecesini düşürmektedir.

Uyum ile; açıklık ($p<0,01$, $r=0,671$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon, manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,565$) ile arasında pozitif yönde orta derecede, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,394$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ve arazi şekli ($p<0,01$, $r=-0,585$) ile arasında negatif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntüde geri kalan peyzaj unsurları ile bütünleşmiş yabancı unsurların yüksek olması görüntünün yorumlanmasını kolaylaştırdığı için uyum ile açıklık arasında yüksek korelasyon olmasına sebep olmuştur. Görüntülerdeki manzara özelliğinin olması ve karmaşıklığın az olması uyum derecesini arttırmaktadır. Geride kalan peyzaj öğelerinin düzensiz olması ve yabancı unsurların bulunması uyum ile arazi şekli arasında ters ilişkiye sebep olmuştur. Arazi şeklinin düzenli bir şekilde algılanmaması uyum derecesini düşürmektedir.

Bakım ile; açıklık ($p<0,05$, $r=0,427$), manzara özelliği ($p<0,05$, $r=0,428$), çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,451$) ve güvenlik ($p<0,01$, $r=0,398$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde birden çok peyzaj unsurunun oluşturduğu manzara özelliğinin tehlike unsuru arz etmemesi; görüntüyü oluşturan görselin bakımlı olduğu ve bu parametrelerin derecesinin artması bakım derecesini de arttırmaktadır.

Açıklık ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,499$), çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,579$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,434$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde manzara özelliğinin olması, birçok unsuru bir arada barındırması ve karmaşık bir üç boyutlu yapının bulunmaması var olan görüntülerin yorumlanmasını kolaylaştırmaktadır. Bu üç parametrenin derecesinin artması açıklık parametrenin derecesinin artmasını arttırmaktadır.

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,440$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,478$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ve arazi şekli ($p<0,05$, $r=-0,428$) arasında negatif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerin çok sayıda birbirinde farklı unsur barındırması ve karmaşık üç boyutlu yapıların olmaması manzara güzelliğine etki etmektedir. Çeşitlilik ve karmaşıklık parametrelerinin derecesinin artmasıyla doğru orantılı olarak manzara özelliği parametresinin derecesi de artmaktadır. Görüntülerde peyzaj öğelerinin düzensiz bir yapıda olması manzara özelliği ile arazi şekli arasında ters ilişkiye sebep olmuştur. Arazi şeklinin düzenli bir biçimde algılanmaması manzara özelliğini düşürmektedir.

Çeşitlilik ile; arazi şekli ($p<0,05$, $r=-0,336$) arasında negatif yönde zayıf derecede korelasyon ve güvenlik ($p<0,05$, $r=0,404$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar olduğu ortaya çıkmıştır. Peyzaj öğelerinin düzensiz olması görüntüdeki çok sayıda birbirinden farklı unsurların algılanmamasını yol açtığından çeşitlilik ve arazi şekli arasında ters ilişki ortaya çıkmıştır. Arazi şeklinin düzenli bir biçimde algılanmaması çeşitlilik parametresini düşürmektedir. Görüntülerde çok sayıda birbirinden farklı unsurların tehlike arz etmemesi alanın güvenli olması sonucunu ortaya çıkartmıştır. Görüntülerde çeşitlilik parametresinin iyi algılanması güven parametresinin derecesini arttırmaktadır.

- **Orman peyzajına yönelik sonuç ve öneriler:**

Doğallık ile; uyum ($p<0,01$, $r=0,457$) ve çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,449$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde geride kalan peyzaj unsurlarının bir bütün halinde olması ve görüntülerde çok sayıda birbirinden farklı unsurların bulunması alanın doğallık derecesini arttırmaktadır. Çeşitlilik ve uyum

parametresi derecesinin artmasıyla doğru orantılı olarak doğallık parametresinin derecesi artmaktadır.

Uyum ile; bakım ($p<0,01$, $r=0,445$) ve manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,499$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görseli oluşturan unsurların bakımlı, görüntülerin manzara güzelliğine sahip olması ve bu iki parametrenin bütünleşmesi uyum derecesini arttırmaktadır.

Bakım ile; manzara özelliği ($p<0,05$, $r=0,387$) ve karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,355$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ve güvenlik ($p<0,01$, $r=0,431$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon olduğu saptanmıştır. Görüntülerde manzara güzelliğinin olması, üç boyutlu yapının karmaşık olmaması ve görüntülerin tehlikesiz görünüş sunması bakım derecesini arttırmaktadır. Manzara özelliği ve karmaşıklık parametrelerinin derecesinin artması bakım derecesini az arttırırken, güvenlik orta derecede bakım parametresinin derecesinin artmasına etki etmektedir.

Açıklık ile; güvenlik ($p<0,01$, $r=0,500$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde akıl karıştırıcı herhangi bir unsurun olmaması güvenlik açısından herhangi bir tehlike arz etmemektedir. Güvenlik parametresi derecesinin artması ile doğru orantılı olarak açıklık parametresinin derecesini de arttırmaktadır.

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,05$, $r=0,398$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde çok sayıda birbirinden farklı unsurları barındırması manzara güzelliğini etkilemektedir. Çeşitlilik parametresi derecesinin artması manzara özelliği parametresi derecesini de arttırmaktadır.

Çeşitlilik ile; arazi şekli ($p<0,01$, $r=-0,468$) arasında negatif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Düz alanlarda çeşitlilik az iken, çok dağlık alanlarda çeşitliliğin arttığı saptanmıştır. Arazi şekli parametresi derecesinin artması çeşitlilik parametresi derecesini de azaltmaktadır.

Karmaşıklık ile; güvenlik ($p<0,05$, $r=0,362$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerdeki üç boyutlu yapının basit ve

anlaşılır olması alanın tehlike arz etmediğini göstermektedir. Karmaşıklık parametresi derecesinin artması güvenlik parametresi derecesini de zayıfta olsa arttırmaktadır.

- **Tarımsal peyzaja yönelik sonuç ve öneriler:**

Doğallık ile; uyum ($p<0,01$, $r=0,635$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon, manzara özelliği ($p<0,05$, $r=0,403$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Mevcutta var olan doğal manzaranın, barındırdığı manzara özelliklerinin ve peyzaj unsurlarının bir bütün halinde olduğu saptanmıştır. Uyum parametresi derecesinin artması doğallık parametresini yüksek derecede arttırmaktadır. Manzara özelliği parametresi derecesinin artması doğallık parametresini orta derecede arttırmaktadır.

Uyum ile; bakım ($p<0,01$, $r=0,421$), açıklık ($p<0,01$, $r=0,452$), manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,539$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,432$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar, güvenlik ($p<0,01$, $r=0,680$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görseli oluşturan unsurların bakımlı olması, görüntülerin akıl karıştırmaması, manzara güzelliğine sahip olması, üç boyutlu yapının anlaşılır ve herhangi bir tehlike arz etmemesi bir bütünlük oluşturması uyum parametresine etki etmektedir. Bakım, açıklık, manzara özelliği ve karmaşıklık parametresi derecesinin artması uyum parametresini orta derecede arttırmaktadır. Güvenlik parametresi derecesinin artması uyum parametresini yüksek derecede arttırmaktadır.

Bakım ile; açıklık ($p<0,01$, $r=0,490$), manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,448$) ve güvenlik ($p<0,01$, $r=0,506$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,357$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde akıl karıştırıcı unsurların bulunmaması, manzara güzelliğinin olması ve üç boyutlu yapının karmaşık olmaması alanın bakım parametresine etki etmektedir. Açıklık ve manzara özelliği parametresi derecesinin artması bakım parametresini orta derecede arttırmaktadır. Karmaşıklık parametresi derecesinin artması bakım parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Açıklık ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,533$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,520$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,353$) ve güvenlik ($p<0,05$,

$r=0,350$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerin manzara güzelliğine sahip olması, üç boyutlu yapının karmaşık olmaması, peyzaj öğelerinin düzenli bir şekilde algılanması ve herhangi bir tehlike arz etmemesi açıklık parametresine etki etmektedir. Manzara özelliği ve karmaşıklık parametresi derecesinin artması açıklık parametresini orta derecede arttırmaktadır. Arazi şekli ve güvenlik parametresi derecesinin artması açıklık parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,05$, $r=0,357$), karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,354$) ve güvenlik ($p<0,05$, $r=0,428$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde çok sayıda birbirinden farklı unsurların olması, üç boyutlu yapının karmaşık olmaması ve herhangi bir tehlike arz etmemesi manzara güzelliğine etki etmektedir. Çeşitlilik, karmaşıklık ve güvenlik parametresi derecesinin artması manzara özelliği parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Karmaşıklık ile; arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,360$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Peyzaj öğelerinin düzenli bir şekilde algılanması üç boyutlu yapının rahat bir biçimde algılanması, herhangi bir karmaşıklığa neden olmamaktadır. Arazi şekli parametresi derecesinin artması karmaşıklık parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

- **Kırsal peyzaja yönelik sonuç ve öneriler:**

Doğallık ile; uyum ($p<0,01$, $r=0,604$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon, bakım ($p<0,01$, $r=0,485$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, açıklık ($p<0,05$, $r=0,392$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde geri kalan peyzaj unsurları ile bütünleşmiş yabancı unsurların olması, bakımlı olması ve görüntüleri yorumlarken akıl karıştıracı unsurların olmaması mevcut doğal manzara özelliklerine etki etmektedir. Uyum parametresi derecesinin artması doğallık parametresini yüksek derecede arttırmaktadır. Bakım parametresi derecesinin artması doğallık parametresini orta derecede arttırmaktadır. Açıklık parametresi derecesinin artması doğallık parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Uyum ile; bakım ($p<0,01$, $r=0,507$), karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,511$) ve güvenlik ($p<0,01$, $r=0,469$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar, açıklık ($p<0,05$, $r=0,375$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görseli oluşturan unsurların bakımlı olması, üç boyutlu yapının rahatça algılanabilmesi, herhangi bir tehlike arz etmemesi ve görüntüleri yorumlarken akıl karıştırıcı unsurların olmaması bir bütünlük sağlayarak uyum parametresine etki etmektedir. Bakım, karmaşıklık ve güvenlik parametreleri derecesinin artması uyum parametresini orta derecede arttırmaktadır. Açıklık parametresi derecesinin artması uyum parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Bakım ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,462$) ve güvenlik ($p<0,01$, $r=0,502$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde manzara güzelliğinin olması ve herhangi bir tehlike arz etmemesi alanını bakımına etki etmektedir. Manzara özelliği ve güvenlik parametreleri derecesinin artması bakım parametresini orta derecede arttırmaktadır.

Açıklık ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,442$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,359$) ve arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,364$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde manzara güzelliğinin olması, üç boyutlu yapının anlaşılır olması ve peyzaj öğelerinin düzenli bir biçimde algılanması; görüntüyü yorumlarken akıl karıştırmamaktadır. Manzara özelliği parametresi derecesinin artması açıklık parametresini orta derecede arttırmaktadır. Karmaşıklık ve arazi şekli parametreleri derecesinin artması açıklık parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,05$, $r=0,418$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,339$) pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde çok sayıda birbirinden farklı unsurların olması ve üç boyutlu yapının rahatça algılanması manzara güzelliğine etki etmektedir. Çeşitlilik parametresi derecesinin artması manzara özelliği parametresini orta derecede arttırmaktadır. Karmaşıklık parametresi derecesinin artması manzara özelliği parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Çeşitlilik ile; arazi şekli ($p<0,05$, $r=0,367$) arasında negatif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde peyzaj öğelerinin düzenli bir

şekilde alanda algılanması; görüntülerdeki çok sayıda birbirinden farklı unsurların çeşitliliğinin rahatça algılanmasına etki etmektedir. Arazi şekli parametresi derecesinin artması çeşitlilik parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

- **Lav kayalıkları peyzajına yönelik sonuç ve öneriler:**

Uyum ile; bakım ($p<0,01$, $r=0,478$), manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,432$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,458$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyonlar, açıklık ($p<0,05$, $r=0,384$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görseli oluşturan unsurların bakımlı olması, manzara güzelliğine sahip olması, üç boyutlu yapının rahatça algılanabilmesi ve görüntüleri yorumlarken akıl karıştırıcı unsurların olmaması; tüm bu peyzaj unsurlarının bir bütün halinde uyumuna etki etmektedir. Bakım, manzara özelliği ve karmaşıklık parametreleri derecesinin artması uyum parametresini orta derecede arttırmaktadır. Açıklık parametresi derecesinin artması uyum parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Bakım ile; karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,630$) arasında pozitif yönde yüksek derecede korelasyon, açıklık ($p<0,05$, $r=0,377$), manzara özelliği ($p<0,05$, $r=0,339$) ve güvenlik ($p<0,05$, $r=0,361$) arasında pozitif zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Üç boyutlu yapının rahatça algılanabilmesi, görüntüleri yorumlarken akıl karıştırıcı unsurların olmaması, manzara güzelliğinin olması ve herhangi bir tehlike arz etmemesi; görseli oluşturan unsurların bakımına etki etmektedir. Karmaşıklık parametresi derecesinin artması bakım parametresini yüksek derecede arttırmaktadır. Açıklık, manzara özelliği ve güvenlik parametreleri derecesinin artması bakım parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Açıklık ile; manzara özelliği ($p<0,01$, $r=0,454$) ve çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,472$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon, karmaşıklık ($p<0,05$, $r=0,384$) arasında pozitif yönde zayıf derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerin manzara güzelliğine sahip olması, çok sayıda birbirinden farklı unsura sahip olması ve üç boyutlu yapının rahatça algılanabilmesi; görüntüyü yorumlarken akıl karıştırıcı unsurların bulunmaması açıklık parametresine etki etmektedir. Manzara özelliği ve çeşitlilik parametreleri derecesinin artması açıklık parametresini orta derecede arttırmaktadır.

Karmaşıklık parametresi derecesinin artması açıklık parametresini zayıf derecede arttırmaktadır.

Manzara özelliği ile; çeşitlilik ($p<0,01$, $r=0,521$) ve karmaşıklık ($p<0,01$, $r=0,547$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde çok sayıda birbirinden farklı unsurların olması ve üç boyutlu yapının rahatça algılanabilmesi; manzara güzelliğine etki etmektedir. Çeşitlilik ve karmaşıklık parametreleri derecesinin artması manzara özelliği parametresini orta derecede arttırmaktadır.

Arazi şekli ile; güvenlik ($p<0,01$, $r=0,592$) arasında pozitif yönde orta derecede korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülerde risk veya herhangi bir tehlike çağrıştırmadığından; peyzaj öğeleri düzenli bir şekilde algılanabilmektedir. Güvenlik parametresi derecesinin artması arazi şekli parametresini orta derecede arttırmaktadır.

- **Uzman görüşleri doğrultusunda altı görsel peyzaj alanına yönelik sonuç ve öneriler:**

Bu tez çalışmasında doğallık, uyum, bakım, açıklık, manzara özelliği çeşitlilik, karmaşıklık ve güvenlik parametreleri peyzajın görsel değerlendirmesine artı bir değer, arazi şekli parametresi ise eksi değer kattığı belirlenmiştir.

En yüksek puan alan fotoğrafların görsel kalite parametre puanlarına bakıldığında doğallık, uyum, manzara özelliği ve çeşitlilik parametreleri en yüksek ortalamaya sahip parametrelerdir.

Her bir alan için değerlendirilen peyzaj parametreleri sonucuna bakıldığında, her bir alanın aldığı manzara özelliği puanı ile doğallık puanı arasında paralellik olduğu tespit edilmiştir. Peyzaj alanlarında en yüksek manzara özelliği puanı alan görüntüler aynı zamanda en yüksek doğallık puanı alan görüntüler olmuştur.

Yapılan çalışmada arazi şekli puanı düşük olan peyzaj alanlarının; doğallık, manzara özelliği, uyum ve çeşitlilik puanları yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, Spearman's korelasyon testinde de ortaya çıkmıştır. Arkeolojik peyzajda; arazi şekli ile doğallık ($p<0,05$, $r=-0,378$), uyum ($p<0,01$, $r=-0,585$), manzara özelliği ($p<0,05$, $r=-0,428$) ve çeşitlilik ($p<0,05$,

$r=-0,336$) arasında negatif bir ilişki ortaya çıkmıştır. Orman peyzajında; arazi şekli ile çeşitlilik ($p<0,01$, $r=-0,468$) arasında negatif ilişki ortaya çıkmıştır. Kırsal peyzajda; arazi şekli ile çeşitlilik ($p<0,05$, $r=-0,367$) arasında negatif ilişki ortaya çıkmıştır.

Her bir alan için seçilen en yüksek yüzdeyi alan üç fotoğraf; lav kayalıkları peyzajından %71,4 ile 1 nolu fotoğraf (Şekil 5.6), orman peyzajından %57,1 ile 1 nolu fotoğraf (Şekil 5.3) ve kıyı peyzajından %54,2 ile 1 nolu fotoğraf (Şekil 5.1) olduğu saptanmıştır. Seçilen fotoğraflara içerik olarak baktığımızda, lav kayalıkları peyzajı için seçilen fotoğraf sıra dağlar boyunca uzanan lav kayalıklarını, doğal bitki örtüsünü ve su varlığını içerisinde barındırmaktadır. Orman peyzajı için seçilen fotoğrafta; su varlığını, dağları ve çeşitli vejetasyonları içerisinde barındırmaktadır. Kıyı peyzajı için seçilen fotoğrafta; su varlığı, doğal bitki örtüsü, ahşap seyir terası, lav kayalıkları ve doğal plajı içerisinde barındırmaktadır.

Her bir alan için değerlendirilen parametrelerde lav kayalıklarında doğallık 4,9 puan ve manzara özelliği 4,7 puan (Tablo 5.19), kıyı peyzajında manzara özelliği 4,6 puan (Tablo 5.14) ve arkeolojik peyzajda doğallık 4,5 puan (Tablo 5.7) ile en yüksek puanı alan parametreler olmuştur. Uzmanlara sorulan “Güzelcehisar’da öne çıkabilecek rekreasyonel etkinlikler nelerdir?” sorusuna verilen cevaplarda “Doğal/Kültürel değerleri görmek” %54,3 ile I. tercih, Yüzme %31,4 ile II. tercih ve Doğa gözlemciliği %20 III. Tercih (Tablo 5.2) olmasındaki en önemli neden araştırma alanının geçmişten günümüze barındırdığı Güzelcehisar Kalesi, Lav Kayalıkları ve doğal plajın etkisi olduğu seçilen parametrelerce desteklenmektedir. Ayrıca, uzmanlara sorulan “Güzelcehisar’ın en önemli peyzaj özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplarda Lav Kayalıkları Peyzajı %51,4 ile I. tercih, Kıyı Peyzajı %42,8 ile II. tercih ve Arkeolojik Peyzaj %37,1 ile III. tercih (Tablo 5.3) olması bu alanların önemini daha da ortaya koymaktadır.

Görsel peyzaj değerlendirmesi için ortaya konulan bu çalışma Güzelcehisar Köyü’nün kırsal peyzaj karakterinin sürdürülebilirliği bağlamında bölgesel gelişim açısından önem teşkil eden turizmin çeşitlendirilmesi yöre halkına katkı sağlayacaktır. Özellikle lav kayalıkları gibi doğal bir oluşumun jeoturizm kavramı altında turizme kazandırılarak master planlar oluşturulmalı ve uzun vadeli planlamalar ile desteklenmelidir. Ayrıca, jeoturizm açısından Güzelcehisar destinasyonun tanınırlığının sağlanması ve jeokaynakları

oluşturan; doğal-kültürel değerler, biyolojik çeşitlilikler, jeolojik özellikler üzerine detaylı çalışmalar yapılarak envanterler oluşturulabilir.

Araştırma alanının, topografik yapısı, iklim, bitki örtüsü, su kaynakları, jeoloji gibi doğal özelliklerin yanı sıra yerleşmenin kültürel özelliklerini kapsayan ve peyzaj içerisindeki önemini vurgulayan köy tasarımı rehberi geliştirilerek Güzelcehisar'ın peyzaj kalitesi korunarak kırsal karakterin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ak, M.K. (2010). Akçakoca Kıyı Bandı Örneğinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 145 s.
- Akbarishahabi, L. and Tekel, A. (2017). Fractal Analysis of Street Physical Characteristics: The Development of a Practical Tool For Improving Visual Quality in Street Scenes. *Ecology, Planning And Design*, St. Kliment Ohridski University Press, 245-251.
- Akgül, İ. (2009). Fiziksel Ve Kişisel Özelliklerin Bilişsel Haritalar Üzerindeki Etkileri: Sanal Mekânlarda Deneysel Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İzmir, 114 s.
- Altuntaş, A. ve Ortaççesme, V. (2017). Peyzaj Kalite Hedeflerinin Yerel Ölçekte Belirlenmesi: Antalya Aksu Örneği. *Akdeniz Üniversitesi Mediterranean Agricultural Sciences Araştırma Makalesi*, 30(2): 121-131.
- Anfuso G., Williams A.T., Hernández J.A.C. ve Pranzini E. (2014). Coastal Scenic Assessment and Tourism Management in Western Cuba. *Tourism Management*, 42 (2014): 307-320.
- Anonim (1990). Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik. Kanun No: 3621, Kabul tarihi: 03.08.1990 Resmî Gazete Sayısı: 20594.
- Asur, F. ve Alphan, H. (2018). Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi ve Alan Kullanım Planlamasına Olan Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarihi Bilimler Dergisi*, 28(1): 117-125.
- Aytaş, İ., ve Uzun, S. (2015). Düzce Kent Merkezindeki Yaya Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesinin Belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 65(1): 11-29.
- Aydınözü, D. (2008). Maki Formasyonunun Türkiye'deki Yayılış Alanları Üzerine Bir İnceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1): 207-220.
- Benliay, A., Soydan, O. ve Kayku, M. (2015). Aspendos- Sillyon- Perge Bisiklet Güzergâhı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Artium*, 3(1): 48-64.
- Biolchi, S., Furlani, S., Devoto, S., Gauci, R., Castaldini, D., ve Soldati, M. (2016). Geomorphological Identification, Classification and Spatial Distribution of Coastal Landforms of Malta (Mediterranean Sea). *Journal of Maps*, 12(1), 87-99.
- Bollukçu, P. (2005). Bartın İnkumu, Güzelcehisar ve Mugada Kıyılarında Yetişen Kumul Bitkilerinin Saptanması, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın.

- Bollukçu, P. (2014). Peyzaj Planlama ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Bartın-Arıt Çayı Havzası Örneği. Doktora Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın, 417 s.
- Cengiz, B. (2016). Güzelcehisar Fotoğraf Arşivi. Bartın.
- Cengiz, B., Cengiz, C. ve Karakoç, H. (2018). Bartın İli Güzelcehisar Lav Sütunları Ve Sahilinin Turizm Ve Rekreasyon Amaçlı Peyzaj Uygulama Projesi. *Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı 2016 Yılı Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı TR81/16/KÖA/0042 Kodlu Proje*, ISBN: 978-975-17-4073-1, Bartın.
- Cengiz, C. (2009). Kıyı Alanlarında Ekolojik Planlama: Yalova-Armutlu Örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 186 s.
- Cengiz, C., Cengiz, B., Bekçi, B. ve Tekdamar, D. (2015). Bartın Güzelcehisar Kıyı Yerleşiminin Ekolojik Planlaması. *Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi*, BAP-2011-2-26, Bartın, 69 s.
- Cengiz, C. ve Cengiz, B. (2016). The Güzelcehisar-Bartın Coastal Landscape Heritage Project. *International Conference on Sustainable Development*, 411-419, Macedonia.
- Cengiz, C. ve Tay, F.K. (2016). Agroforestry Landscapes for Traditional Rural Settlement Characteristics. *International Forestry Symposium*, IFS 03-06.01.2016. Kastamonu.
- Cengiz, T. (2003). Peyzaj Değerlerinin Korunmasına Yönelik Kırsal Kalkınma Modeli Üzerine Bir Araştırma: Seben İlçesi (Bolu) Alpağut Köyü Örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 302 s.
- Cengiz, T. (2014). Visual Quality Method in Assessing Landscape Characteristics: Case Study of Bozcaada Island. *Journal of Coastal Research*, 30(2): 319-327.
- Cristiano S.C., Rockett G.C., Portz L.C., Anfuso G., Gruber N.L.S. ve Williams A.T. (2016). Evaluation of Coastal Scenery in Urban Beaches: Torres, Rio Grande do Sul, Brazil. *Journal of Integrated Coastal Zone Management / Revista de Gestão Costeira Integrada*, 16(1):71-78.
- Çakçı, I. (2007). Peyzaj Planlama Çalışmalarında Görsel Peyzaj Değerlendirmesine Yönelik Bir Yöntem Araştırması. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 117 s.
- Çakçı, I. ve Çelem, H. (2009). Kent Parklarında Görsel Peyzaj Algısının Değerlendirilmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi*, (15)1: 88-95.
- Çam, F.B. (2017). Paphlagonia'da Antik Bir Yerleşim: Güzelcehisar. *Bartın Üniversitesi Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E - Dergisi*, 4(1): 2-15.

- Çelik, M. (2013). Kent Parklarının Görsel Peyzaj Algısının Denizli İli Örneğinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Isparta 164 s.
- Çelikyay, S. (2017). Batı Karadeniz Bölgesinde Gelecekteki Cazip Destinasyon: Bartın Şehri (Parthenia), Türkiye. *International Congress on Cultural Heritage and Tourism*. 1(7): 562-574.
- Dinçer, A.A. (2011). Görsel Peyzaj Kalitesinin “Biçimsel Estetik Değerlendirme Yaklaşımı” İle İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 94 s.
- Düzgüneş, E., ve Demirel, Ö. (2015a). Milli Parklarda Doğal Ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Görsel Peyzaj Kalite Yönünden Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi*. 5(12): 13-23.
- Düzgüneş, E., ve Demirel, Ö. (2015b). Evaluation of Rural Areas in Terms Of Landscape Quality: Salacik Village (Trabzon/Turkey). *Example. Environmental Monitoring and Assessment*, 187: 310.
- Elinç, H. (2011). Görsel Kalite Değerlendirmesi Yöntemi İle Antalya İli Alanya İlçesindeki Abdurrahman Alaettinoğlu ve Alanya Belediye Başkanları Kent Parklarının İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Konya 120 s.
- Eminağaoğlu, Z. ve Çevik, S. (2006). Kırsal Yerleşmelere İlişkin Tasarım Politikaları Ve Araçlar. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 1 (22): 157-162.
- Erdem, M. (2012). Kırsal Yerleşim Peyzaj Kimlik Özelliklerinin Tespiti, Korunması Ve Geliştirilmesine Yönelik Değerlendirme Matrisi Önerisi. Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul, 368 s.
- Erdönmez, İ.M.Ö. ve Kaptanoğlu, A.Y.Ç. (2008). Peyzaj Estetiği ve Görsel Kalite Değerlendirmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, (58)1: 39-51.
- Gonzalo, F. ve Hermann, M. (2014). Visual Quality: an Examination of a South American Mediterranean Landscape, Andean Foothills East of Santiago (Chile). *Urban Forestry & Urban Greening*, 13(2014): 261–271.
- Görgün, E.K. (2017). 6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu Sonrası Kırsal Yerleşimlerin Planlanmasında Köy Tasarım Rehberlerinin Geliştirilmesi: Ödemiş/İzmir Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İzmir, 154 s.
- Gül, A. (2000). Peyzaj-İnsan İlişkisi ve Peyzaj Mimarlığı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A (1), 97-114.

- Gültekin, P. (2014). Uğursuyu Ve Aksu Havzalarında Peyzaj Planlama ve Ekoturizm Odaklı Kırsal Kalkınma. Doktora Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Düzce, 444 s.
- Gültürk, P. (2013). Tekirdağ Kent Merkezi Kıyı Şeridinin Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Tekirdağ, 121 s.
- Gültürk, P. ve Şişman, E.E. (2015). Tekirdağ Kent Merkezi Kıyı Şeridinin Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi ve Mekân Tercihine Etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*; 12(1): 81-89.
- Hacıhaliloğlu, K. (2012). Kentsel Yeşil Alan Sistemi İçinde Kıyı Parklarının Düzenleme İlkeleri. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi, İstanbul, 140 s.
- Hayden, L., Cadenasso, M.L., Haver, D. ve Oki L.R. (2015). Residential Landscape Aesthetics And Water Conservation Best Management Practices: Homeowner Perceptions And Preferences. *Landscape and Urban Planning* 144 (2015) 1–9.
- Iglesias B., Anfuso G., Utergal A., Arenas P. ve Williams A.T. (2018). Scenic Value of The Basque Country and Catalonia Coasts (Spain): Impacts of Tourist Occupation. *Journal of Coastal Conservation*, 22:247–261.
- Irmak, M.A. ve Yılmaz, H. (2010). Farklı Peyzaj Karakter Alanlarına Göre Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Görsel Analizi: Erzurum Örneği. *Ziraat Fakültesi Dergisi*, 27(2): 45-55.
- Işık, B. Ö. (2014). Kıyı Alanı Rekreatyonel Kullanım Kararlarının Belirlenmesi: Trabzon Kenti Örneği. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon, 184 s.
- Kalın, A. (2004). Çevre ve Tercih Değerlendirmesinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Geliştirilmesi: Trabzon Sahil Bandı Örneği. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon, 221 s.
- Kalivoda, O., Vojar, J., Skrivanová, Z. ve Zahradník, D. (2014). Consensus in Landscape Preference Judgments: The Effects of Landscape Visual Aesthetic Quality and Respondents' Characteristics. *Journal of Environmental Management*, 137: 36-44.
- Kaptanoğlu, A.Y.Ç. (2006). Peyzaj Değerlendirmesinde Görsel Canlandırma Tekniklerinin Kullanıcı Tercihine Etkileri. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 203 s.
- Kaya, S., Başar, H., Can, T. ve Müderrisoğlu, H. (2016). Düzce Üniversitesi Konuralp Yerleşkesinde Görsel Peyzaj Kalitesinin Değerlendirilmesi. *Ormanlık Dergisi*, 12(2): 123-142.

- Kaynaroğlu, B. (2009). Ordu Atatürk Parkı ve Kıyı Bandının Kentsel Tasarım Özelliklerinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 98 s.
- Khabbazi, A.P. ve Yazgan, E. M. (2012). Kırsal Peyzaj Ve Ekoturizm. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2): 5-9.
- Kıroğlu, E. (2007). Erzurum Kenti ve Yakın Çevresindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Erzurum, 173 s.
- Kiper, T. (2013). Kentsel ve Kırsal Alanların Planlanmasında Kimliğin Rolü. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6(2): 69-73.
- Kiper, T., Korkut, A., ve Topal, T.Ü. (2017a). Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi: Kıyıköy Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. Doğa Bilimleri Dergisi*, 20(3): 258-269.
- Kiper, T., Uzun, O., ve Topal, T.Ü. (2017b). Rural Development Oriented Ecotourism Planning on Catchment Basin Scale: The Case of Pabuçdere and Kazandere Catchment Basins. *Journal of Agricultural Science and Technology*, 19: 293-305.
- Köse, Y. ve Şahin, Ş. (2017). Bir Kırsal Yerleşim Olarak Evciler Mahallesi Peyzaj Özellikleri. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 5(2): 257-272.
- Mavituna, F. (2007). İzmir Kenti Kıyı Bandında (Güzelbahçe- Bostanlı Arası) Mevcut Rekreasyon Olanaklarının İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İzmir, 256 s.
- Öğdül, H., Erbaş, A.E., Konuk, G., Gül, M., Abaklıoğlu, M., Alpan, A., Büken Cantimur, B., Çalışkan, Ç.O., Çılđın, K., Hasgöl, E., İncekara, B., Olgun, Ğ., Orman, T., Turgut, E. ve Yücel, S.D. (2015). Kastamonu/Küre Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Yayınları: 92, Salmat Basım, Ankara, 249 s.
- Özhancı, E. ve Yılmaz, H. (2011). Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi; Erzurum Örneği. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2): 67-76.
- Özhancı, E. ve Yılmaz, H. (2017). Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmelerinde Kalite Göstergelerinin Mekansal Yansımaları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2017/2: 157-173.
- Petrova, E.G., Mironov, Y.V., Aoki, Y., Matsushima, H., Ebine, S., Furuya, K., Petrova, A., Takayama N. ve Ueda, H. (2015). Comparing The Visual Perception and Aesthetic Evaluation of Natural Landscapes in Russia And Japan: Cultural And Environmental Factors. *Progress in Earth and Planetary Science*, 2(6): 1-12.

- Polat, T.A. ve Akay, A. (2015). Relationships Between The Visual Preferences of Urban Recreation Area Users and Various Landscape Design Elements. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14 (2015) 573–582.
- Sağlık, A. (2010). Çanakkale Kent Kıyısının Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Çanakkale, 132 s.
- Serdaroğlu, N. ve Yıldırım, H. (2011). Kıyı Mevzuatında Kamu Yararı Kavramının Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, (26)2: 38-54.
- Sertkaya, Ş. (2001). Bartın İli Kıyı Bölgesinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 371 s.
- Stanchev, H., Stancheva M., Young R. ve Palazov A. (2018). Analysis of Shoreline Changes and Cliff Retreat to Support Marine Spatial Planning in Shabla Municipality, Northeast Bulgaria. *Ocean & Coastal Management*, 156, 127-140.
- Tarım, B. (2014). Görsel Peyzaj Değerlendirmesinde Nesnel ve Algısal Yaklaşımların Karşılaştırmalı Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 120 s.
- Tekdamar, D. (2016). Güzelcehisar Fotoğraf Arşivi. Bartın.
- Tok, H.K. (2017). Köy Tasarım Rehberleri: Kaş Bezirgan Köyü, Camiyanı ve Cevzidibi Mahalleleri Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi, İstanbul, 101 s.
- Tüfekçioğlu, H.K. (2008). Tarihsel Çevrede Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi İstanbul Yedikule Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul, 136 s.
- Tveit, M., Ode, A. ve Fry, G. (2006). Key Concepts in a Framework for Analysing Visual Landscape Character, *Landscape Research*, 31(3): 229-255.
- Ullah, Z., Johnson, D., Micallef, A. ve Williams, T.A. (2009). Coastal Scenic Assessment: Unlocking The Potential For Coastal Tourism in Rural Pakistan Via Mediterranean Developed Techniques. *Journal of Coastal Conservation*, 14(4), 285-293.
- URL-1 Avrupa Peyzaj Sözleşmesi. www.ibb.gov.tr/sites/Avrupa-Birligi/.../AVRUPA%20PEYZAJ%20SÖZLEŞMESİ.doc, (10.06.2018).
- URL-2 Lav Kayalıkları Endemik Bitki. www.aa.com.tr/tr/yasam/bartindaki-lav-sutunlarında-endemik-bitki-turu-kesfedildi/874810, (11.06.2018).
- Uslu, A, Yazgan, M,E, Erdoğan, E, Dilaver, Z ve Barış, E. (2011). Peyzaj Çevre ve Tarım. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 2282, 222 s.

- Uzun, O. ve Müderrisoğlu, H. (2011). Visual Landscape Quality in Landscape Planning: Examples Of Kars and Ardahan Cities in Turkey. *African Journal of Agricultural Research*, 6(6): 1627-1638.
- Whang, R. ve Zhao, J. (2017). Demographic Groups' Differences İn Visual Preference For Vegetated Landscapes İn Urban Green Space. *Sustainable Cities and Society*, 28(2017): 350–357.
- Yıldız, Ő. (2014). Güzelcehisar Fotoğraf Arşivi. Bartın.
- Yılmaz, B. (2001). Bartın İli ve Yakın Çevresi Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 214 s.
- Yiğitcanlar, T. ve Dizdaroğlu, D. (2015). Ecological Approaches İn Planning For Sustainable Cities A Review Of The Literature, *Global Journal of Environmental Science and Management*, 1(2): 159-188.

EK 2: Zonguldak-Karabük-Bartın 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Lejandı

TÜRKİYE 1 : 100 000

GÖSTERİM

SINIRLAR	DOĞAL KARAKTERİ KORUNACAK ALANLAR	STRATEJİK PROJELER
İDARİ SINIRLAR	SU KAYNAKLARI KORUMA ALANLARI	STR.1 STRATEJİK PROJE 1: FİLYOS VADİSİ PROJESİ
İL SINIRI	PLAJ - KUMSAL	STR.2 STRATEJİK PROJE 2: TAŞKÖMÜRÜ ÜRETİMİ VE MADEN İŞLETME PROJELERİ
İLÇE SINIRI	HAVZA SINIRI (HAVZA YÖNETİM PLANI HAZIRLANACAK ALAN)	STR.3 STRATEJİK PROJE 3: DEMİR-ÇELİK ÜRETİMİ
BELEDİYE SINIRI	İÇME VE KULLANMA SUYU MUTLAK KORUMA ALANI SINIRI	STR.4 STRATEJİK PROJE 4: ENERJİ ÜRETİMİ PROJELERİ
PLANLAMA SINIRLARI	İÇME VE KULLANMA SUYU KISA MESAFELİ KORUMA ALANI SINIRI	STR.5 STRATEJİK PROJE 5: HAVA YOLU ULAŞIMI
PLAN ONAMA SINIRI	İÇME VE KULLANMA SUYU ORTA MESAFELİ KORUMA ALANI SINIRI	STR.6 STRATEJİK PROJE 6: ENERJİ ÜRETİMİ (HİDROELEKTRİK)/TAŞKIN ÖNLEME
PLANLAMA ALT BÖLGESİ SINIRI	İÇME VE KULLANMA SUYU UZUN MESAFELİ KORUMA ALANI SINIRI	STR.7 STRATEJİK PROJE 7: KÜLTÜREL/TARİHSEL ÇEVRE KORUNMA VE KÜLTÜR TURİZMİ
PLAN DEĞİŞİKLİĞİ ONAMA SINIRI	KULLANIM SINIRLAMASI GETİRİLEN ALANLAR	STR.8 STRATEJİK PROJE 8: DENİZ YOLU ULAŞIMI / LİMANLAR VE BALIKÇI BARINAKLARI
ÖZEL KANUNLARA TABİ ALANLAR	TAŞKIN ALAN VE DERE YATAĞI	STR.9 STRATEJİK PROJE 9: DOĞAL ÇEVRE KORUNMA VE DOĞA TURİZMİ
KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI (STR. 10)	EKOLOJİK ÖNEME SAHİP ALAN (STR. 9)	STR.10 STRATEJİK PROJE 10: ORMAN ALANLARI VE MİLLİ PARKLAR
KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARK TAMPON BÖLGESİ (STR. 10)	DOĞAL ÇEVRE KORUMA STATÜSÜ ÖNGÖRÜLEN ALAN (STR. 9)	STR.11 STRATEJİK PROJE 11: TARIM, ORMANCIKLIK VE SULAMA
TABIATİ KORUMA ALANI	KORUMA STATÜSÜNE SAHİP DİĞER ALANLAR	STR.12 STRATEJİK PROJE 12: EKO-TURİZM PROJELERİ
DİĞER SINIRLAR	YABAN HAYATI GELİŞTİRME ALANI	STR.13 STRATEJİK PROJE 13: ATIK PROJELERİ
TAŞKÖMÜRÜ HAVZASI (STR. 2)	ALTYAPI	STR.14 STRATEJİK PROJE 14: TEKNİK ALTYAPI PROJELERİ
KIYI YÖNETİMİ ALT PROJE ALANI SINIRI	ULAŞIM	STR.15 STRATEJİK PROJE 15: ÜNİVERSİTE-YÜKSEK OKULLAR
ARAZİ KULLANIMI	BİRİNCİ DERECE YOL	STR.16 STRATEJİK PROJE 16: KIRSAL KALKINMA PROJE ALANLARI
YERLEŞİM ALANLARI	İKİNCİ DERECE YOL	STR.17 STRATEJİK PROJE 17: KENTSEL GELİŞİM/ SAĞLIKLAŞTIRMA PROJELERİ
KENTSEL YERLEŞİK ALAN	İYİLEŞTİRİLECEK BİRİNCİ DERECE YOL	STR.18 STRATEJİK PROJE 18: JEOLOJİK SAKINCALI ALANLAR
KENTSEL GELİŞME ALANI	İYİLEŞTİRİLECEK İKİNCİ DERECE YOL	STR.19 STRATEJİK PROJE 19: KOZMETİK SANAYİ- ORMAN SANAYİ-İLAÇ SANAYİ
KIRSAL YERLEŞME ALANI	MANZARA (TURİSTİK) YOLU	
İMAR PLANI REVİZE EDİLECEK YERLEŞME ALANI	DEMİRYOLLARI	
ÇALIŞMA ALANLARI	DEMİRYOLU	
BÜYÜK ALAN KULLANIMI GEREKTİREN KAMU KURULUŞ ALANI	DENİZ YOLLARI VE KIYI YAPILARI	
KUÇUK SANAYİ SİTESİ	LİMAN / LİMAN GERİSİ ALAN (STR. 8)	
SANAYİ ALANI-DEPOLAMA ALANI-KONUT DIŞI KENTSEL ÇALIŞMA ALANI	TERSANE	
ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	TEKNE İMAL VE ÇEKER YERİ	
SERBEST BÖLGE (STR. 1)	BALIKÇI BARINAĞI (STR. 8)	
ORGANİZE TARIM ALANI	DENİZ YOLU BAĞLANTILARI	
TURİZM ALANLARI	HAVA YOLLARI	
TURİZM TESİS ALANI	HAVA ALANI / HAVA LİMANI (STR. 5)	
GÜNÜBİRLİK ALAN	MANİA SINIRI	
EKOTURİZM (STR. 12)	ENERJİ - SULAMA	
KIŞ TURİZMİ	BARAJ (STR. 6)	
TURİZM / KONAKLAMA KORIDORU (STR. 9)	TERMİK SANTRAL ALANI (STR. 4)	
BÜYÜK VE AÇIK ALAN KULLANIMLARI	DOĞALGAZ ÇEVİRİM SANTRALI	
ÜNİVERSİTE ALANI (STR. 15)	HİDROELEKTRİK SANTRAL	
TARİMSAL ARAZİ KULLANIMLARI	ENERJİ İLETİM HATTI	
TARIM ARAZİSİ (STR. 11)	DOĞALGAZ BORU HATTI	
MERA	SU YÜZEYLERİ	
SULAMA ALANI (STR. 11)	DENİZ	
DİĞER ARAZİ KULLANIM ALANLARI	GÖL - GÖLET	
ORMAN ALANI (STR. 10)	NEHİR / DERE	
AĞAÇLANDIRILACAK ALAN	ATIK VE ARITMA TESİSLERİ	
ASKERİ ALAN	KATI ATIK BERTARAF VE GERİ KAZANIM TESİSİ (STR. 13)	
ASKERİ GÜVENLİK BÖLGESİ	ARITMA TESİSİ (STR. 14)	
HAVZA YÖNETİM MERKEZİ		
KORUMA ALANLARI		
SİT ALANLARI (STR. 7)		
DOĞAL SİT ALANI		
ARKEOLOJİK SİT ALANI		
KENTSEL SİT ALANI		

Projeksiyon : UTM (Universal Transverse Mercator)
Datum : ED-50
Zone : 36
Elipsoid : Hayford
Dilim Gen. : 6 Derece
Ortometrik Yük. : Deniz Seviyesi

ÖLÇEK 1 : 100 000

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Oğuz Erdi YAKAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Fatih/İstanbul 29.01.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : 2009-2014- Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü (İngilizce Hazırlık)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı (2015-2018)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyet/Yayımlar : Cengiz, B., Kaya, B. ve Yakan O.E. (2017). Kampüs Binalarında İç Mekân Bitkisel Tasarım: Bartın Üniversitesi Örneği. *1st International Symposium on Social and Educational Sciences Research (ISCER 2017)*, 03-05 November, Antalya, p.1-17.
Cengiz, B. ve. Yakan O.E. Kırsal Peyzajların Sürdürülebilir Gelişimi Bağlamında Kıyusal Alanlarda Görsel Peyzaj Değerlendirmesi: Güzelcehisar Köyü Örneği. Bartın Üniversitesi. *Bilimsel Araştırma Projesi*. Proje No:2018-FEN-CY-009. Bartın.
TR81/16/KÖA/0042 “Bartın İli Güzelcehisar Lav Sütunları ve Sahilinin Turizm ve Rekreasyon Amaçlı Peyzaj Uygulama Projesi” Yöre Halkına Yönelik Ekoturizm Eğitimi. 11 Ekim 2017. (Eğitmen Yardımcısı)
TR81/16/KÖA/0042 “Bartın İli Güzelcehisar Lav Sütunları ve Sahilinin Turizm ve Rekreasyon Amaçlı Peyzaj Uygulama Projesi” Çalıştayı. 6-7 Nisan 2018. Bartın. (Uzman Asistanı)

İş Deneyimi

Stajlar : Nokta Peyzaj-Fidanlık Stajı (2011-2012) / İSTANBUL
Karaoğlu Peyzaj- Zorlu Center Projesi- Büro Stajı (2012-2013) / İSTANBUL

İletişim

E-Posta Adresi : oгуzyakan@gmail.com

Tarih : 13/ 09/ 2018